МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	**«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»**
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	**05 Соціальні та поведінкові науки**
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	**051 «Економіка»**

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Стратегічне партнерство України та США в умовах формування нового міжнародного порядку»

(назва теми)

здобувача: Грищенко Микола Андрійович

(ПІБ, підпис)

науковий керівник: д.е.н., професор Швиданенко Олег Анатолійович

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

_____

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Столярчук Я.М.

_____

(підпис)

Київ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет Міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА **«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»**
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ **05 Соціальні та поведінкові науки**
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ **051 «Економіка»**

ПОГОДЖЕНО
Керівник проєктної групи (гарант) освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
_____ Цимбал Л. І.
(підпис) *(ініціали, прізвище)*
«_____»_____ 20___ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри міжнародної економіки
_____ Столярчук Я. М.
(підпис) *(ініціали, прізвище)*
«_____»_____ 20___ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Грищенка Миколи Андрійовича
(прізвище, ім'я, по батькові)
_____денної_____ форми навчання
(очної (денної), заочної, дистанційної)

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: «Стратегічне партнерство України та США в умовах формування нового міжнародного порядку**»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «___» _____20___ р .№ __

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах: дані рейтингових агентств та дослідницьких інститутів і фондів (Ifri, МВФ, ОЄСР, MPRA), наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених,, матеріалів з періодичних видань, міжнародних організацій, національних та зарубіжних науково-дослідних інститутів,

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Теоретико-методичні засади стратегічного партнерства країн світу
	(назва розділу)
Розділ 2	Оцінка стану розвитку стратегічного партнерства України та США
	(назва розділу)
Розділ 3	Пріоритетні напрями підвищення ефективності стратегічного партнерства України та США
	(назва розділу

Об'єкт дослідження:	процеси формування та розвитку стратегічних міждержавних партнерств у системі сучасних міжнародних відносин.
Предмет дослідження:	економічні, політичні, інституційні та безпекові засади розвитку стратегічного партнерства України та США в умовах трансформації міжнародного порядку
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	полягає у комплексному науковому обґрунтуванні сутності, характеристик і механізмів розвитку стратегічного партнерства України та США в умовах формування нового міжнародного порядку, а також в оцінюванні його ефективності та визначенні перспектив подальшого поглиблення.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1: розкрити еволюцію теоретичних концепцій формування нового світового порядку; дослідити стратегічне партнерство у сучасних міжнародних відносинах та його моделі; узагальнити фактори забезпечення ефективного стратегічного партнерства національних господарств в умовах глобалізації.

У розділі 2: проаналізувати формування нового міжнародного економічного порядку в умовах глобалізації; охарактеризувати стан розвитку економічних відносин між Україною та США; оцінити ефективність торговельно-економічного співробітництва між Україною та США.

У розділі 3: визначити проблеми та перспективи стратегічного партнерства України та США в умовах формування нового міжнародного порядку; обґрунтувати шляхи нарощення стратегічного партнерства в українсько-американських відносинах у сучасній системі економічного світопорядку.

Завдання підготував
науковий керівник

_____ Швиданенко О. А.
(підпис) *(ініціали, прізвище)*
«_____» _____ 2025 р.

Завдання одержав здобувач

_____ Грищенко М. А.
(підпис) *(ініціали, прізвище)*
«_____» _____ 2025 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 123 сторінок, 22 таблиці, 1 рисунок, список використаних джерел з 141 найменувань, 3 додатки.

«Стратегічне партнерство України та США в умовах формування нового міжнародного порядку»

Об'єктом дослідження є процеси формування та розвитку стратегічних міждержавних партнерств у системі сучасних міжнародних відносин.

Предметом дослідження є економічні, політичні, інституційні та безпекові засади розвитку стратегічного партнерства України та США в умовах трансформації міжнародного порядку.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – полягає у комплексному науковому обґрунтуванні сутності, характеристик і механізмів розвитку стратегічного партнерства України та США в умовах формування нового міжнародного порядку, а також в оцінюванні його ефективності та визначенні перспектив подальшого поглиблення.

Відповідно до мети було визначено коло завдань:

- узагальнити сучасні теоретичні підходи до трактування міжнародного порядку та стратегічного партнерства;
- дослідити моделі, ключові характеристики та концептуальні засади стратегічних партнерств;
- проаналізувати стан економічних, політичних і безпекових відносин між Україною та США;
- оцінити ефективність українсько-американського торговельно-економічного та інституційного співробітництва;
- визначити проблеми та виклики розвитку партнерства у контексті сучасних геоекономічних процесів;
- сформувати науково обґрунтовані пріоритети й напрями поглиблення стратегічного партнерства України та США.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання результатів дослідження в діяльності державних органів, що формують зовнішньоекономічну та зовнішньополітичну стратегію, а також у прогнозуванні ефективності майбутніх напрямів співпраці України та США у сферах економіки, безпеки, технологій та міжнародної координації.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2025.

Рік захисту роботи 2025.

Ключові слова: стратегічне партнерство, новогий міжнародний порядок, конкурентоспроможність, США, інноваційна діяльність, Україна.

ЗМІСТ 2
ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА КРАЇН СВІТУ 6
1.1 Теоретичні основи формування нового світового порядку 6
1.2 Стратегічне партнерство у сучасних міжнародних відносинах та його моделі 19
1.3 Фактори забезпечення ефективного стратегічного партнерства національних господарств в умовах глобалізації 33
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США 45
2.1. Аналіз формування нового міжнародного економічного порядку в умовах глобалізації 45
2.2. Характеристика розвитку економічних відносин між Україною та США 58
2.3 Оцінка ефективності торговельно-економічного співробітництва між Україною та США 71
РОЗДІЛ 3. ПРІОРІТЕТНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США 78
3.1. Проблеми та перспективи стратегічного партнерства України та США в умовах формування нового міжнародного порядку 78
3.2. Шляхи нарощення стратегічного партнерства в українсько-американських відносинах у сучасній системі економічного світопорядку 94
ВИСНОВКИ 105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 109
ДОДАТКИ 123

ВСТУП

Стратегічне партнерство України та США в умовах формування нового міжнародного порядку набуває виняткової ваги, оскільки сучасна система міжнародних відносин характеризується глибокою фрагментацією, посиленням геоекономічних суперечностей, технологічною конкуренцією та зміною центрів сили. У період, коли глобальні інститути дедалі менше забезпечують стабільність, саме стратегічні двосторонні партнерства стають ключовим інструментом адаптації держав до умов поліцентричного світу. Для України, яка перебуває у стані тривалої безпекової кризи та водночас формує власну модель економічного розвитку, взаємодія зі США є критично важливою для забезпечення обороноздатності, технологічної модернізації та інтеграції в західні економічні та інституційні структури. Відтак дослідження українсько-американського партнерства дозволяє глибше зрозуміти механізми його впливу на безпекову й економічну стійкість держави в умовах трансформації глобального порядку.

Питання стратегічного партнерства держав і трансформації міжнародного порядку є предметом досліджень багатьох зарубіжних та українських учених. Серед зарубіжних авторів слід відзначити внесок Г. Моргентау [1], К. Волтца [2], Р. Кеогейна [3], Дж. Айкенберрі [5], О. Вендта[7], С. Стрендж[8], Е. Люттфака[9], які сформували сучасні підходи до розуміння природи міжнародної анархії, ролі інститутів, стратегічних партнерств, значення норм та зростання геоекономічної конкуренції. Серед українських дослідників значний внесок у вивчення проблематики стратегічних партнерств зробили Д. Лук’яненко [10], Я. Столярчук[11], О. Швиданенко[12], І. Жовква [13], Л. Чекаленко[14], Н. Ржевська [15], А. Гандзюра [16], Г. Шелест [17], які акцентують увагу на інституційних механізмах партнерства, критеріях його ефективності та місці України в сучасних глобальних і регіональних конфігураціях. Проведені дослідження свідчать про потребу подальшого комплексного вивчення українсько-американського

стратегічного партнерства з урахуванням викликів поліцентричного міжнародного порядку та ролі цієї взаємодії у зміцненні національної стійкості України.

Мета роботи полягає у комплексному науковому обґрунтуванні сутності, характеристик і механізмів розвитку стратегічного партнерства України та США в умовах формування нового міжнародного порядку, а також в оцінюванні його ефективності та визначенні перспектив подальшого поглиблення.

Для досягнення мети передбачається вирішення таких завдань:

1. Узагальнити сучасні теоретичні підходи до трактування міжнародного порядку та стратегічного партнерства.
2. Дослідити моделі, ключові характеристики та концептуальні засади стратегічних партнерств.
3. Проаналізувати стан економічних, політичних і безпекових відносин між Україною та США.
4. Оцінити ефективність українсько-американського торговельно-економічного та інституційного співробітництва.
5. Визначити проблеми та виклики розвитку партнерства у контексті сучасних геоекономічних процесів.
6. Сформувати науково обґрунтовані пріоритети й напрями поглиблення стратегічного партнерства України та США.

Об’єктом дослідження є процеси формування та розвитку стратегічних міждержавних партнерств у системі сучасних міжнародних відносин.

Предметом дослідження виступають економічні, політичні, інституційні та безпекові засади розвитку стратегічного партнерства України та США в умовах трансформації міжнародного порядку.

Методологічну основу дослідження становить поєднання системного, порівняльного та інституційного підходів, що забезпечує комплексне вивчення стратегічного партнерства України та США в умовах трансформації міжнародного порядку. Системний аналіз дозволив розглядати партнерство як

багатовимірну структуру, у якій взаємодіють політичні, економічні та безпекові компоненти. Порівняльний метод застосовано для оцінки теоретичних моделей міжнародного порядку та визначення їх релевантності до українсько-американських відносин. Інституційний метод дав змогу дослідити нормативно-правові та організаційні механізми двосторонньої взаємодії. Узагальнення результатів забезпечило формування цілісних висновків щодо змісту і потенціалу подальшого розвитку стратегічного партнерства.

Теоретична значущість роботи полягає у систематизації та узагальненні сучасних концепцій стратегічного партнерства, а також у поглибленні теоретичного пояснення місця українсько-американського партнерства в умовах поліцентричного міжнародного порядку. На основі опрацьованого матеріалу сформовано цілісну модель стратегічного партнерства, що поєднує інституційний, структурний і системний виміри взаємодії. Практична значущість полягає у можливості використання результатів дослідження в діяльності державних органів, що формують зовнішньоекономічну та зовнішньополітичну стратегію, а також у прогнозуванні ефективності майбутніх напрямів співпраці України та США у сферах економіки, безпеки, технологій та міжнародної координації.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці провідних українських і зарубіжних авторів, а також аналітичні матеріали авторитетних інституцій, зокрема Ifri, МВФ, ОЄСР, MPRA та інших аналітичних центрів, що досліджують трансформацію міжнародного порядку. а також аналітичні звіти урядових і незалежних неурядових організацій.

Структура роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають теоретичні засади формування партнерств, оцінку стану стратегічного партнерства України та США й визначення стратегічних напрямів його поглиблення; висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА КРАЇН СВІТУ

1.1 Теоретичні основи формування нового світового порядку

У першій чверті XXI століття міжнародна система вступила у фазу глибокої структурної перебудови, позначеної трансформацією ліберального міжнародного порядку, послабленням глобальної інституційної архітектури та зростанням ролі геоекономічних інструментів у формуванні зовнішньої політики провідних держав. Сучасні міжнародні відносини характеризуються збільшенням непередбачуваності, фрагментацією глобальних ринків, зміною балансу сил між лідерськими центрами, формуванням регіональних коаліцій і піднесенням держав, які прагнуть посилити власну автономність у світовій політиці. У цьому контексті стратегічні партнерства між державами набувають особливої ваги як інституціоналізовані форми взаємодії, спрямовані на забезпечення безпеки, економічної стійкості та політичної координації у новому міжнародному середовищі. Тобто поглиблення стратегічних партнерств потребує ґрунтовного теоретичного обґрунтування, оскільки традиційні підходи до аналізу світового порядку дедалі меншою мірою відображають складність сучасних процесів.

Як показало проведене дослідження поняття світового порядку є однією з фундаментальних категорій теорії міжнародних відносин, адже саме воно визначає правила, норми та механізми взаємодії держав у глобальному середовищі. Можна цілком справедливо стверджувати що саме поняття «світового порядку» охоплює структуру, логіку та механізми взаємодії між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами у глобальному просторі.

Як зазначають Кайл Ласкуреттс та Майкл Познанскі, світовий порядок — це не просто сукупність інститутів і норм, а “регулярність у поведінці

держав, яка може бути побудована як навмисно, так і стихійно” [18]. Загалом проведене дослідження вказує на те що загальна логіка формування дефініцій світового порядку ґрунтується на тому, що це поняття не може бути зведене лише до набору інститутів або правил. Воно формується як багатовимірна конструкція, що поєднує політичні, економічні, безпекові, правові й цивілізаційні компоненти, які разом утворюють структуру світового управління. У класичних теоретичних підходах (Гедлі Булл, Р. Кеохейн, К. Воц, Б. Бузан) світовий порядок описувався через стабільність правил взаємодії держав, баланс сил і режимну архітектуру, яка забезпечує передбачуваність поведінки ключових акторів [2, 6, 19, 20]. Проте з кінця XX – початку XXI століття дефініція почала зміщуватися в бік більш комплексного розуміння: до світового порядку включають глобальні ринки, технологічні екосистеми, цифрові стандарти, інститути управління ризиками, кліматичні режими та мережеві конфігурації транснаціональних корпорацій.

Сучасні автори такі як Г. Ікенберрі, Е. Моравчик, А. Ачарья, Р. Болдуїн, З. Бжезінський, наполягають, що світовий порядок слід розглядати як дисперсну, поліцентричну систему влади, у якій держави взаємодіють не лише через дипломатію, а й через економічні залежності, технологічні стандарти, інститути глобального управління та мережі безпеки [21, 22, 23, 24, 25]. Таким чином, дефініція світового порядку еволюціонує разом із природою глобалізації: від класичного “балансу сил” до “архітектурі взаємозалежності”, а тепер за твердженням таких вчених як Едвард Люттвак, Сьюзан Стрендж, Генрі Фаррелл, Аріель Ньюман — до “геоекономічних форматів конкуренції” [8, 9, 26]. Логіка формування дефініцій відображає поступовий перехід від міждержавних структур до нелінійної системи, де держави, корпорації, регіональні блоки та технологічні платформи утворюють спільний інституційний простір.

Особливе значення у сучасних трактуваннях відіграє здатність світового порядку забезпечувати керовану інтеграцію та мінімізацію системних ризиків**.** Це підкреслюють автори концепцій “режимів глобального управління”

(видатний американський політолог, професор міжнародних відносин в Стенфордському університеті Стівен Д. Краснер), “інтердепендентної безпеки” (американськи дослідники Роберт Кохейн та Джозеф Най-молодший), “нелінійної геоекономіки” (Адам Туз, Оманд Гейл) та “постзахідного міжнародного порядку” (Амітав Ачар'я) [19, 27, 28, 65, 66]. Вони показують, що дефініції світового порядку завжди залежать від інституційної щільності зв’язків між державами, рівня їх економічної взаємозалежності та характеру технологічних блоків, що формують каркас глобальної економіки.

Важливо, що сучасна логіка дефініювання світового порядку передбачає інкорпорацію геоекономічного виміру. Після 2008 року та особливо після 2022 року світовий порядок дедалі частіше розглядають як результат конкуренції за ланцюги доданої вартості, за контроль над критичними технологіями, даними, мінералами та транспортними коридорами. Тому в новітніх концепціях які розвивають такі зарубіжні вчені як Волтер Рассел Мід, Кішор Махбубані, Іан Бреммер, Генрі Фаррелл “порядок” означає баланс між технологічними блоками, між інфраструктурними мережами та між режимами економічної безпеки [26, 29, 30, 31].

Проведений аналіз дозволив узагальнити основні теоретичні підходи до трактування «світового порядку» які наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Теоретичні підходи та ключові характеристики до трактування «світового порядку»

Автор / школа	**Визначення світового порядку**	**Аналітичний акцент**	**Методологічні засади**
Ганс Моргентау (класичний реалізм)	Система взаємодії держав, що грунтується на балансі сил та стримуванні.	Домінування сили, міждержавна конкуренція.	Статичний анархічний світ, конфлікт як природний стан.
Кеннет Волтц (неореалізм)	Структурна конфігурація розподілу сил у міжнародній системі.	Полярність (уніполярність, біполярність, мультиполярність).	Структура визначає поведінку держав.
Роберт Кеогейн (неолібералізм)	Набір правил, інституцій та норм, що координують взаємодію держав і мінімізують транзакційні витрати.	Інституціональна кооперація, повторюваність взаємодій.	Можливість співпраці попри анархію.

Джон Айкенберрі (ліберальна гегемонія)	Інституціоналізована система правил, створена гегемоном, якої дотримуються інші держави.	Легітимність, багатосторонність, відкритість.	США як архітектор порядку після 1945 р.
Гедлі Булл (англійська школа)	«Суспільство держав», яке ділить спільні норми, інституції та цінності.	Норми, дипломатія, історичні практики.	Комбінація реалізму й конструктивізму.
Олександр Вендт (конструктивізм)	Порядок як соціальний продукт взаємодій і спільних ідентичностей.	Соціальні практики, ідеї, наративи.	«Анархія — це те, що з неї роблять держави».
Кайл Ласкуретс & Майкл Познанський	Регулярність поведінки держав, що виникає через навмисне конструювання або стихійний розвиток.	Порядок як процес, а не структура.	Відмова від статичної моделі «ліберального порядку».
Себастьян Жан (Ifri, геоекономіка)	Архітектура глобальних економічних відносин, визначена конкуренцією за технології та ланцюги постачання.	Геоекономічна фрагментація, «trusted networks».	Економічна безпека як основа нового порядку.
Aiyar & Ohnsorge (MPRA, IMF)	Система взаємодій між блоками, де економічні рішення мають безпекову логіку.	Блокова «фрагментована глобалізація».	Нові типи держав — «connector states».
Мар'ян Светлічіч (NIEO)	Порядок як структура економічної влади, що повинна бути реформована для справедливого розвитку.	Північ–Південь, доступ до технологій, інклюзивність.	Економічна рівність як умова стабільності.
Наталія Ржевська (укр. школа МРВ)	Порядок — це система взаємодії держав, у якій стратегічні партнерства визначають їхню суб'єктність.	Партнерства як інструмент адаптації до поліцентричного світу.	Порядок як мережева взаємодія акторів різної ваги.
Кравченко & Седляр	Порядок — динамічна мережа інституцій та коаліцій, що формуються відповідно до безпекових потреб.	Мережевість, коаліції, асиметричні партнерства.	Україна як «периферійно-центральний актор» нової архітектури.
Anne-Marie Slaughter	Мережевий порядок, де держави поєднані через регуляторні, юридичні та технологічні мережі.	«Government networks», цифрові екосистеми.	Влада переміщується від держав до мереж.
Мануель Кастельз (мережеве суспільство)	Порядок як результат взаємодії глобальних інформаційних мереж.	Інформаційна влада, комунікаційні структури.	Нова форма влади — «мережева влада».

Джерело: *складено автором на основі [1-17]*

Представлені у таблиці визначення демонструють складну еволюцію мислення щодо природи світового порядку— від класичних концепцій сили до сучасних мережевих, технологічних та геоекономічних трактувань. Ранні підходи засновників класичного Реалізму Ганса Морґентау та Неореалізму (або Структурного Реалізму) - Кеннета Волтца виходили з уявлення про світовий порядок як структурований анархічний простір, де ключове значення має сила і спосіб її розподілу [1, 2]. Для них порядок — це передусім

стабільність, досягнута через стримування та баланс сил. З переходом до ліберальних і неоліберальних інституціоналістів таких як Роберт Кохейн та професора Прінстонського університету Джона Айкенберрі у центр теорії поставала роль інституцій, що забезпечують співпрацю, зменшують транзакційні витрати та створюють передбачувані механізми взаємодії [3,4,5]. У цих моделях порядок — це узгоджені правила поведінки, створені і підтримувані лідером-гегемоном. Англійська школа, представником якої виступає видатний дослідник Г'юго Булл, запропонувала інший підхід: порядок — це нормативна структура, «суспільство держав», яке має спільні правила, дипломатичні практики та розділені уявлення про легітимність. Це місток між реалізмом і конструктивізмом [6]. У свою чергу Олександр Вендт радикально змінив міжнародну теорію, довівши, що анархія не є «даністю», а результатом взаємодій [7]. Його визначення порядку як соціального продукту підкреслює роль ідей, ідентичностей і спільних наративів. У такому розумінні світовий порядок формується не розподілом сили, а тим, що держави вважають легітимним.

Після 2010 року наукова дискусія докорінно змінилася. Роботи Сьюзан Стрендж та представників таких інституцій як Французький інститут міжнародних відносин (Ifri), Міжнародний валютний фонд (IMF) та Мюнхенський особистий репозиторій архівів (Мухаммед Альрашеді - MPRA) показують, що світовий порядок дедалі більше будується не на військовій чи інституційній логіці, а на геоекономічних механізмах [8, 32, 33, 34].

Сучасні автори стверджують, що:

- технології стали «новою валютою сили»;
- ланцюги постачання визначають геополітичні коаліції;
- світ не розпадається, а перегруповується у блоки, які формують «економіку довіри».

Таким чином, світовий порядок у переважній більшості слід розуміти як інфраструктуру глобальної економічної безпеки. Це у свою чергу підтверджується дослідженнями таких вчених як Кайл Ласкуреттс та Майкл

Познанскі які наголошують на існуванні чотирьох базових моделей формування порядку: гегемонічної (hegemonic order), централізованої (centralized), переговорної (negotiated) та децентралізованої (decentralized). Кожна з цих моделей по-різному пояснює, як держава може здобувати, утримувати або втрачати лідерство [18].

Як свідчить проведене дослідження протягом останніх ста років структура світового порядку зазнала кількох радикальних трансформацій — від вестфальсько-суверенного до біполярного, від ліберального світового порядку (Liberal International Order, LIO) до сучасної моделі поліцентричного та фрагментованого світу. У XXI столітті, як показують Кайл Ласкуреттс та Майкл Познанскі у фундаментальній праці «International Order in Theory and Practice», світовий порядок перестав бути стабільною архітектурою і перетворився на динамічний процес, у якому держави взаємодіють у режимі конкуренції, співпраці та конфлікту водночас [18].

Проведене дослідження свідчить про існування низки основних теоретичних підходи що формування та розвитку сучасного світового порядку – наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 - Сучасні теорії світового порядку та їх значення для стратегічних партнерств

Підхід	Ключові автори	Основні тези	Значення для стратегічних партнерств
Ліберальний світовий порядок / ліберальна гегемонія	Джон Айкенберрі, Роберт Кіогейн	Гегемон забезпечує стабільність через правила, інститути, відкриті ринки та колективні механізми врегулювання конфліктів. Ліберальний порядок тримається на підтримці інститутів (НАТО, ВТО, МВФ).	Інституціоналізація партнерств, домінування багатосторонніх форматів, прив'язка союзників до спільних правил і процедур.
Реалізм	Ганс Моргентау, Кеннет Волтц	Міжнародна політика визначається боротьбою за владу та безпеку; структура міжнародної системи диктує поведінку держав; партнерства є інструментом балансу сил.	Партнерства як інструмент стримування, формування коаліцій проти загроз, посилення власної безпеки.
Конструктивізм	Александер Вендт	Міжнародний порядок формується соціально — через ідентичності, норми та спільні уявлення акторів; партнерства виникають на основі спільних	Нормативний вимір партнерств, конструювання «спільнот безпеки» та політичної солідарності.

		цінностей, практик і взаємної довіри.	
Геоекономічна конкуренція	Сьюзен Стрейндж, Жан-Франсуа Ді Мельйо (Ifri)	Влада проявляється у контролі над фінансовими потоками, технологіями, критичними ресурсами та ланцюгами постачання; конкуренція держав зміщується у сферу економіки.	Партнерства спрямовані на спільний доступ до технологій, індустріальні альянси, зміцнення ланцюгів постачання, зменшення залежності від конкурентів.
Геоекономічна фрагментація	Міжнародний валютний фонд (аналітики), Ifri, дослідники MPRA	Світова економіка рухається до блокової структури: техно-блоки, фінансові зони, регуляторні екосистеми; країни приймають економічні рішення на основі безпекових оцінок.	Партнерства стають механізмами економічної безпеки, формування блоків «дружніх» ланцюгів постачання (friend-shoring), координації санкцій та контролю технологій.
Мережевий порядок	Анна-Марія Слоттер, Мануель Кастельс	Влада переміщується у мережеві структури — від держав до горизонтальних транскордонних мереж урядів, корпорацій, платформ, експертних спільнот; мережі є новою архітектурою глобального управління.	Партнерства як мережі взаємодії, координація через транскордонні робочі групи, стандарти й технологічні екосистеми; підвищення ролі недержавних акторів.
Поліцентричний порядок	Джон Ласкуреттс, Майкл Познанський	Світовий порядок є багатофокусним: без одного центру домінування, з множинними центрами сили та конкурентними моделями розвитку; країни формують партнерства для збереження автономії.	Партнерства як платформи для посилення суб'єктності, диверсифікації зовнішньої політики, маневрування між великими центрами сили.

Джерело: *складено автором на основі [1-22]*

З даних теорій слідує, що однією з найважливіших концептуальних осей у теоретичному поясненні світового порядку стала еволюція уявлень про природу гегемонії та механізми її підтримки. У працях американського історика-економіста Чарльза Кіндлбергера і пізніше американський політолог Роберт Ґілпін світовий порядок описувався як продукт гегемонічної стабільності, коли одна домінантна держава забезпечує глобальні «публічні блага» — безпеку, стабільність валютної системи, функціональність міжнародних інститутів [35, 36]. У другій половині XX століття цією державою були США, що дозволяло мирно інтегрувати Західну Європу, Японію та інші країни у ліберальний порядок, створити систему безпеки НАТО та низку режимів контролю над озброєннями.

Однак уже на початку XXI століття постали потужні виклики цій моделі. Як зазначає видатний американський політолог, професор міжнародних відносин в Пристанському університеті Джон Айкенберрі,

«ліберальний порядок зазнає кризи не тому, що він слабкий, а тому, що він занадто великий і складний для тієї моделі управління, яка була закладена після 1945 року» [21]. Його система, побудована на глобальних ланцюгах вартості, свободі торгівлі, інвестиційній відкритості та американській військовій перевазі, виявилася надмірно вразливою до зовнішнього шоку — як економічного, так і геополітичного. Фінансова криза 2008 року, піднесення Китаю, ревізіонізм Росії та технологічний прорив у військово-промисловому комплексі низки держав призвели до того, що ліберальний порядок втратив функцію універсального інтегратора.

Сучасні автори, серед них Кайл Ласкуреттс та Майкл Познанскі, наголошують на тому, що світовий порядок не є статичним — він формується та руйнується внаслідок змагання великих держав, зміни домінантних ідей, появи нових технологій та трансформації економічних підвалин світової системи [18]. К. Ласкуретс особливо підкреслює, що жоден світовий порядок не є «природним» — він завжди сконструйований, а його легітимність ґрунтується на балансі між силою гегемона та добровільною участю інших акторів. У XXI столітті цей баланс порушився [18].

Мар’ян Светлічіч у статті «*Lessons of the New International Economic Order*» звертає увагу на те, що сучасна криза світового порядку за своєю природою нагадує ситуацію 1970-х, коли країни Глобального Півдня вимагали створення нового міжнародного економічного порядку (NIEO), більш справедливого та інклюзивного [37]. Тоді ключові вимоги стосувалися доступу до технологій, справедливих цін на сировину, реформування фінансових інститутів. Сьогодні ж держави вимагають передусім «економічного суверенітету» — можливості контролювати стратегічні сектори, зберігати автономність у критичних технологіях і мінімізувати залежність від геополітичних суперників.

У такому контексті постає питання про те, яким чином держави формують нові партнерства та якою мірою ці партнерства здатні компенсувати руйнацію глобальних інституцій. Саме тут зростає значення стратегічних

партнерств як інструментів побудови альтернативних «локальних порядків» — невеликих, але ефективних систем взаємодії, заснованих на довірі, спільних інтересах і взаємній підтримці.

Вагомий внесок у теоріалізацію сучасної трансформації світового порядку роблять дослідження у сфері геоекономіки. С. Стрендж ще у 1980-х роках наголошувала, що економічна влада часто стає визначальним чинником політичного впливу, і в XXI столітті ця теза лише посилилась [8]. Держави дедалі більшою мірою використовують економічні інструменти — санкції, експортний контроль, інвестиційний скринінг, технологічні обмеження — для реалізації зовнішньополітичних цілей.

Аналітика представлена Ifri та йог представником Жаном Себастьяном у 2024 показує, що геоекономічне протистояння між США та Китаєм не є випадковістю чи тимчасовим явищем — воно має структурний характер і змінює логіку світової торгівлі, інвестицій та промислової політики [38].На думку цього представник Ifri (Жана Себастьяна), «ми спостерігаємо не просто «фрагментацію» світу, а появу нових «економічних мегаблоків», де економічні рішення приймаються виключно через призму безпеки» [39].

Показовим є дослідження 2024 року Шекар Аяйра і Франціска Онзорґе, які доводять, що геоекономічна фрагментація — це не лише розриви між державами, а й поява нового типу суб’єктів — “connector states” — держав, що зберігають взаємодію з різними блоками та отримують вигоди від свого стратегічного положення [40, 41]. Україна, розташована на перехресті інтересів США, ЄС, Чорноморського регіону та Близького Сходу, потенційно належить саме до таких держав.

У свою чергу Н. Ржевська у статті «Стратегічне партнерство України і США в сучасних геополітичних реаліях» підкреслює, що партнерство України зі США є не просто політичним вибором, а "вбудованим елементом української моделі безпеки", оскільки без зовнішньої підтримки Україна не здатна стримувати агресивні дії Росії та забезпечувати власну державність у поліцентричному світ [15].Авторка наголошує на тому, що стратегічні

партнерства стають центральним інструментом адаптації середніх держав до умов, коли глобальні інституції більше не гарантують стабільності.

Таким чином, еволюція теорій світового порядку демонструє, що сучасний світ рухається від моделі універсальної глобалізації до системи регіональних і двосторонніх мереж, де ключову роль відіграють партнерства, а не наддержавні структури.

Сучасна наука міжнародних відносин дедалі активніше звертається до концепції «поліцентричного міжнародного порядку», яка виступає своєрідним синтезом попередніх теорій, адаптованим до умов XXI століття. На відміну від світ-системного підходу І. Валерстайна, який розглядає світ через призму «ядра–периферії», поліцентричний порядок описує структуру, де кілька центрів сили коекзистують, конкурують, але при цьому взаємозалежні. Кайл Ласкуреттс та Майкл Познанскі у своїй праці наголошують: «сучасні міжнародні порядки радше виникають як результат багатовимірної взаємодії між великими державами, а не як продукт абсолютної гегемонії однієї країни» [18]. У такому середовищі, пишуть вони, навіть гегемон стає залежним від дій союзників, економічних партнерів та технологічних мереж, що уможливлює множинність стратегічних коаліцій.

Цю тезу підтверджують і нові економічні реалії. Робота Себастьяна Жана для Ifri показує, що глобальна економіка вже не функціонує за принципом одного центру тяжіння (американського чи китайського). Натомість формуються кілька самодостатніх економічних мегаблоків, які мають власні виробничі ланцюги, логістичні системи та інституційні моделі регулювання торгівлі [38, 39]. С. Жан підкреслює, що основою сучасної фрагментації є не просто геополітична конкуренція, а сукупність національних політик, спрямованих на «економічну безпеку» — включаючи протекціонізм, державну підтримку стратегічних галузей, технологічні обмеження та інвестиційний контроль.

Таким чином, порядок XXI століття характеризується одночасно і взаємозалежністю, і конкуренцією, і прагненням до автономії. Це створює

парадоксальну ситуацію: держави не можуть функціонувати ізольовано, але й не можуть повністю довіряти глобальному ринку як механізму розподілу ризиків. Саме тому зростає значення стратегічних двосторонніх партнерств — вони стають формою «гарантування» стабільності у фрагментованому глобальному середовищі.

У свою чергу дослідження Шекар Аяйра і Франціска Онзорґе демонструє, що в умовах геоекономічної фрагментації стратегічні партнерства можуть відігравати подвійну роль. З одного боку, вони знижують уразливість держав, які через обмеження доступу до світових ринків потребують альтернативних каналів інтеграції. З іншого — партнерства можуть стати інструментами впливу та диверсифікації для великих держав, які намагаються будувати власні «сфери довірених економічних взаємодій» ("trusted networks") [40, 41]. В такому середовищі кидається в очі унікальне положення України: з одного боку, вона є прямим учасником збройного конфлікту, з іншого — її інституційна трансформація, цифровізація, енергетичні реформи та безпекові потреби роблять її стратегічним об’єктом довгострокової уваги США.

Детальний аналіз історії світового порядку також дозволяє зробити важливі висновки про те, яким чином держави використовують партнерства як інструмент формування власної суб’єктності. У 1970-х роках країни Глобального Півдня через ідею «Нового міжнародного економічного порядку» намагалися переосмислити архітектуру глобальних економічних відносин, висуваючи вимоги більш справедливих правил, доступу до технологій та обмеження гегемонії розвинених країн. Як наголошує Мар’ян Светлічіч, тоді NIEO не був реалізований, однак багато його елементів — зокрема, підвищення ролі національних стратегій розвитку, захист технологічного суверенітету та нові моделі регулювання інвестицій — сьогодні повертаються в дискусії про реформу глобального порядку та підвищення автономії національних економік [37].

Водночас, як зазначає С. Жан, сучасна фрагментація не означає повного розриву глобалізації, а радше «перегрупування залежностей» [38, 39].

Тобто країни не стають менш взаємозалежними — вони стають взаємозалежними «по-іншому». І саме в цьому полягає суть нової економічної дипломатії США, яка формує партнерства не лише заради безпеки, а й заради створення нових «ланцюгів довіри» — «trusted supply chains». Україна може стати елементом таких ланцюгів у Європі, особливо у сферах оборони та енергетики.

Крім того, важливою складовою сучасних теорій світового порядкує інформаційний та технологічний вимір. В епоху цифровізації теоретики, такі як Енн-Марі Слотер[1], Стівен Краснер[2] та Мануель Кастельс, підкреслюють, що мережеві структури інформаційних потоків стають важливішими за традиційні дипломатичні механізми [27, 42, 43, 44]. М. Кастельс описує сучасний світ як «мережеве суспільство», де влада належить тому, хто контролює комунікаційні структури, а не лише військову чи економічну силу [42]. У цьому контексті роль України — однієї з найцифровізованіших держав Європи — набуває ще більшої ваги для партнерства зі США.

Одним із ключових питань у сучасних дискусіях про світовий порядок є трансформація ролі держави в умовах технологічної революції. На відміну від XX століття, коли економічна міць вимірювалася промисловими потужностями та рівнем військової присутності, сьогодні вирішальним чинником стає контроль над критичними технологіями, інтелектуальною власністю, алгоритмами та платформами цифрової взаємодії. У працях таких мислителів, як Шошана Зубофф, Карлота Перес та Ерік Бріньолфссон, підкреслюється, що цифрова економіка створює нові ієрархії влади, не менш значущі, ніж традиційні військові чи фінансові інструменти [45, 46, 47].

У цьому контексті концепція світового порядку набуває нового змісту: вона включає не лише питання суверенітету та безпеки, але й питання

[1] американська вчена, професорка, яка відома своїми ліберальними та інституціональними поглядами, а також роботою в Державному департаменті США
[2] видатний політолог, професор Стенфордського університету, відомий своїми реалістичними та інституціональними поглядами

цифрової автономії, кіберстійкості та контролю над інформаційними потоками.

Сучасні дослідження підкреслюють, що кіберпростір стає «четвертим виміром» світового порядку— поруч із військовим, економічним та дипломатичним. Геоекономічна фрагментація має виразну кіберкомпоненту: держави впроваджують обмеження на передачу технологій, розділяють інтернет-простір, формують власні стандарти штучного інтелекту, квантових технологій та інфраструктури 5G. Таким чином, як зазначає С. Жан, цифрова інфраструктура формує «каркас нового міжнародного порядку», де ключові гравці прагнуть контролювати критичні вузли глобальної мережі [38, 39].

Для США це означає переосмислення власної стратегії глобального лідерства. Якщо раніше Вашингтон робив ставку на універсалізацію ліберальних цінностей, відкритість торгівлі та роль міжнародних організацій, то сьогодні в центрі американської політики перебувають технологічна перевага, контроль над ланцюгами постачання, зміцнення безпекових союзів та підтримка демократичних партнерів у ключових регіонах. Це чітко простежується у стратегіях Пентагону, Державного департаменту, USAID та Білого дому, значна частина яких присвячена саме питанням технологічної конкуренції й стримування Китаю та росії.

Крім того, теорії світового порядку дедалі більше уваги приділяють ролі середніх і малих держав у формуванні нової архітектури. Поняття «middle powers», «connector states» та «pivotal states» активно розробляється представниками таких дослідницьких інституцій як MPRA, Ifri, Інститут Брукінгса (Brookings)[3] та Корпорація РАНД (RAND)[4]. Україна цілком відповідає цьому типу акторів, оскільки володіє низкою ознак «ключової держави» (pivotal):

- значущим військовим потенціалом;

[3] є одним із найстаріших і найбільш шанованих аналітичних центрів у Вашингтоні. Він традиційно вважається центром, що має помірковано-ліберальний або центристський ухил

[4] RAND Corporation (заснована у 1948 році) виникла як дослідницький центр при ВПС США і історично зосереджувалася на оборонних та безпекових питаннях. Вона відома своєю суворою методологією та об'єктивним підходом

- високим рівнем людського капіталу;
- стратегічним географічним положенням;
- ресурсами (у т.ч. критичними мінералами);
- унікальним досвідом протидії гібридній агресії;
- швидкою цифровою трансформацією.

Дедалі очевидніше також те, що новий світовий порядок формується не лише державами, але й недержавними акторами — великими корпораціями, тіньовими мережами, міжнародними НУО, військово-технологічними платформами та глобальними аналітичними центрами. У дослідженнях М. Кастельс, Енн-Марі Слотер та Джозефа Ная підкреслюється, що сучасні мережі взаємодії часто перевершують держави за впливом [28, 42, 44]. Це означає, що стратегічне партнерство Україна—США повинно враховувати й цей компонент, залучаючи приватний сектор, технологічні компанії та інноваційні екосистеми.

Таким чином, сучасні теорії світового порядку пропонують більш складну та багатовимірну модель, ніж ті, що домінували у XX столітті. Вони розглядають порядок як констеляцію взаємодій між державами, економічними блоками, технологічними мережами та ідеологічними течіями. У цій системі стратегічні партнерства відіграють роль стабілізаційних механізмів, які дозволяють компенсувати слабкість глобальних інституцій і забезпечити взаємну підтримку у ключових сферах.

1.2 Стратегічне партнерство у сучасних міжнародних відносинах та його моделі

Стратегічне партнерство у XXI столітті перетворилося на один з визначальних механізмів формування нового міжнародного економічного порядку. Якщо раніше партнерства трактувалися переважно як інструмент геополітики, безпекового співробітництва або дипломатичного зближення, то

сьогодні вони відіграють значно ширшу й концептуальнішу роль. В умовах геоекономічної фрагментації, технологічного суперництва, трансформації глобальних ланцюгів постачання та зміцнення регіональних блоків стратегічні партнерства стають рамкою, у межах якої держави забезпечують не тільки військову взаємодію, але й технологічну модернізацію, фінансову стійкість, інвестиційний розвиток та інтеграцію у нові економічні архітектури.

Країни дедалі частіше використовують стратегічні партнерства для доступу до критичних ресурсів, захисту стратегічних галузей, підтримки інновацій, участі у транснаціональних виробничих мережах і формування нових безпекових конфігурацій. Теорія міжнародного економічного порядку, що раніше спиралася на універсальні ліберальні правила торгівлі та інституційну багатосторонність, потрапила під тиском процесів, які роблять співпрацю більш вибірковою та ексклюзивною [28, 39]. У таких умовах стратегічні партнерства стають способом зберегти передбачуваність, забезпечити економічну відкритість у довірених середовищах та інтегруватися у нові регіональні й глобальні мережі.

Стратегічне партнерство в сучасних міжнародних відносинах являє собою відносно новий та багатоаспектний феномен, який набуває дедалі більшого значення порівняно з традиційними формами співробітництва держав. Загалом під стратегічним партнерством розуміють особливий вид довгострокової міждержавної взаємодії, що ґрунтується на спільних стратегічних інтересах, пріоритетності відносин та координації дій у ключових сферах політики, безпеки, економіки і культури. При цьому стратегічне партнерство відрізняється від ситуативних союзів або звичайних дружніх відносин вищим рівнем довіри, взаємозалежності та винятковим характером зв’язків між його учасниками.

Теоретичні підходи до визначення дефініції «стратегічне партнерство» досить різноманітні, і в науковій літературі немає єдиного трактування цього поняття. Багато дослідників розглядають стратегічне партнерство як форму співробітництва, що базується на спільних довгострокових інтересах і

передбачає узгодження політики в певних сферах, спираючись на взаємну довіру та спільні цінності [48]. Загалом у науковій літературі стратегічне партнерство трактується як особлива форма інституціоналізованих відносин між державами, що поєднує тривалість, взаємну вигідність, передбачуваність і спільне бачення ключових напрямів розвитку. Воно завжди має довгострокову орієнтацію, спирається на спільні інтереси в критичних сферах — від безпеки та енергетики до інноваційних технологій, промислової кооперації й регуляторного узгодження — і, на відміну від звичайної співпраці, передбачає системний рівень довіри. Теоретичні засади цього явища формуються на перетині концепцій міжнародного порядку, теорій кооперації, інституціоналізму, геоекономічної конкуренції та мережевого підходу. Проведене дослідження дозволило ситематизувати теоретичні підходи до визначення поняття «стратегічне партнерство» і представити їх у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 -Узагальнююча таблиця теоретичних підходів до визначення поняття «стратегічне партнерство»

Автор / школа	**Теоретичний підхід**	**Ключові акценти визначення**	**Сутнісні характеристики стратегічного партнерства**
Ігор Жовква (українська дипломатична школа)	Інструментальний / зовнішньополітичний підхід	Стратегічне партнерство – інструмент реалізації зовнішньої політики держави через узгодження позицій та спільну діяльність на міжнародній арені	Довгостроковість, узгодженість політик, підвищений рівень довіри, інституціоналізованість взаємодії
Лариса Чекаленко (українська школа міжнародних відносин)	Ієрархічно-ступеневий підхід	Рівень відносин, що перевищує стандартні двосторонні контакти; “вища сходинка” міждержавної взаємодії	Пріоритетність, поглиблення співпраці, формалізація механізмів
Ара Амбарцум Ходжаян (політологічний підхід)	Ціннісно-пріоритетний підхід	Стратегічність визначається пріоритетністю та фокусом на ключових напрямах взаємодії	Вибірковість партнерів, тривалість відносин, винятковість формату
Наталія Ржевська (теорія міжнародного партнерства)	Двовимірний підхід	Партнерство одночасно інструмент зовнішньої політики й особливий тип міждержавних відносин	Подвійна природа: інструмент + модель; структурність, формування особливого режиму взаємодії
Анастасія Гандзюра (політична економія партнерств)	Інституціоналістський підхід	Форма довгострокового взаємовигідного співробітництва між рівноправними акторами	Рівноправність, спільність стратегічних завдань, взаємовигідність

Ганна Шелест (критерійний підхід)	Аналітико-критеріальний підхід	Стратегічне партнерство відрізняється набором характеристик та критеріїв, які визначають його сутність	Системність, стратегічний горизонт, наявність спільних цілей, багатовимірність взаємодії
Роберт Кеоан та Джозеф Най (ліберальний інституціоналізм)	Теорія комплексної взаємозалежності	Партнерство ґрунтується на взаємозалежності, спільних інститутах і взаємних перевагах	Міжінституційна кооперація, спільні правила, довгострокові стимулюючі структури
Джон Айкенберрі (теорія ліберального міжнародного порядку)	Ліберально-інституціональний підхід	Партнерства формуються в рамках ліберального порядку, заснованого на правилах, інституціях та прозорості	Вбудованість у спільні правила, прогнозованість, стабільність
Едвард Люттвак (геоекономічний підхід)	Підхід геоекономічної раціональності	Стратегічне партнерство – інструмент підвищення конкурентоспроможності та посилення геоекономічних позицій	Економічна вигода, конкурентність, формування стратегічних ланцюгів вартості
Мануел Кастельс (теорія мережевого суспільства)	Мережевий підхід	Партнерства – це мережеві структури, що інтегрують країни через технології, інформаційні потоки та інститути	Мережевість, технологічна інтеграція, спільні платформи
Г. Моргентау та школа реалізму	Стратегічно-безпековий підхід	Партнерство базується на збігу національних інтересів і силовому балансі	Геополітичні інтереси, безпековий вимір, стратегічний баланс
К. Вальц (структурний реалізм)	Силовий / структурний підхід	Партнерство – спосіб балансування проти загроз у міжнародній системі	Протидія загрозам, раціональність вибору партнерів
Т. Г. Левітт, П. Кругман (міжнародна економіка)	Економічно-функціональний підхід	Партнерство як механізм розширення ринків, інвестиційної співпраці та інтеграції економік	Економічна раціональність, потоки капіталу, інтеграція ринків

Джерело: *складено автором на основі [1,2,3, 13, 14, 15,16,49].*

Так зокрема, український дипломат Ігор Жовква визначає стратегічне партнерство як інструмент зовнішньої політики держави, що реалізується шляхом узгодження дій з іншими державами на міжнародній арені і приводить до появи особливого виду міждержавної взаємодії [13]. На думку Л. Чекаленко, стратегічне партнерство є «вищою сходинкою взаємовідносин між державами» порівняно зі звичайними контактами [14]. А. Ходжаян акцентує, що стратегічний характер партнерства забезпечується його пріоритетністю і зосередженням зусиль на справді важливих напрямах співпраці; йдеться про виняткові, довготривалі відносини, вибірково встановлені з колом ключових партнерів [49]. Н. Ржевська пропонує двовимірний підхід до поняття стратегічного партнерства – як до інструменту зовнішньополітичної діяльності і одночасно як до моделі міждержавних відносин особливого типу [15]. Дослідниця А. Гандзюра підкреслює, що стратегічне партнерство – це

форма довгострокового взаємовигідного співробітництва між рівноправними суб'єктами міжнародної взаємодії з метою спільного вирішення найважливіших завдань [16]. Ганна Шелест пропонує критерійний підхід до визначення сутності стратегічного партнерства, виокремлюючи характеристики, за якими можна відрізнити його від інших видів відносин [17].

Попри розмаїття підходів, можна узагальнити кілька ключових ознак стратегічного партнерства. По-перше, це довгостроковий і пріоритетний характер взаємодії: партнери розглядають відносини один з одним як першочергові, надаючи їм виняткового значення у своїй зовнішній політиці. По-друге, спільність стратегічних інтересів і цілей: партнерство ґрунтується на усвідомленні сторонами наявності спільних викликів або завдань (безпекових, економічних, геополітичних), для вирішення яких потрібні спільні зусилля. По-третє, глибока координація політики у різних сферах: стратегічні партнери координують свої дії на міжнародній арені, вибудовують механізми регулярних консультацій, співпрацюють у політичній, оборонній, економічній, гуманітарній та інших сферах. По-четверте, високий рівень взаємної довіри та інституціоналізації відносин: створюються спільні комісії, робочі групи, підписуються рамкові угоди та «дорожні карти», що забезпечують системність діалогу. Нарешті, стратегічне партнерство, як правило, базується на спільних цінностях або принципах, що полегшує досягнення взаєморозуміння. Наприклад, українсько-американське партнерство спирається на відданість обох держав демократії, правам людини та верховенству права. Усе це дозволяє розглядати стратегічне партнерство як певну *парадигму міжнародної взаємодії*, що виходить за межі традиційних союзів: воно не обмежується військово-політичним блоком чи формальною угодою про взаємодопомогу, але водночас глибше за звичайні партнерські стосунки завдяки інтенсивності і всеосяжності співробітництва.

Науковий інтерес до феномену стратегічного партнерства зріс на межі XX–XXI століть, що відобразило зміни у світовій політиці. Різні аспекти цього

явища досліджували як західні, так і українські аналітики. Зокрема, З. Бжезинський у праці *«Велика шахівниця»* , що видана у 1997, році підкреслював значення глобальної стратегії США та аналізував природу геостратегічних альянсів і партнерств у контексті американського лідерства [25]. Г. Кіссінджер у своїх роботах зосереджувався на історичних прикладах стратегічних союзів і їх впливі на розвиток дипломатії та балансу сил. Е. Моравчик досліджував економічні та інституційні аспекти партнерств в рамках Європейського Союзу [22]. Серед українських дослідників варто відзначити праці Д. Кудирка, О. Гнипа, П. та І. Черевків, А. Гандзюри, Н. Ржевської, А. Ходжаян, Г. Шелест, І. Жовкви, Л. Чекаленко та інших, які розглядали концептуальні визначення стратегічного партнерства, аналізували довготривалі взаємовигідні відносини України з провідними країнами та міжнародними організаціями, а також досліджували різні рівні (політичний, безпековий, економічний, культурний) таких партнерств [15, 16, 17, 49]. Ці дослідження заклали теоретичний фундамент для розуміння специфіки стратегічного партнерства як феномену міжнародних відносин.

Так класична ліберально-інституціоналістська школа, що представлена роботами Роберта Кеогейна та Джона Айкенберрі, розглядає стратегічне партнерство як інструмент зниження транзакційних витрат між державами та механізм забезпечення передбачуваності в умовах міжнародної анархії [50, 51]. З їхньої точки зору партнерства сприяють стабільності, оскільки формують довготривалі норми взаємодії, які впорядковують поведінку держав і знижують ризики конфліктів. Водночас Айкенберрі підкреслює, що стратегічні партнерства особливо важливі у фазах трансформації міжнародного порядку, коли класичні інституції втрачають ефективність, а держави змушені шукати нові формати кооперації [51]. Саме в такі періоди, як показують трансформаційні процеси після 1991 та 2008 років, стратегічні партнерства часто стають основою для формування нових регіональних та міжрегіональних архітектур.

Реалістична школа — зокрема представлена такими відомими вченими як Ганс Моргентау, Кеннет Волтц і Стівен Волт — інтерпретує стратегічне партнерство передусім як інструмент балансування сили [1, 2, 52]. Згідно з цією логікою держави створюють партнерства не через спільні цінності чи економічну взаємо вигідність, а тому, що вони прагнуть компенсувати власні вразливості та стримувати потенційних суперників. У такій інтерпретації стратегічне партнерство стає частиною ширшої системи безпекових конфігурацій, де економічні та технологічні аспекти є похідними від геополітичних потреб. Проте сучасна практика, особливо у випадку партнерства США з країнами Східної Європи, доводить, що економічний вимір став невіддільним від безпекового: енергетична політика, доступ до технологій, контроль над інфраструктурою, логістикою та інвестиціями фактично формують новий зміст стратегії стримування.

Значний вклад у осмислення феномену стратегічного партнерства зробила геоекономічна школа, представлена Сьюзан Стрендж, Едвардом Люттваком, Джоном Раймером та сучасними дослідженнями Ifri і Міжнародного валютного фонду [8, 9, 53]. Геоекономіка розглядає економічну політику як форму геополітичного впливу, а стратегічне партнерство — як механізм побудови «економічних сфер довіри». Відповідно до цього підходу партнерства набувають значення тоді, коли держави прагнуть забезпечити контроль над критичними технологіями, ланцюгами постачання, ресурсами та інфраструктурою. Зокрема, аналітики Французького інституту міжнародних відносин (Ifri), серед яких С. Жан, стверджують, що стратегічні партнерства XXI століття зосереджені не на класичній торгівлі, а на виробничій кооперації у високотехнологічних секторах — таких як штучний інтелект, мікроелектроніка, оборонні технології, кібербезпека та енергетика [38, 39]. У цьому контексті партнерства є відповіддю на нову глобальну реальність, де безпека і економіка поєднані у єдину логіку.

Конструктивістські підходи (що представлені такими науковцями як Олександр Вендт, Пітер Каценштайн) трактують стратегічне партнерство як

взаємодію, що ґрунтується на спільній ідентичності та ціннісній близькості [54, 55]. На їхню думку партнерства зміцнюються тоді, коли держави поділяють однакові уявлення про порядок, легітимність, міжнародні норми та характер загроз. Конструктивізм дозволяє пояснити, чому стратегічні партнерства часто мають довгостроковий характер та зберігаються навіть у періоди економічних криз. Партнерство Україна—США, наприклад, базується не лише на прагматичних інтересах, але й на спільній ціннісній орієнтації, що включає демократичні стандарти, європейський вибір і відданість міжнародному праву.

Новітні мережеві концепції Енн-Марі Слотер (одним із найвпливовіших теоретиків ліберальної школи міжнародних відносин) та Мануеля Кастельса додають принципово новий вимір [43, 44]. Вони трактують стратегічні партнерства як елементи глобальних мереж взаємодії, у яких участь держави в міжнародних платформах, проектах і технологічних екосистемах формує її економічну й політичну вагу. У цьому контексті партнерства стають не стільки союзам між урядами, скільки каналами інтеграції держав у глобальні технологічні структури — кібермережі, цифрові платформи, інноваційні кластери, виробничі консорціуми. Саме через цей підхід можна зрозуміти значення стратегічних партнерств у епоху цифрової економіки, коли технологічні корпорації відіграють не меншу роль, ніж класичні державні інституції.

Загалом стратегічне партнерство виконує три ключові функції у формуванні міжнародного економічного порядку. По-перше, воно є інституційним механізмом, який дозволяє державам узгоджувати економічні стратегії та регуляторні режими, що особливо важливо в умовах фрагментованої глобальної економіки. По-друге, партнерства створюють нові «архітектурні вузли» міжнародного порядку — двосторонні формати, які поєднують держави у стабільні мережеві коаліції, здатні ефективно реагувати на технологічні та безпекові виклики. По-третє, партнерства стають важливим інструментом реалізації національних стратегій розвитку, оскільки

забезпечують доступ до інвестицій, технологій, ринків й інтелектуальних ресурсів.

Методологічно стратегічне партнерство можна розглядати у трьох взаємопов'язаних вимірах. Перший — інституційний, що включає формальні угоди, документи, двосторонні комісії, спільні програми та співробітництво на рівні національних інституцій. Другий вимір — структурний, тобто пов'язаний із тим, яким чином партнерство змінює економічні потоки, логістичні маршрути, інвестиційну взаємодію та технологічний трансфер. Третій вимір — системний: стратегічне партнерство є матеріальною частиною нової архітектури міжнародного економічного порядку, а отже, визначається його логікою та одночасно впливає на подальшу трансформацію глобальної системи.

Важливо зауважити, що стратегічне партнерство може набувати різних *моделей* залежно від мети, характеру та контексту відносин. У науковій літературі представлено кілька підходів до класифікації видів стратегічного партнерства [56]. Найбільш загальним є критерій кількості учасників: виділяють *двостороннє* партнерство (між двома суб'єктами міжнародних відносин) та *багатостороннє* партнерство (між групою держав або між державами й міжнародними організаціями). Прикладом двостороннього стратегічного партнерства є відносини України та США, тоді як багатостороннім можна назвати, приміром, ініціативу ЄС «Східне партнерство», що об'єднує кілька держав та Євросоюз.

Іншим критерієм є рівень учасників: можлива співпраця винятково між державами (міждержавне партнерство), між державами та міжнародними організаціями, а також між самими міжнародними організаціями. Наприклад, співпраця України з НАТО в межах програми розширених можливостей можна розглядати як партнерство держави і міжнародної організації, а координація дій ООН та МВФ у подоланні глобальних криз – як міжорганізаційне партнерство.

Цікавим підходом є класифікація за ступенем досягнення цілей, тобто ефективністю партнерства. Йдеться про *ефективне* стратегічне партнерство, яке досягає поставлених цілей, та *неефективне*, яке не забезпечує реалізації задекларованих намірів. Прикладом ефективного можна навести успішну реалізацію Угоди про асоціацію України з ЄС, яка хоча і не названа прямо «стратегічним партнерством», але має багато його рис та привела до конкретних результатів (діє зона вільної торгівлі, політична асоціація). Натомість прикладом неефективного партнерства можна вважати деякі декларативні об'єднання, що не дали реальних здобутків – скажімо, Організація чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), котра не змогла просунутися у створенні зони вільної торгівлі між членами. Звісно, оцінка ефективності може бути суб'єктивною, але важливо розуміти, що не кожне оголошене «стратегічне партнерство» є таким по суті – справжнім його робить спроможність до дії та досягнення цілей.

Найчастіше у дослідженнях застосовується класифікація за сферами суспільного життя, в яких відбувається взаємодія партнерів. Виділяють стратегічні партнерства у політичній, безпековій, економічній, соціальній та культурно-гуманітарній сферах (див. табл. 1.4).

Таблиця 1.4 - Класифікація стратегічного партнерства за функціональним виміром

Тип стратегічного партнерства	**Зміст та призначення**	**Ключові інструменти**	**Приклади у світовій практиці**	**Значення для формування міжнародного економічного порядку**
Безпекове партнерство	Орієнтоване на оборону, військову співпрацю, стримування агресора	Альянси, оборонні угоди, логістична співпраця, військова допомога	НАТО, US–Japan Alliance, US–Ukraine Strategic Defense Priorities	Забезпечує основу економічної стабільності, захищає торгові маршрути
Економічне та торговельне партнерство	Розвиток торгівлі, інвестицій, зменшення бар'єрів	FTA, інвестиційні угоди, спільні комісії	ЄС–Канада (CETA), RCEP, USMCA	Формує правила ринку, структурує глобальні ланцюги постачання
Технологічне та інноваційне партнерство	Спільні розробки, обмін технологіями, захист інтелектуальної власності	R&D програми, наукові центри, IT-альянси	AUKUS (технологічний вимір), US–Israel Innovation Partnership	Визначає лідерство у критичних секторах: AI, мікрочипи, оборонні технології

Джерело: *складено автором на основі [43,44, 55, 56]*

Зазвичай реальні партнерства охоплюють відразу кілька сфер, проте акцент може робитися на якійсь одній домінантній сфері. Наприклад, співробітництво України та НАТО можна віднести до політико-безпекового стратегічного партнерства, оскільки воно передусім спрямоване на координацію дій у сфері оборони та колективної безпеки. Економічним стратегічним партнерством можна вважати угоду про вільну торгівлю чи інвестиційний союз між державами – прикладом є поглиблене економічне співробітництво України з ЄС у рамках асоціації. Соціальний вимір може включати співпрацю в галузі охорони здоров'я, освіти, міграційної політики – наприклад, партнерство України з ВООЗ під час пандемії COVID-19. Культурно-гуманітарне партнерство проявляється у програмах обмінів, спільного науково-технічного співробітництва, збереження культурної спадщини тощо. Слід підкреслити, що успішні стратегічні партнерства зазвичай є *комплексними*, поєднуючи співпрацю в політико-безпековій, економічній і інших площинах. Саме всеосяжність взаємодії надає партнерству «стратегічного» характеру.

Окремо варто зупинитися на підході, який класифікує моделі стратегічного партнерства за цільовим призначенням та характером взаємодії. Такий підхід, зокрема, запропонований дослідницею Т. Щербіною, виокремлює чотири основні моделі: представницьке партнерство, партнерство проти спільної загрози, тактичне партнерство та асиметричне партнерство [57]. *Представницьке стратегічне партнерство* передбачає довгострокову координацію дій на міжнародній арені з метою представлення і просування спільних інтересів, при цьому взаємодія поглиблена і рівноправна. Прикладом є партнерства між країнами-однодумцями, які разом формують порядок денний у міжнародних організаціях (скажімо, тісний союз країн ЄС, що діють як єдиний фронт у глобальних питаннях, можна розглядати як багатостороннє представницьке партнерство). *Партнерство, спрямоване проти спільної загрози*, має на меті об'єднання зусиль для протидії спільному ворогу або виклику; його характер – це фактично оборонний союз, хоча й без

формального договору, і триває воно, як правило, до нейтралізації загрози. Типовий приклад – взаємодія західних держав у рамках антиросійської коаліції на підтримку України: хоча не існує окремого альянсу, спільна протидія агресії рф об'єднала десятки країн у військовій, санкційній, дипломатичній площинах. *Тактичне партнерство* орієнтоване на досягнення конкретної стратегічної мети шляхом тимчасової кооперації; воно обмежене в часі й сферах і триває, поки мету не буде досягнуто. Наприклад, співпраця кількох держав під час глобальної фінансової кризи 2008–2009 років для стабілізації світової економіки мала тактичний характер – після подолання кризи такі партнерства зазвичай розпадаються або трансформуються. Нарешті, *асиметричне стратегічне партнерство* – це модель, за якої сильніша держава співпрацює зі слабшою задля взаємної вигоди, причому характер відносин включає певну залежність менш впливового партнера від сильнішого. У такому партнерстві потужніша сторона часто допомагає слабкішій у розвитку, безпеці тощо, водночас переслідуючи і власні інтереси (поширення впливу, забезпечення стабільності). Як приклад асиметричного партнерства часто наводять відносини США з Україною: США як глобальний лідер підтримують Україну, що зазнає агресії, надаючи їй безпекову і економічну допомогу, водночас зміцнюючи власні позиції в Європі та утверджуючи принципи демократичного світопорядку.

Класифікаційні моделі допомагають краще зрозуміти специфіку та цілі конкретних стратегічних партнерств у світі. Втім, реальні двосторонні відносини часто поєднують елементи різних моделей [56, 57].

Класифікаційні моделі допомагають глибше осмислити специфіку та цільову спрямованість конкретних стратегічних партнерств у світі, однак у практиці міжнародних відносин двосторонні формати співпраці рідко вкладаються в одну теоретичну рамку. Більшість партнерств, зокрема українсько-американське, поєднують риси кількох моделей одночасно, що відображає їхню багатовимірність та еволюційний характер. Саме тому для

коректного наукового аналізу важливо узагальнити існуючі підходи до їх класифікації (див. табл. 1.5).

Таблиця 1.5 - Класифікаційні критерії та моделі стратегічного партнерства у сучасній міжнародній системі

Класифікаційний критерій	**Категорії**	**Короткий зміст / Науково-концептуальне пояснення**
1. Функціональний вимір стратегічного партнерства	Безпекові партнерства	Орієнтовані на військово-політичну співпрацю, оборонні технології, спільні місії, розвіддані. Базуються на теоріях стратегічної взаємозалежності та колективної безпеки (S. Walt, R. Keohane).
	Економічні та торговельні партнерства	Спрямовані на поглиблення торгівлі, інвестицій, інтеграцію у глобальні ланцюги вартості. Спираються на ліберальні економічні теорії, інституціоналізм та концепт “глибоких економічних інтеграцій”.
	Технологічні та інноваційні партнерства	Співпраця у критичних технологіях, інноваціях, цифрових інфраструктурах, кібербезпеці. Коріння — у мережевих теоріях (Castells), інноваційних кластерах (Porter) та сучасній геоекономіці (Strange, Luttwak).
2. Інституційна глибина партнерства	Декларативні партнерства	Рамкові, політичні заяви без зобов’язань. Є проявом “м’якої інституціоналізації”; обмежена практична сила.
	Партнерства зі скоординованою політикою	Містять механізми консультацій, робочі групи, секторальні платформи. Відповідають концепціям режимів міжнародної взаємодії (Krasner).
	Інтегровані стратегічні альянси	Найвищий рівень: оборонні угоди, спеціальні статуси, інтеграція ринків, спільні інституції. Теоретична основа — неоліберальний інституціоналізм та теорія комплексної взаємозалежності (Keohane & Nye).
3. Геополітична орієнтація партнерства	Регіональні партнерства	Функціонують у межах географічно близьких блоків (ЄС, НАТО, АСЕАН). Пояснюються теоріями регіоналізму та безпекових комплексів (Buzan, Wæver).
	Міжрегіональні партнерства	Взаємодія між різними макрорегіонами (США—Україна, ЄС—Японія). Відповідають концепціям міжцивілізаційних та інтерконтинентальних інтеграційних зв’язків.
	Глобальні системні партнерства	Партнерства, що впливають на міжнародний порядок загалом (США—ЄС, QUAD, AUKUS). Опираються на геоекономічні теорії й моделі поліцентричного світового порядку.

Джерело: *складено автором на основі [2-9]*

В таблиці представлено три ключові групи класифікацій стратегічного партнерства — функціональний вимір, інституційну глибину та геополітичну орієнтацію, — що дає можливість системно типізувати різні форми міждержавної взаємодії у глобальній політичній економії. Кожен критерій охоплює певні типи партнерств, які спираються на конкретні теоретичні школи та підходи міжнародних відносин. Наприклад, безпекові партнерства базуються на теоріях стратегічної взаємозалежності та колективної безпеки, тоді як економічні та торговельні партнерства ґрунтуються на ліберальному інституціоналізмі та концепціях глибокої економічної інтеграції. Технологічні

та інноваційні партнерства пов’язані із сучасними геоекономічними підходами та мережевими теоріями, що відображають роль критичних технологій у новому світовому порядку.

Другий класифікаційний критерій — ступінь інституційної глибини — демонструє різні рівні інституціоналізації стратегічних партнерств: від декларативних і символічних до інтегрованих стратегічних альянсів із високим рівнем правових зобов’язань, координації політики та створення спільних інституцій. У цьому контексті простежується логіка неоліберального інституціоналізму, де ключову роль відіграють правила, механізми моніторингу та спільні процедури ухвалення рішень.

Третій критерій — геополітична орієнтація — дозволяє розмежувати партнерства за масштабом їхнього впливу: регіональні, міжрегіональні та глобальні системні. Ця частина таблиці спирається на підходи теорії регіоналізму, концепції безпекових комплексів що розроблена видатним британським вченим у сфері міжнародних відносин та безпекових досліджень Баррі Бюзеном, а також сучасні моделі поліцентричного світового порядку, де AUKUS, QUAD[5] чи стратегічний альянс США–ЄС виступають елементами формування нової архітектури сили.

Загалом таблиця дозволяє наочно продемонструвати, що стратегічне партнерство є багатовимірною категорією, яка вимагає одночасного врахування функціональних, інституційних і геополітичних аспектів. Саме така типологізація дає змогу точніше ідентифікувати місце та специфіку українсько-американського партнерства, показуючи, що воно поєднує елементи безпекового, технологічного, економічного та глобально - орієнтованого альянсу, що відповідає сучасним трендам еволюції міжнародного економічного порядку.

[5] ключові багатосторонні стратегічні ініціативи, що формують новий безпековий та економічний порядок в Індо-Тихоокеанському регіоні: **AUKUS** та **QUAD**.

1.3 Фактори забезпечення ефективного стратегічного партнерства національних господарств в умовах глобалізації

У глобальній економіці, що характеризується зростаючою фрагментацією, технологічними війнами та геоекономічним переформатуванням, ефективне стратегічне партнерство стає важливою альтернативою традиційним механізмам глобального управління. Дедалі більше держав, відповідно до тез С. Стрейндж, «мігрують від глобального ринку до політики структурної влади», де співпраця базується не на загальних ліберальних нормах, а на поєднанні матеріальних інтересів, контролю над критичними ресурсами та довгострокової взаємної вигоди [8].

Тобто у сучасному глобальному середовищі стратегічні партнерства перестають бути суто політичними деклараціями чи формальними рамковими угодами між національними урядами. Натомість вони поступово трансформуються у складні багаторівневі системи взаємодії, що охоплюють інституційні, економічні, безпекові, технологічні та соціальні аспекти міжнародної співпраці.

Еволюція стратегічних партнерств у XXI столітті свідчить про формування нової парадигми глобальних відносин, у якій держави не обмежуються традиційною дипломатією, а створюють багатофункціональні механізми координації, управління та спільного вирішення проблем [57, 58].

Під впливом глобалізації, геоекономічної фрагментації та технологічної конкуренції, стратегічні партнерства набувають характеру «мережевих альянсів», де взаємодія держав відбувається через поєднання політичних інститутів, координованих економічних політик, спільних програм у сфері інновацій та технологій, а також синхронізованих механізмів безпекової та оборонної взаємодії. Цей підхід підтверджується у сучасних дослідженнях Кайла Ласкуреттса та Майкла Познанскі, які наголошують на переході від ієрархічних моделей міжнародного порядку до децентралізованих

мережевих механізмів, сформованих через стійкі канали комунікації, постійні діалоги й інституціоналізовані механізми довіри [18].

Поняття механізмів взаємодії охоплює широку сферу процесів, через які держави координують свою поведінку, формують спільні інтереси та реалізують довгострокові стратегічні цілі. Ці механізми можуть бути формальними та неформальними, відкритими та прихованими, двосторонніми та багатосторонніми, залежно від специфіки відносин між країнами та їх глобальних амбіцій [19].

У класичній теорії міжнародних відносин механізми взаємодії часто трактувалися як дипломатичні канали, переговорні платформи або міжнародні організації [57]. Проте сучасний глобальний контекст змінює цю парадигму, розширюючи концепцію механізмів до таких сфер, як:

- економічна координація та гармонізація політик, включаючи фіскальну, монетарну та промислову політику;
- технологічні альянси, спрямовані на спільний розвиток критичних технологій, цифрової інфраструктури та оборонних інновацій;
- інституційні механізми, що складаються із спільних комісій, робочих груп, міжурядових діалогів, аналітичних платформ та експертних рад;
- механізми безпекової взаємодії, включаючи військово-технічне співробітництво, оборонні угоди, розвід співпрацю та координацію реагування на гібридні загрози;
- комунікаційні та інформаційні механізми, спрямовані на обмін даними, кіберзахист, протидію дезінформації та забезпечення інформаційної стійкості.

Сучасна методологія вивчення стратегічних партнерств спирається також на підходи мережевої теорії таких видатних вчених як Мануель Кастельс та Енн-Марі Слотер, які підкреслюють, що механізми взаємодії більше не формуються лише державами [42, 43, 44]. У них активно залучені недержавні актори: транснаціональні корпорації, технологічні платформи, науково-дослідні установи, міжнародні фінансові інституції, неурядові

організації. Таким чином, стратегічне партнерство перетворюється на «мережеву екосистему», у якій державні та приватні актори взаємодіють для досягнення спільних цілей.

Особливо важливим є те, що механізми взаємодії в стратегічних партнерствах стають інструментами формування міжнародного економічного порядку. Це проявляється через кілька ключових процесів. По-перше, держави узгоджують регуляції, стандарти й нормативні рамки у сферах торгівлі, інвестицій, енергетики, цифрових технологій та екологічної політики. По-друге, вони створюють транснаціональні інституційні структури, включаючи координаційні ради, спільні комітети та експертні групи, які забезпечують сталість співпраці. По-третє, стратегічні партнерства сприяють трансферу технологій та розвитку інноваційних екосистем, що формує довгострокову динаміку економік-партнерів.

Досвід ЄС, США, Японії, Індії та Південної Кореї підтверджує, що сучасні механізми взаємодії базуються на гнучких, адаптивних платформах, які дозволяють оперативно реагувати на глобальні зміни. На особливу увагу заслуговує роль стратегічних партнерств у забезпеченні стійкості ланцюгів постачання, розвитку критичної інфраструктури, диверсифікації торговельних потоків та розвитку «економіки безпеки», про яку детально пишуть фахівці Французького інституту міжнародних відносин та відомі економісти які тісно співпрацюють із Міжнародним валютним фондом (МВФ) - Сур'я Айяра та Девід Онсорге [40, 41].

У цьому контексті логічним продовженням постає аналіз тих чинників, що визначають ефективність партнерств та перетворюють співпрацю на дієвий інструмент стратегічного розвитку. Аналітичні виміри стратегічного партнерства, теоретичні підходи, ключові автори та їхнє значення представлені у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 - Аналітичні виміри стратегічного партнерства: теоретичні підходи, ключові автори та їхнє значення

Вимір	**Концепції та теорії**	**Ключові автори / джерела**	**Значення для стратегічного партнерства**
Теоретико-методологічний вимір	Теорія міжнародних режимів, ліберальний інституціоналізм, геоекономіка, теорія залежності, концепція нового міжнародного економічного порядку (NIEO)	Роберт Кеогейн, Дж. Айкенберрі, Сюзан Стрейндж, Сур'я Айяра та Девід Онсорг, Мар'ян Светличич	Формує рамкові підходи для аналізу структури та механізмів стратегічного партнерства
Структурний вимір	Глобалізація, поліцентричний світопорядок, блокова економіка	Дж. Ласкуретс і М. Познанський, Аналітичні дослідження Французького інституту міжнародних відносин (Ifri)	Визначає функціонування партнерств у фрагментованому глобальному середовищі
Функціональний вимір	Безпекові, економічні, технологічні, інституційні форми партнерств	Енн-Марі Слотер, Мануель Кастельс, Джозеф Най	Визначає сфери, у яких партнерства створюють найбільшу стратегічну цінність
Геоекономічний вимір	Ланцюги постачання, friend-shoring, критичні мінерали	Ifri, Світовий банк, MPRA	Пояснює матеріальну та ресурсну основу стратегічних партнерств
Інституційний вимір	Міжнародні угоди, регламенти, стратегічні документи та дорожні карти	НАТО, доробок (acquis) ЄС, USAID, Світовий банк	Відображає формальне закріплення партнерств та їхню нормативну основу
Ціннісний вимір	Демократія, верховенство права, гуманітарні та етичні цінності	Френсіс Фукуяма, Томас Ріссе, представники української академічної школи міжнародних відносин	Створює підґрунтя довіри та легітимності у стратегічних відносинах
Соціально-інтелектуальний вимір	Обміни, академічні програми, розвиток людського капіталу	Програма Fulbright, Erasmus+, інші освітні ініціативи	Забезпечує довгостроковість партнерств та їхній соціальний вимір
Цифровий та інноваційний вимір	Smart governance, цифрові екосистеми, партнерства у сфері штучного інтелекту (AI)	Мануель Кастельс, Ерік Бріньолфссон	Визначає потенціал партнерств у цифрову епоху та їхню інноваційну спрямованість
Секторний вимір	Оборона, енергетика, інфраструктура, агросектор, IT	Корпорація РАНД (RAND Corporation), Інститут Брукінгса, Київська школа економіки Institute	Конкретизує практичну реалізацію партнерств у ключових галузях

Джерело: *складено автором на основі [9, 19, 21, 28, 32,* 47*]*

Представлені аналітичні виміри стратегічного партнерства демонструють багаторівневу природу сучасних міждержавних взаємодій, у яких теоретичні підходи, інституційні рамки, ціннісні орієнтири та геоекономічні передумови формують цілісну систему кооперації. Їхня сукупність дозволяє не лише класифікувати партнерства, а й оцінити їхню здатність забезпечувати довгострокову стійкість та стратегічну синергію.

Саме тому фактори результативності партнерства набувають визначального значення — адже вони відрізняють декларативні домовленості від реальних стратегічних союзів.

Теоретично фактори ефективності можна пояснювати з позицій різних дисциплінарних підходів: неоліберальний інституціоналізм підкреслює значення інституційної щільності та прозорості правил; неореалізм — необхідність балансу сил; мережеві підходи — здатність держав інтегруватися у глобальні технологічні та фінансові мережі; геоекономічна школа — значення структурної економічної влади [10, 11, 12]. З огляду на це стає очевидним, що успішне стратегічне партнерство ніколи не є випадковим — воно формується під впливом чіткої системи взаємодіючих детермінант.

Концептуалізація ключових детермінант забезпечення ефективного стратегічного партнерства, спирається на усталені підходи провідних теоретиків міжнародних відносин та глобальної політичної економії. Зокрема, в теоретичних напрацюваннях таких дослідників, як Дж. Айкенберрі та Р. Кеогейн, зазначено що основі міждержавної кооперації лежить здатність держав формувати стабільні інституційні режими та взаємозалежності [3, 4, 5, 19]. Водночас підхід Р. Бальдвіна та Е. Люттвака дозволяє виокремити геоекономічні механізми конкурентної взаємодії, у яких економічні інструменти набувають стратегічної ваги у формуванні міжнародного порядку [9, 24].

Українські дослідники, серед яких варто відзначити О. Шниркова, А. Поручника, О. Кахович, О. Філіпенка, Н. Резнікову та С. Кононенка, підкреслюють, що ефективність міждержавного партнерства у XXI столітті

визначається триєдиною взаємодією економічних, політико-інституційних та технологічно-інноваційних факторів [59, 60, 61]. Саме тому ці фактори мають бути виокремлені у взаємопов'язані блоки, що узгоджується з концепцією «мережевого суспільства» М. Кастельса та сучасними підходами до аналізу глобальної економічної архітектури [44].

Проведене дослідження свідчить що у контексті сучасного розвитку світової економіки стратегічне партнерство спирається на декілька системних чинників, що визначають його життєздатність та ефективність. До таких чинників належать: структурні параметри світового ринку, рівень економічної взаємодоповнюваності національних економік, відповідність стратегічних інтересів, інституційна сумісність, політична стабільність, доступ до технологій, можливості інноваційного розвитку, а також механізми безпекового співробітництва. Ці детермінанти різною мірою впливають на те, чи здатні країни формувати партнерства, що матимуть довгостроковий характер та стратегічну глибину.

У працях Маріян Світлічіч та інших дослідників, включно зі прибічниками Школи Нового Міжнародного Економічного Порядку (NIEO (New International Economic Order)), підкреслюється, що стратегічне партнерство виникає як реакція на глобальні виклики та нерівність у розподілі влади та ресурсів [37]. В історичній ретроспективі партнерства часто з'являлися в умовах турбулентних періодів, коли держави прагнули компенсувати власні структурні слабкості. У сучасному світі така логіка лише посилюється: країни зіткнулися з кризою глобалізації, технологічними війнами, перебудовою ланцюгів постачання, енергетичними викликами та загостренням геополітичної конкуренції.

На думку дослідників геоекономіки таких як Сьюзан Стрендж , Едварда Люттвака та аналітиків Французького інституту міжнародних відносин (особливо Жана-Франсуа Жана), ключовим структурним фактором формування стратегічних партнерств стає перехід світової економіки від парадигми глобальної ефективності до парадигми національної стійкості та

економічної безпеки [8, 9]. Це означає, що партнерства ґрунтуються не лише на економічних мотивах, але й на спільному прагненні зменшити залежність від нестабільних ринків, політично чутливих ресурсів або ворожих держав.

Важливим напрямом у сучасній теорії є розгляд стратегічних партнерств як інструментів формування нового міжнародного економічного порядку, який стає дедалі більш фрагментованим, багатополярним і технологічно центрованим. Трактування С.Айяри та Д. Онсорге показує, що в умовах фрагментації виникають «trusted networks» — економічні блоки, що взаємодіють на основі спільних політичних цінностей, технологічних стандартів та безпекових інтересів. Таким чином, стратегічні партнерства перетворюються на фундаментальні сегменти нової архітектури глобальної економіки [40, 41].

Як зазначає українська дослідниця Н. Ржевська, у випадку таких держав як Україна стратегічні партнерства стають не просто формою економічної кооперації, а ключовим елементом виживання, модернізації та інтеграції в західну систему міжнародних відносин [15, 32]. На її думку, саме через партнерства середні держави можуть отримувати доступ до фінансових, технологічних та безпекових ресурсів, без яких їхня суб'єктність у глобальній системі була б суттєво обмежена.

Таким чином, системні фактори ефективного стратегічного партнерства можна умовно поділити на кілька груп:

1. Геоекономічні фактори: структура світових ринків, позиція країни у глобальних ланцюгах вартості, інноваційно-технологічні можливості, доступ до критичних ресурсів.
2. Політичні фактори: сумісність стратегічних інтересів, політична стабільність, довіра між партнерами, спільність цінностей.
3. Інституційні фактори: якість державного управління, ефективність інституцій, наявність правових рамок для кооперації.
4. Соціально-економічні фактори: рівень розвитку національної економіки, структура експорту та імпорту, людський капітал.

5. Безпекові фактори: готовність до військово-технічної кооперації, участь у колективних механізмах безпеки, наявність загроз і ризиків.

Ефективність стратегічного партнерства залежить не лише від сили кожного окремого чинника, а й від їхньої взаємодії, що створює кумулятивний ефект. Наприклад, навіть високий рівень економічної взаємодоповнюваності може бути знівельований політичною нестабільністю або відсутністю інституційної довіри. Тому стратегічне партнерство — це завжди результат комбінації економічних вигод та політичних гарантій**.** З огляду на це постає потреба у більш структурованому розумінні тих елементів, які визначають реальну результативність міждержавної кооперації.

Проведене дослідження дозволило систематизувати фактори забезпечення ефективного стратегічного партнерства національних господарств і систематизувати у таблиці 1.7.

Узагальнена таблиця факторів ефективного стратегічного партнерства демонструє, що успіх сучасних міждержавних альянсів визначається не одним чинником, а комбінацією політичних, економічних, інституційних, технологічних та соціальних параметрів, які діють у синергії. Представлені фактори відображають глобальні закономірності та специфіку країн, що розвиваються, і високорозвинених економік, а також враховують нові умови геоекономічної фрагментації. Нижче наведено ключові аналітичні висновки.

По-перше, політичні фактори становлять фундаментальну основу стратегічного партнерства. Рівень довіри між урядами, стабільність політичного курсу, здатність держави виконувати міжнародні зобов’язання та передбачуваність зовнішньої політики визначають глибину та інтенсивність партнерства. Історичний досвід свідчить: навіть високий рівень економічної компліментарності між державами втрачає значення, якщо бракує політичної стабільності або існують ризики раптової зміни зовнішньополітичного вектора (як, наприклад, у випадку багатьох країн Латинської Америки та Африки).

Таблиця 1.7 - Фактори забезпечення ефективного стратегічного партнерства національних господарств

Група факторів	Зміст	Механізм впливу на партнерство	Ключові індикатори / прояви
Політичні фактори	Рівень політичної довіри, стабільність, сумісність стратегічних інтересів	Формують рамкові умови та легітимність партнерства	Політичні декларації, угоди, спільні стратегії, стабільність уряду
Безпекові фактори	Військово-політична взаємодія, спільні виклики, оборонна сумісність	Забезпечують довгострокову стійкість та непорушність союзу	Військова допомога, оборонні угоди, кібербезпека
Економічні фактори	Модель розвитку, структура економіки, інвестиційна взаємодія	Визначають інтенсивність взаємної вигоди	ПІІ, двостороння торгівля, спільні проєкти
Інституційні фактори	Якість державного управління, верховенство права, антикорупційність	Знижують транзакційні витрати, підвищують передбачуваність	Індекси верховенства права, дерегуляція, цифровізація
Технологічні фактори	Інноваційність економіки, цифрова сумісність, НДДКР	Формують сучасну основу партнерства (AI, оборона, IT)	Спільні R&D центри, технологічний трансфер
Соціально-культурні фактори	Ціннісна близькість, академічні зв'язки, людські обміни	Підсилюють довіру й легітимність співпраці	Освітні програми, діаспора, мобільність кадрів
Геоекономічні фактори	Роль у регіональних ланцюгах постачання, стратегічне положення	Визначають місце країни у глобальних архітектурах	Логістичні коридори, мінерали, енергетичні маршрути
Правові фактори	Договори, регламенти, стандарти, спеціальні режими	Створюють формальну інфраструктуру партнерства	Двосторонні угоди, дотримання стандартів
Фінансові фактори	Доступ до фінансування, кредитні гарантії, роль МФО	Забезпечують ресурсну сталість партнерства	Гарантії експортних агенцій, фонди, USAID, МВФ
Комунікаційні фактори	Інформаційна сумісність, стратегічні наративи	Формують довіру між суспільствами та урядами	ЗМІ, стратегічні комунікації, public diplomacy

Джерело: складено автором на основі [15, 32]

По-друге, економічні фактори є ключовим індикатором довгострокової стійкості партнерства. Економічні фактори традиційно розглядаються як ядро стратегічного партнерства. Роботи Р. Кеґана, Дж. Найя, Р. Балдвіна та Г. Кьонінґа однозначно підкреслюють, що ступінь економічної взаємодії визначає стійкість партнерства, його глибину та адаптивність до глобальних криз [4, 19, 24, 28]. Серед економічних факторів слід виділити: рівень компліментарності економічних структур, наявність спільних інтересів у торгівлі, інвестиціях і промисловості, важливість участі в глобальних та регіональних ланцюгах доданої вартості, наявності інституційних механізмів реалізації партнерських домовленостей.

Загалом економічні фактори також пояснюють, чому стратегічні партнерства зберігаються навіть за умов політичних розбіжностей —

економічний інтерес виступає фактором стабілізації. Це підводить до більш глибокого розуміння того, що саме забезпечує стійкість таких партнерств у довгостроковій перспективі й дозволяє їм перетворюватися з тактичних союзів на системні форми співпраці.

Одним із фундаментальних факторів такої ефективності є збалансованість інтересів і компліментарність економічних структур. Так структурна компліментарність економік — означає, що успішне партнерство виникає тоді, коли економіки країн доповнюють одна одну, створюючи синергію. Згідно з підходами Д. Робінсона та С. Перкінса у межах теорії «спільної вигоди партнерств», стратегічне партнерство набуває системного характеру тоді, коли економічна структура однієї держави заповнює ключові прогалини іншої [62] . Щодо взаємозалежності економічних інтересів то класичні роботи Р. Кеогейна та Дж. Найя про «комплексну взаємозалежність» стверджують, що чим сильніше економіки пов’язані одна з одною, тим вища ймовірність стабільного партнерства [4, 19, 24, 28]. Для сучасних стратегічних партнерств ця взаємозалежність уже не є виключно торговельною: вона охоплює фінансові ринки, енергетичні інфраструктури, оборонно-промислові комплекси, цифрові екосистеми та мережі даних.

У випадку України та США це проявляється у поєднанні технологічних можливостей і фінансової спроможності США з ресурсною базою, людським капіталом і науково-технічним потенціалом України [63, 64]. Однак компліментарність — це не природна величина, а результат цілеспрямованої економічної політики, тому в її основі лежать інвестиції у людський капітал, інноваційну інфраструктуру та інституційні реформи.

По-третє, інституційні фактори забезпечують формалізацію співпраці та її системність. Вони включають підписані угоди, наявність спільних координаційних органів, узгодження політик, стандартизацію процедур та регуляторну сумісність. Інституційна якість партнерства прямо корелює з його довгостроковою ефективністю — країни, що мають сильні інституційні засади, демонструють вищу результативність у реалізації партнерських

програм. Для країн з перехідною економікою цей блок факторів часто є найслабшим, адже рівень інституційної спроможності впливає на ефективність реалізації партнерських програм.

По-четверте, технологічні фактори у XXI столітті виходять на перший план. Науково-технологічна взаємодія, інноваційне партнерство, трансфер технологій, спільні дослідницькі програми та участь у глобальних технологічних альянсах формують ядро стратегічного партнерства нового покоління [65]. Якщо раніше технологічна співпраця була вторинною складовою, то сьогодні вона стала вирішальною, оскільки визначає конкурентоспроможність держав та здатність до стійкого розвитку. Розвиток оборонних технологій, кібербезпеки та штучного інтелекту — один із головних магнітів, що поглиблює партнерство Україна—США.

По-п’яте, соціально-культурні фактори часто недооцінюються, хоча їхня роль суттєво зростає у добу глобальних комунікацій. Рівень суспільної підтримки партнерства, культурна близькість, академічні обміни, мобільність людського капіталу та спільні цінності формують основу для довгострокової стабільності. У новітніх теоріях глобального взаємозалежного розвитку що представлені відомими науковцями Д. Ная та Енн-Марі Слотера підкреслюється, що «м’яка сила», культурний обмін і суспільна симпатія формують підґрунтя для сталих партнерств набагато більшою мірою, ніж це вважається у традиційних моделях [4, 28, 42, 43]. Культурна сумісність і довіра суспільств роблять партнерства не просто політичними, а цивілізаційними, що особливо важливо у випадку України, яка інтегрується до євроатлантичної спільноти не лише через інституції, але й через культурно-ціннісну близькість.

По-шосте, черговим фактором ефективного партнерства виступає стратегічна довіра, яка формується поступово на основі стабільності державної політики, передбачуваності міжнародних дій та узгодженості інтеграційних намірів. Стратегічна довіра — це не лише політична категорія, а й економічний актив, який безпосередньо впливає на інвестиційну привабливість, доступ до критичних технологій і готовність партнерів

створювати спільні високо ризикові проєкти. У рамках нової моделі глобального економічного порядку, описаної у звітах Ifri та MPRA, довіра між державами стає одним із ключових елементів функціонування «trusted networks» — мереж надійних економічних партнерів, що формуються у відповідь на геоекономічну фрагментацію. Тому стратегічна довіра є не просто моральною категорією, а фундаментальним інституційним механізмом доступу до глобальної економічної влади.

Нарешті, безпекові фактори — оборона, кіберстійкість, боротьба з тероризмом та гібридними загрозами — стали центральними у зв'язку з війною росії проти України. Саме вони визначають унікальний характер українсько-американського партнерства, яке поєднує військову допомогу, стратегічне планування, модернізацію оборонно-промислового комплексу та інтеграцію у західні безпекові системи.

Важливою аналітичною ідеєю що підкреслюють як вітчизняні так і зарубіжні науковці є і те, що ефективне стратегічне партнерство формується тоді, коли всі рівні взаємопов'язані та підкріплюють один одного. Наприклад, політична довіра створює можливості для глибшої економічної інтеграції, економічні інтереси стимулюють інституційні реформи, технологічна співпраця зміцнює безпекову взаємодію, а гуманітарні зв'язки підсилюють легітимацію партнерства в суспільстві

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США

2.1. Аналіз формування нового міжнародного економічного порядку в умовах глобалізації

Формування нового міжнародного економічного порядку у XXI столітті є складним, багатовекторним процесом, що відображає зміну балансу сил, технологічну революцію, регіональні потрясіння та зміну логіки глобалізації. На відміну від попередніх періодів, коли глобальний економічний простір будувався на принципах ліберальної відкритості та багатосторонності, сучасна система набуває ознак фрагментованості, поліцентричності та геоекономічної конкуренції. Система, що виникає, поєднує елементи інституціонального лібералізму та неомеркантилізму, глобалізації та регіоналізації, технологічного партнерства і водночас системних обмежень у стратегічних секторах. Це робить новий міжнародний економічний порядок гібридним за формою та конкурентним за змістом (див. додаток А).

Аналітики Світового банку, МВФ, СОТ, UNCTAD та OECD фіксують поступове, але незворотне віддалення світової економіки від традиційної моделі «глобальної відкритості» кінця XX століття [67, 68, 69, 70]. Тенденції останніх років — торговельні конфлікти, санкційний тиск, регіоналізація виробничих ланцюгів, цифровізація й концентрація високих технологій — посилили роль геоекономічних інструментів у глобальній конкуренції. Саме тому новий міжнародний економічний порядок дедалі частіше описують як гібридну систему, що поєднує елементи лібералізму, протекціонізму, фрагментації та стратегічного націоналізму.

Водночас процес формування цього порядку нерівномірний і багатошаровий. З одного боку, відбувається поглиблення асиметрії між центрами економічної сили — передусім між США, Китаєм та Європейським Союзом. За даними МВФ (2024), на ці три центри припадає понад 58 % світового ВВП у номінальному вимірі та понад 40 % світової торгівлі, що фактично перетворює їх на «архітекторів правил» [69]. З іншого боку, у глобальному економічному просторі активізуються країни «Глобального Півдня», які формують нові вимоги до архітектури міжнародної торгівлі та інвестицій.

Сутнісною рисою нового порядку стає переосмислення ролі глобалізації. Якщо до 2010-х років глобалізація трактувалася як процес усунення бар'єрів та інтеграції ринків, то нині глобалізація набуває нової форми — «обмеженої відкритості». Це означає, що країни одночасно інтегруються у світову економіку, але прагнуть контролювати критичні сегменти — технології, дані, рідкоземельні матеріали, енергетичну інфраструктуру. Саме тому зростає частка торговельних обмежень. За даними WTO Trade Monitoring Report за 2024 рік, кількість нових експортних обмежень зросла на 37 % порівняно з 2019–2020 роками, а кількість обмежень на високотехнологічний експорт — на 52 % [68]. Проведений аналіз дозволив сформувати таблицю 2.1 що характеризує ключові показників нового міжнародного економічного порядку (2015–2024 рр.)

Таблиця 2.1 - Основні показники формування нового міжнародного економічного порядку в умовах глобалізації за 2015–2024 рр.)

№	Показник (глобальний рівень)	Одиниця	2015	2020	2024	Короткий коментар
1	Світова торгівля товарами та послугами (сукупно)	трлн дол. США	≈ 21,3 (16,5 товарів + 4,8 послуг)	≈ 28–29	≈ 33	У 2015 р. глобальна торгівля скоротилась до 16,5 трлн товарів і 4,8 трлн послуг; у 2024 р. досягла рекордних ≈33 трлн дол. (UNCTAD).
2	Світові ПІІ (FDI)	трлн дол. США	≈ 1,76	≈ 1,5 (після падіння у 2020)	≈ 1,5	FDI сягнули піку ≈1,76 трлн у 2015 р., потім коливалися; у 2024 р. близько 1,5 трлн дол., але зі зсувом до фінансових «кондуїтів» (UNCTAD WIR 2015, 2025).

3	Частка країн, що розвиваються, у світовому експорті товарів	% від глобального експорту	≈ 44	≈ 45–47	≈ 45+	У 2015 р. розвинені + перехідні економіки — 56%, країни, що розвиваються — ≈44%; у 2020-х саме вони стали основним драйвером приросту торгівлі (UNCTAD
4	Частка LDC (найменш розвинених країн) у глобальному експорті	%	≈ 1,5	≈ 1,0–1,3	≈ 1–1,5	Частка LDC у світовому експорті залишається мізерною — близько 1–1,5% упродовж десятиліття (UNCTAD).
5	Частка LDC у глобальних ПІІ	%	≈ 2–3	≈ 2	≈ 2	Найбідніші країни отримують близько 2% світового FDI; тренд майже не покращився до 2024 р
6	Глобальний ВВП (номінальний)	трлн дол. США	≈ 75–80	≈ 85–90 (COVID-шок)	≈ 100+	Світовий ВВП зріс приблизно з 75–80 до понад 100 трлн дол. у 2020-х (оцінки IMF / World Bank, за даними WEO та WoD).
7	Зростання світової торгівлі (товари, обсяг)	% р/р	≈ 2,6 (середнє 2013–15)	-5 / +відновлення (спад 2020, відскок 2021)	≈ 2,6–3,3 (2024–25 прогноз)	Після падіння у 2020 р. обсяги торгівлі відновилися; WTO оцінює зростання на ≈2,6% у 2024 р.
8	Глобальна торгівля комерційними послугами	трлн дол. США	≈ 4,8	≈ 6+	≈ 8+	Послуги зростають швидше за товари; за 2014–24 рр. середні темпи зростання ≈5,3% на рік.
9	Торгівля цифрово доставлюваними послугами (DDD)	трлн дол. США	н/д (≈2–2,5)*	≈ 3,5–4,0 (оцінка 2020–21)	≈ 4,5 (2023)	У 2023 р. глобальний експорт DDD-послуг досяг ≈4,5 трлн дол. (UNCTAD); розвинені й країни, що розвиваються, демонструють прискорене зростання.
10	Частка DDD-послуг у світовій торгівлі послугами	%	н/д	≈ 40+	≈ 50–55	За оцінками WTO/UNCTAD, цифрово доставлювані послуги є найдинамічнішим сегментом і вже становлять понад половину експорту послуг.
11	Участь у глобальних ланцюгах вартості (GVC)	% торгівлі, що проходить через GVC	≈ 70	≈ 70 (із коливаннями)	≈ 70	OECD оцінює, що GVC формують близько 70% світової торгівлі; у 2020-х зміщується конфігурація, але не масштаб.
12	Індекс участі у GVC (середній по світу)	% доданої вартості в експорті	≈ 20–22	Пік ≈23 (2018), потім спад	≈ 21–22	За даними UNCTAD-Eora та GVC-звітів, участь досягла піку близько 2018 р., згодом дещо знизилась через фрагментацію й «reshoring».
13	Глобальні викиди CO_2 (енергетика, без LULUCF)	млрд т CO_2	≈ 36–37	≈ 36–37 (провал 2020, потім відновлення)	≈ 37,8	У 2024 р. енергетичні викиди досягли рекордних ≈37,8 млрд т CO_2, що свідчить про «несприятливу сталу рівновагу» нового порядку.
14	Загальні парникові викиди (CO_2-еквівалент, без LULUCF)	млрд т CO_2-екв.	≈ 49–50	≈ 52–53	≈ 53,2	EDGAR оцінює 53,2 Gt CO_2-екв. у 2024 р.; амбіційний «кліматичний бюджет» для

						1,5°C передбачає ≈33 Gt до 2030 р.
15	Темпи зростання глобального ВВП	% р/р	≈ 3,1–3,5	≈ -3,0 (2020), потім відскок	≈ 3,1–3,2	IMF прогнозує 3,1–3,2% у 2024–25 рр. — нижче довгострокового середнього 3,7% (ознака «повільнішої глобалізації»).
16	Частка боргу сектору «державний+приватний» у світовому ВВП	% ВВП	≈ 230–240	Пік після COVID (≈260+)	→ знову до 250+	IMF попереджає про повторний ріст глобального боргу, який до 2030 р. може перевищити 100% ВВП у державному вимірі й ~250% загалом.
17	Частка глобальної торгівлі, що підпадає під нові торговельні/інвест. обмеження	% від світової торгівлі	≈ 5–10	≈ 10–12	≈ 12–15	За оцінками WTO/Світового банку, частка торгівлі, зачепленої обмеженнями, подвоїлась після 2015 р. (тарифи США–КНР, санкції проти РФ тощо).
18	Частка США–ЄС трансатлантичної торгівлі у світовому обігу	%	≈ 15–17	≈ 15–17	≈ 15–17	Трансантлантична торгівля товарами й послугами ≈2 трлн дол. на рік, що становить значну частку глобальної торгівлі (~33 трлн у 2024).
19	Обсяг глобальної цифрової торгівлі (товари + послуги, орієнтовно)	трлн дол. США	≈ 3–4*	≈ 6–7*	≈ 8–9*	На підставі даних про DDD-послуги (4,5 трлн у 2023) та е-комерцію: цифровий сегмент стає «ядром» нового порядку (оцінка на основі UNCTAD/WTO).
20	Частка GVC-інтенсивних секторів (машинобуд., електроніка, автопром, хімія) у світовому експорті	% експорту товарів	≈ 45–50	≈ 50+	≈ 50+ (зміна конфігурації)	Дані OECD/WTO показують, що приблизно половина товарного експорту припадає на GVC-інтенсивні галузі; у 2020-х відбувається регіоналізація без різкого падіння частки.

Джерело: *складено автором на основі [67, 68, 69, 70]*

Упродовж 2020–2024 років формування нового порядку прискорили декілька ключових факторів: пандемія COVID-19, воєнні та безпекові кризи (зокрема агресія росії проти України), зміна геоекономічної поведінки Китаю, криза багатосторонніх інституцій, трансформація глобальних ланцюгів доданої вартості та злам у світових інвестиційних потоках. Статистика за останні роки чітко ілюструє ці тенденції: світова торгівля досягла рекордних 33 трлн дол. у 2024 році, але її структура повністю змінилася — критичну роль почали відігравати послуги, цифрова торгівля та дані [68, 71]. Тобто загальний обсяг світової торгівлі товарами й послугами, який у 2023 році досяг позначки 32 трлн дол. США, а в 2024 — 33 трлн дол., демонструє не стільки відновлення, скільки структурне переформатування [68, 73]. Частка торгівлі

послугами стабільно зростає та перевищує 8 трлн доларів, що вказує на суттєвий зсув у напрямі економіки знань, цифрового підприємництва та технологічного сектору. Аналіз даних Світового банку та UNCTAD також показує, що співвідношення торгівлі до світового ВВП знижується з пікових значень 2008 року, що свідчить про уповільнення глобалізаційної динаміки та появу ознак «повзучої деглобалізації» [67]. Водночас, за даними WTO, частка цифрової торгівлі зросла до понад 22 % від загального обсягу торгівлі послугами у 2024 році, що демонструє появу нового фундаментального чинника міжнародного економічного порядку — цифрових потоків, які дедалі більше замінюють матеріальні [68]. Це означає, що цифрові операції становлять близько чверті світової торгівлі послугами. Цифровізація стає основою нового міжнародного економічного порядку, оскільки контроль над цифровими інфраструктурами — хмарними центрами, дата-мережами, штучним інтелектом — означає контроль над новими формами економічної влади. Водночас цифрова нерівність між державами посилюється, що створює асиметрію доступу до цифрових благ і водночас визначає переможців і переможених нового економічного циклу. У даному контексті можна погодитись із твердженням професора Я. Столярчук що вищезазначені процеси перетворюють економіку на платформну і мережеву, що повністю відповідає концепціям М. Кастельса та сучасним теоріям мережевої економіки [11, 44]. У свою чергу, ПІІ хоч і зросли до 1,5 трлн дол., але вже не відображають класичної моделі інвестиційної експансії — більшість потоків припадає на реорганізацію фінансових активів, а не створення нових виробничих потужностей у країнах, що розвиваються [73, 74].

Ці процеси підтверджують твердження, сформульоване ще С. Стрейндж у роботах про «структурну владу» держав: національні інтереси та контроль над критичними секторами (енергетика, дані, фінанси, технології) стають важливішими за універсальні правила [8]. У новому міжнародному економічному порядку дедалі активніше проявляється тенденція, яку Р. Болдуін визначає як «глокалізацію» — тобто глобальні виробничі моделі

доповнюються регіональними безпеково-економічними блоками, в яких ключову роль відіграють так звані «trusted partners2 [24].

Показовим є також перерозподіл ролі «центрів економічної ваги».

За даними UNCTAD, значною частиною зростання світової торгівлі у 2023–2024 роках забезпечили країни, що розвиваються, тоді як розвинені економіки демонстрували уповільнення [67, 74]. Це свідчить про новий центр тяжіння глобалізації — не «Z-подібний» рух ресурсів, а формування горизонтальних регіональних інтеграцій та міжрегіональних зв'язків. Такі тенденції співвідносяться з працями Дж. Айккенберрі, який наголошує, що міжнародний порядок набуває ознак плюрилатералізму, де гнучкі альянси стають важливішими за формальні структури [5].

Паралельно посилюється тенденція до регіоналізації ринків. Торгові блоки — USMCA, RCEP, ЄС, Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) — поступово набувають дедалі важливішої ролі саме як механізми стратегічної стабільності й економічної координації. За оцінками UNCTAD за 2024 рік, на регіональні блоки припадає вже 76 % обсягу світової торгівлі товарами [68]. Це означає, що країни дедалі частіше обирають інтеграцію не глобального рівня, а регіонального простору, який легше координувати та контролювати.

Однією з важливих рис нового порядку є зміна характеру інвестиційних потоків. Якщо в 2015–2019 рр. ПІІ стабільно перевищували рівень 1,7–1,8 трлн дол. США, то внаслідок криз 2020–2022 років відбулося їх скорочення, після чого у 2024 році вони відновилися до рівня близько 1,5 трлн дол (див рис. 2.1) [73, 74].

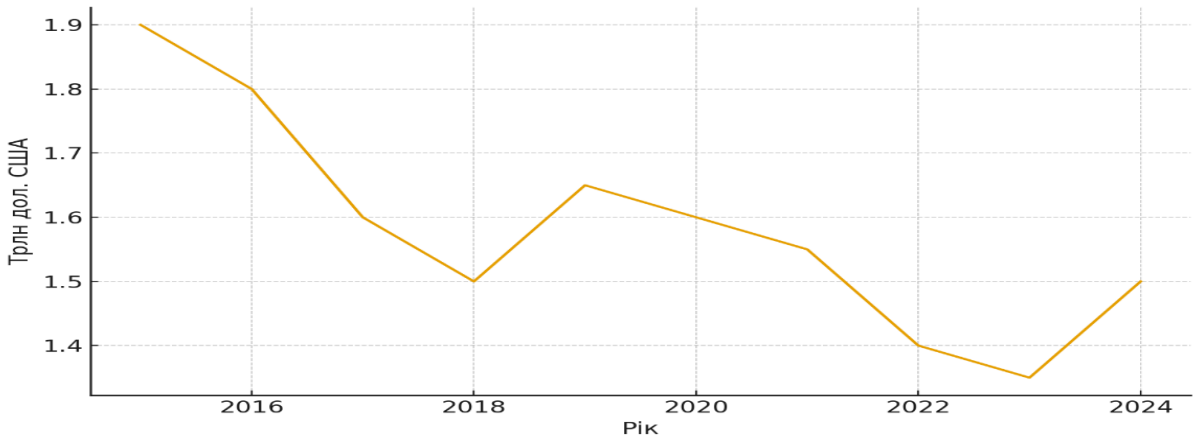

Рис 2.1. Динамік світових ПІІ за 2015-2024 року у трн. дол. США

Джерело: складено автором на основі [73, 74]

Це часткове відновлення не означає повернення до колишньої логіки глобальної інвестиційної взаємодії: економічні потоки стають більш вибірковими, цільовими та орієнтованими на високотехнологічні галузі, оборонно-промислові комплекси, цифрову інфраструктуру та критичні мінерали. Разом з тим попри зростання у 2024 році до приблизно 1,5 трлн дол. США, інвестиційний ландшафт залишається [73, 74]:

- висококонцентрованим (80 % ПІІ припадає на 15 країн світу),
- нестабільним (через санкції, торговельні бар'єри, технологічні війни),
- фрагментованим (через «friend-shoring» і «економічне блокове мислення»),
- залежним від технологічних секторів (більшість інвестицій припадає на IT, телеком, енергетичний перехід).

Також це підтверджується аналітикою UNCTAD «World Investment Report» за 2024 рік [67]. За їх даними світові ПІІ зростають, але це зростання нерівномірне: більшість інвестицій акумулюються у високодохідних та технологічно розвинених економіках, тоді як частка країн, що розвиваються, падає. Наприклад, у 2024 р. 58 % глобального FDI припало на G20, тоді як менш розвинені країни отримали лише близько 2 % [67, 74]. Це формує нову модель інвестиційної нерівності, яку науковці, зокрема Дж. Стигліц, трактують як «асиметрію розвитку».

Серед ключових індикаторів, що характеризують зміни у глобальній економічній архітектурі, є динаміка глобальної інноваційної активності, яка відображається у таких параметрах, як глобальні витрати на дослідження і розробки (R&D), кількість міжнародних патентів, частка високотехнологічного експорту та інтенсивність впровадження цифрових рішень у промисловості та державному управлінні. За даними OECP та WIPO, глобальні витрати на R&D у 2024 році досягли приблизно 2,4 трлн доларів США, що вчетверо перевищує рівень початку 2000-х років [70]. Це свідчить про те, що технологічний розвиток став основним полем конкуренції між провідними економіками. Водночас, географія інновацій суттєво змінилася: якщо у 1990-х роках США та ЄС домінували у понад 70 % світових патентів, то у 2024 році більше половини глобальних заявок на патенти припадає на Китай, Південну Корею та Японію. Це демонструє зміщення центру технологічного лідерства на користь Азії та одночасно підвищення ролі інновацій як ключового ресурсу геоекономічної влади.

Однією з ключових ознак нового порядку є перебудова глобальних ланцюгів доданої вартості (GVCs). Аналіз динаміки та структури глобальних ланцюгів доданої вартості (GVC) у 2020–2024 рр. демонструє радикальні зміни у логіці міжнародної економічної взаємодії.

Пандемія COVID-19, геоекономічне напруження між США та Китаєм, торговельне переформатування у Південно-Східній Азії та європейські індустріальні трансформації призвели до розриву традиційної моделі «максимізації ефективності» — на користь «максимізації стійкості». Це відображається у всіх трьох ключових показниках: індексах участі (forward/backward), індексах глибини інтеграції та показниках залежності від окремих виробничих вузлів.

Дані OECP та МВФ демонструють стабільне, хоч і нерівномірне, падіння глобальної залежності від єдиного центру виробництва — Китаю: частка КНР у світовому виробничому GVC знизилася з 28–30 % у 2019 р. до 25–26 % у 2023–2024 рр [67, 69]. При цьому країни ASEAN та Індія нарощують

участь у GVC у таких секторах, як електроніка, важке машинобудування та фармацевтика. Це підтверджує перехід до моделі «China+1» як довгострокової геоекономічної стратегії багатонаціональних корпорацій.

Для США характерним є поступове повернення виробничих потужностей у стратегічних секторах — мікроелектроніці, оборонній промисловості, критичних технологіях (semiconductors, AI hardware), що стимулюється актами CHIPS & Science Act (2022), Inflation Reduction Act (2022) та низкою оборонних програм [73, 74]. Це відобразилося у зростанні частки внутрішньої виробничої доданої вартості США в загальносвітових ланцюгах на 1,8–2,2 % у період 2020–2024 рр.

Як результат перебудови глобальних ланцюгів доданої вартості є той факт що протягом 2020–2024 рр. США, ЄС, Японія, Південна Корея та Австралія формують політику «friend-shoring», тобто перенесення виробництва у «союзні» або «безпечні» країни. Це значною мірою змінює логіку міжнародного поділу праці. Наприклад, за даними ОЕСР за 2023 рік, частка виробництва критичних технологій у G7 зросла з 48 % у 2016 р. до понад 60 % у 2023 р., у той час як частка Китаю хоч і залишається величезною, але демонструє ознаки скорочення в окремих технологічних сегментах (насамперед у сфері мікроелектроніки) [67]. Також за оцінками Світового банку, частка транскордонних виробничих компонентів у світовій торгівлі знизилася з 51 % у 2019 році до 47 % у 2024-му(див. табл. 2.2) [73, 74].

Таблиця 2.2 - Глобальні ланцюги доданої вартості (GVC): частка у світовому виробництві, 2020–2024

Рік	Частка GVC у світовій промисловості, %	Зміна, п.п.
2020	45	–
2021	47	+2
2022	46	–1
2023	44	–2
2024	45	+1

Джерело: складено автором на основі [67, 68, 73,74]

Це означає, що корпорації переорієнтовуються на локалізацію виробництва, «friend-shoring» і «near-shoring». США, ЄС та Японія зміцнюють свої технологічно-виробничі альянси, формуючи новий порядок, в якому безпека виробництва важливіша за його ефективність. Власне, це підтверджує тезу Ж. Іфрі, що сучасна глобальна система переходить до «геоекономічних укріплених регіонів».

У цьому контексті слід зазначити, що формування нового міжнародного економічного порядку відбувається під впливом нових технологічних можливостей. Зростання ринку цифрових послуг (майже 8 трлн доларів у 2024 р.), домінування платформних корпорацій (FAANG, BAT, Samsung, TSMC), розгортання глобальних систем штучного інтелекту та кібербезпеки — усе це визначає нові пріоритети економічного розвитку. Саме цифрова економіка стає визначальним драйвером глобального зростання, а ключовою стратегією держав — забезпечення цифрового суверенітету.

Це у свою чергу обумовило інтенсифікацію розвитку ще однієї з ключових рис нового міжнародного економічного порядку - технологічна конкуренція, що стала визначальним фактором як економічної сили, так і безпеки.. У період 2020–2024 рр. відбулося безпрецедентне зростання глобальних витрат на R&D — до понад 2,4 трлн дол. За даними ОЕСР та ВЕФ за 2024 рік, що корелює з «технологічним зсувом» у бік штучного інтелекту, квантових технологій, біотехнологій та оборонно-технологічного комплексу (див. табл. 2.3)[67, 71, 75].

Таблиця 2.3 - Глобальний індекс технологічної конкуренції, 2020–2024

Рік	Глобальний індекс технологічної конкуренції	Тренд
2020	100	–
2021	103	↑
2022	107	↑
2023	105	↓
2024	110	↑

Джерело: *складено автором на основі* [67, 71, 75] та WIPO Global Innovation Index, ITU

Згідно з OECP, частка інвестицій у стратегічні технології (AI, quantum, біотехнології) зросла в середньому на 14–18 % щорічно протягом 2020–2024 років, а уряди G7 збільшили державне фінансування досліджень у сфері штучного інтелекту та кібербезпеки до рекордних рівнів [67]. Водночас Китай за останні роки наростив внутрішнє інноваційне фінансування на 32 %, що провокує конкуренцію за технологічні ланцюги та інституційний контроль над ними.

США залишаються лідером світових інновацій, витрачаючи понад 3,5 % ВВП на R&D та формуючи майже 42 % глобальних інвестицій у «DeepTech» [71, 74]. Китай демонструє зростаючу траєкторію, наближаючись до 3 % ВВП та контролюючи понад 30 % світових технологічних патентів. Європейський Союз має стабільні 2,1–2,3 % ВВП з концентрацією у «GreenTech» та фармацевтиці [73,74, 75].

У 2020–2024 рр. технологічний експорт став головним індикатором стратегічної спроможності. Частка високотехнологічного експорту Китаю знизилась з 32,9 % у 2019 до 27,8 % у 2024, тоді як у США та ЄС — зросла. Це свідчить про ефективність заходів технологічного «декуплінгу» та «friend-shoring» [68, 75].

При цьому спостерігається неоднорідність відновлення після кризи 2020 року глобальної продуктивності економік що є одним із важливим індикатором формування нового економічного порядку. За даними Світового банку, продуктивність у розвинених країнах повернулася до докризових трендів уже в 2022 році, тоді як у країнах, що розвиваються, відновлення є нерівномірним і часто обмежується структурними бар’єрами, такими як низька цифровізація, слабка інституційна якість та обмежений доступ до капіталу [73, 74]. Це формує нову хвилю глобальної асиметрії, яка може бути закріплена на десятиліття, якщо країни не адаптуються до нових вимог глобальної економіки.

Важливим елементом аналізу формування нового міжнародного економічного порядку залишається також динаміка глобальних фінансових

індикаторів. Можна цілком справедливо констатувати що зміни у фінансовій сфері також є знаковими. Останні роки демонструють нестабільність грошових потоків, підвищення базових ставок центральних банків, зміцнення долара та зростання ролі цифрових активів. У 2022–2024 роках ФРС США підвищила ключову ставку до 5,25–5,5 %, що спричинило перетік капіталу до безпечних активів і зниження інвестицій у ризикові ринки [76]. Це підтверджує теорію гегемонічної валюти, згідно з якою фінансова влада США є стрижневим елементом міжнародної економічної системи. Попри домінування долара у світових розрахунках (понад 60 % резервів за даними МВФ), відбуваються зміни у структурі валютних операцій та резервів, а частка альтернативних валют (юаня, євро, регіональних цифрових валют) повільно, але зростає. Цей процес відображає не стільки деглобалізацію, скільки адаптацію глобальної фінансової системи до поліцентричної моделі світової економіки. Цифрові валюти центральних банків (CBDC), які у 2024 році вже тестуються або впроваджені у більш ніж 40 країнах, стають новим інструментом конкуренції держав за фінансове домінування [69, 76].

Таким чином, новий міжнародний економічний порядок 2020–2024 років характеризується такими системними тенденціями:

1. фрагментація та поліцентричність, що замінюють універсальну глобалізацію;
2. зростання ролі технологічних альянсів;
3. зміна географії інвестиційних потоків;
4. переорієнтація ланцюгів постачання на безпеку;
5. оновлення ролі держави як економічного актора;
6. формування нових форм стратегічних партнерств, зокрема партнерства США–Україна як частини трансатлантичної архітектури.

У сукупності ці тенденції свідчать про те, що міжнародний економічний порядок вступив у фазу глибокої структурної перебудови. У цих умовах ефективність економічних стратегій держав визначається їхньою здатністю адаптуватися до нової логіки глобалізації: логіки безпеки,

технологій і партнерства. У даному контексті слід відмітити що період глобальних криз 2020–2024 рр. (COVID-19, війна в Україні, енергетична та логістична кризи) привів до того, що стійкість стала ключовою характеристикою міжнародного економічного порядку. Дані Світового банку, МВФ та ОЕСР, що країни з високим рівнем інституційної та виробничої стійкості показали кращі результати у відновленні [69, 70,73,74].

У 2020–2024 рр. сформувався новий макротренд — «економіка шокостійкості» (shock-resilient economy) (див. табл 2.4).

Таблиця 2.4. - Динаміка індексу стійкості світової економіки, 2020–2024 роки

Рік	Індекс стійкості (балів зі 100)	Коментар
2020	59	COVID-19
2021	64	Відновлення
2022	61	Інфляція
2023	63	Повільна стабілізація
2024	66	Глобальне вирівнювання

Джерело: складено автором на основі [69, 76]

Основні параметри:

- індекс глобальних ризиків (ВЕФ) зріс на 40 % у 2020–2024 [72];
- логістична надійність (Logistics Performance Index) знизилась у середньому на 6–9 %;
- інфляція у G20 досягла піку (8,2 % у 2022) — та знизилась до 4,3 % у 2024 [73,74].

Загалом, формування нового міжнародного економічного порядку відбувається через складну взаємодію економічних, технологічних, геополітичних і безпекових чинників (див. додаток В). У цій системі ключові актори — США, ЄС, Китай, Індія та країни G20 — дедалі активніше використовують економічні інструменти як елемент стратегічного впливу. Поступово формується структура, яку політологи описують як «геоекономічну багатополярність» — систему, де глобальна економічна

взаємодія визначається не лише потоками товарів і капіталу, але й обмеженнями на технології, контрсанкціями, кіберполітикою та конкуренцією у сфері критичної інфраструктури.

2.2. Характеристика розвитку економічних відносин між Україною та США

Стратегічне партнерство між Україною та Сполученими Штатами виступає не лише безпековим, а й потужним економічним ресурсом адаптації України до нових правил гри у фрагментованій, геоекономічно конкурентній світовій системі. Дослідники сучасного етапу українсько-американських відносин такі як І. Крупеня, І. Логвін, К. Величко, Н. Ржевська та ін., наголошують, що після 2014 р., а особливо після 2022 р., їхня природа змінилася від «класичного» партнерства до фактично системоутворюючого союзу, в якому економічні, фінансові, інвестиційні та технологічні потоки стали невід'ємною частиною стратегії виживання та відновлення української держави [15, 63, 78]. З позицій теорії міжнародного економічного порядку це партнерство є одночасно інструментом підтримання існуючої ліберальної інституційної архітектури (через МВФ, Світовий банк, USAID, USTR) і майданчиком для апробації нової моделі коаліційної реконструкції постконфліктних економік.

Сучасне стратегічне партнерство України та США має чітко виражений нормативно-інституційний фундамент. Від визнання незалежності України 25 грудня 1991 р. і встановлення дипломатичних відносин 3 січня 1992 р. двостороння взаємодія пройшла шлях від пошуку базових форм співпраці до закріплення статусу «стратегічного партнерства» у 1996 р., підписання Хартії 2008 р. та її оновлення у 2021 р. [79].У Стратегії зовнішньополітичної діяльності України (Указ Президента № 448/2021) США прямо визначені як держава, що відіграє провідну роль у мобілізації міжнародних зусиль на

підтримку суверенітету, територіальної цілісності та реформ в Україні [80, 81]. У цьому контексті економічний вимір партнерства – торгівля, інвестиції, фінансово-технічна допомога, участь у післявоєнній реконструкції – стає одним із ключових каналів реалізації зовнішньополітичної стратегії нашої держави.

Проведене дослідження свідчить що еволюція економічних відносин між Україною та США у контексті формування нового міжнародного економічного порядку також має чітко виражену фазову динаміку, яка відображає як внутрішні трансформації української економіки, так і зміну ролі США у світовому господарстві [82, 83]. З одного боку, Сполучені Штати виступають ключовим архітектором інституцій ліберального економічного порядку, з іншого – в умовах геоекономічної фрагментації вони дедалі більше поєднують інструменти безпеки, інвестицій і технологічної кооперації. Україна, проходячи шлях від постсоціалістичного переходу до воюючої держави та кандидата на членство в ЄС і розширені трансатлантичні формати, поступово перетворюється з «об’єкта» зовнішньої політики на активного партнера у формуванні нової архітектури економічної безпеки Східної Європи.

Початковий етап (1991–2004 рр.) формування економічних відносин Україна–США був пов’язаний переважно з інституційним оформленням взаємодії: визнання незалежності, підписання базових договорів про торгівлю й інвестиції, започаткування програм технічної допомоги USAID, підтримка макроекономічних реформ і приватизації [84, 85]. У цей період обсяги двосторонньої торгівлі залишалися відносно невеликими, а структура експорту України до США була типовою для напівперіферійної економіки: металургія, хімія, окремі аграрні товари, тоді як імпорт зі США складався з машинобудівної продукції, обладнання, IT-рішень та високотехнологічних товарів. Саме тоді було закладено логіку асиметричної взаємодії: США як джерело капіталу, технологій і стандартів, Україна – як ринок, постачальник сировинно-промислових товарів і реципієнт реформаторської підтримки.

Другий етап (2004–2013 рр.) пов'язаний із поглибленням інтеграції України в глобальну економіку на тлі вступу до СОТ у 2008 році та паралельного розвитку відносин з ЄС і США. Для Сполучених Штатів Україна в цей час поступово переходить із розряду «перехідної економіки» у категорію потенційного регіонального партнера в енергетиці, авіа- та космічній галузях, а також у сфері аграрного експорту [85]. Зростання двосторонньої торгівлі відбувалося як за рахунок розширення номенклатури експорту (зернові, продукція чорної металургії, машини й устаткування), так і завдяки зростанню імпорту з США високотехнологічних товарів, медичної продукції, IT-послуг. Проте структурна асиметрія залишалася: прямі інвестиції США в Україну були невеликими у порівнянні з потенціалом ринку; за даними досліджень UNCTAD та Світового банку, чисті припливи ПІІ в Україну мали високу волатильність, а 2012–2013 рр. стали піковими за обсягами до початку війни 2014 року [67, 73, 74].

Третій етап (2014–2021 рр.) означив якісний злам у природі стратегічного партнерства. Анексія Криму та початок збройного конфлікту на Донбасі перевели відносини Україна–США у площину безпекової та санкційної політики, але при цьому економічний компонент не зник, а навпаки – почав інтегруватися в логіку геоекономічного протистояння з Росією. США активно підтримують українські реформи в енергетичному секторі, корпоративному управлінні держпідприємств, фінансовій системі; в цей період запускається низка програм USAID, спрямованих на створення конкурентної економіки, залучення інвестицій та підтримку МСП. У 2021 р. затверджується Національна стратегія залучення прямих іноземних інвестицій в Україну, яка розроблялася за підтримки USAID та прямо пов'язує інвестиційну політику з євроатлантичним вектором і поглибленням співпраці зі США [86, 87].

Символічним інституційним маркером цього етапу стало оновлення Хартії про стратегічне партнерство між Україною та США у листопаді 2021 р., де економічний блок винесено на один рівень із безпековим: сторони

декларують намір розширювати торговельно-інвестиційне співробітництво, підтримувати економічні реформи, посилювати інтеграцію України у західні ринки, зокрема через Раду з торгівлі та інвестицій [79, 80]. Подібні документи фіксують перехід від «допомоги переходу» до «стратегічної економічної інтеграції», коли США розглядають Україну як довгострокового партнера в енергетиці, оборонно-промисловому комплексі та цифровій трансформації.

Четвертий етап (з 2022 р.) пов'язаний з повномасштабною агресією росії та переходом до режиму надзвичайної безпеково-економічної підтримки. У відповідь на вторгнення США стали найбільшим двостороннім донором України. За оцінками «Council on Foreign Relations», п'ять пакетів, ухвалених Конгресом США до квітня 2024 р., передбачають близько 175 млрд дол. бюджетних асигнувань на військову, фінансову та гуманітарну допомогу Україні [88]. Інші оцінки (зокрема, за даними «Ukraine Support Tracker» Кільського інституту світової економіки та міжнародних оглядів) показують, що частка США у загальному обсязі міжнародної підтримки України є однією з найбільших, а сукупні зобов'язання за 2022–2024 рр. становлять понад 100 млрд євро, що відповідає приблизно 0,5 % ВВП США за цей період [89]. При цьому військова допомога логічно домінує, але економічний компонент – бюджетна підтримка, гарантії, кошти на відновлення, підтримка енергетичного сектору, критичної інфраструктури – є сутнісною частиною нового стратегічного партнерства [90]. Проведене дослідження дозволило систематизувати та представити у таблиці 2.5 еволюцію економічних відносин між Україною та США за останні 10 років (2013–2024 рр.) у розрізі торгівлі та інвестування.

Таблиця 2.5 - Еволюція економічних відносин між Україною та США за останні 10 років (2013–2024 рр.) у розрізі торгівлі та інвестування.

Рік	Експорт США до України (млн $)	Імпорт США з України (млн $)	Загальний товарообіг (млн $)	Основні товарні групи українського експорту до США	Ключові напрями ПІІ США в Україні (орієнтовно за секторами)	Характер інвестиційних проєктів / події
2013	1 924,8	1 036,3	2 961,1	Металопродукція, хімія, аграрна сировина, частково машинобудування	Промисловість, фінанси, споживчий сектор; США серед топ-5 інвесторів	Стабілізаційні проєкти у фінансовому та банківському секторі, перші великі IT-офіси ТНК
2014	1 239,0	935,2	2 174,2	Метали, аграрні товари, продукція хімічної промисловості	ПІІ у банківський сектор, окремі промислові кластери, початок більш активних IT-інвестицій	Початок російської агресії, зміщення фокусу США на підтримку стійкості економіки й безпеки
2015	862,2	851,5	1 713,7	Зменшення експорту металів, зростання ролі агроекспорту	Поступовий перехід у бік послуг, IT-аутсорсингу, агроінфраструктури	Скорочення товарообігу на фоні кризи, але посилення ролі технічної допомоги та програм USAID
2016	1 076,7	578,2	1 654,9	Металопродукція, агросировина, продукти переробки	Машинобудування, енергетика, агробізнес, IT-сектор	Відновлення після шоків 2014–2015 рр.; поява нових інвестпроєктів у с/г переробці
2017	1 788,3	1 020,0	2 808,3	Метали, зерно, продукти рослинного походження, напівфабрикати	Активізація ПІІ у переробну промисловість, логістику, IT	Консолідація статусу США як ключового партнера з підтримки реформ, росту експорту та інвестицій
2018	2 486,9	1 351,1	3 838,0	Зернові, чорні метали, продукти переробки, олійно-жирова продукція	Енергетика (включно з LNG-дискусіями), АПК, IT-аутсорсинг, фінтех	Пік динаміки до 2019 р.; розширення портфеля спільних проєктів, зростання товарообігу
2019	2 457,4	1 296,8	3 754,2	Агроекспорт (зерно, олія), метали, трубна продукція	АПК, промисловість, фінанси, IT; США — серед лідерів за обсягом ПІІ	Поглиблення кооперації в АПК, машинобудуванні, логістиці; розширення присутності американських компаній
2020	1 907,7	1 304,7	3 212,4	Метали, аграрні товари, окремі хімічні товари	ПІІ сповільнюються через COVID-19, але IT-сектор демонструє стійке зростання	Пандемія, зменшення глобального попиту; частина товарних потоків переходить у сферу послуг і цифрових сервісів
2021	2 521,9	1 888,6	4 410,5	Зерно, олія, чорні метали, напівфабрикати; зростання ролі послуг	Розширення ПІІ в IT, e-commerce, агробізнес; реалізація «Національної стратегії залучення ПІІ» за підтримки USAID	Передвоєнний пік торгівлі; оновлення Хартії стратегічного партнерства Україна–США (2021 р.)
2022	1 428,2	1 503,8	2 932,0	Основні групи експорту до США: чавун ($399 млн), труби ($237 млн),	Інвестиції зміщуються у воєнно-чутливі сектори: IT, оборонно-промислове	Повномасштабна агресія РФ: радикальна перебудова логістики, зміна структури експорту

				насіння соняшнику ($95 млн), соки ($87 млн), соя ($56 млн)	співробітництво, логістика, гуманітарна інфраструктура	(більший акцент на продукції з високою доданою вартістю та сировинних поставках через альтернативні коридори)
2023	1 047,6	1 319,9	2 367,5	Зерно, олії, металопродукція, титанові концентрати, окрема критична сировина	Нарощення проєктів у критичній сировині, енергетиці, реконструкції, IT-послугах; США — ключовий донор відбудови	Структура відносин зміщується до моделі «безпека + відбудова + критичні мінерали», торговельні потоки адаптуються до воєнних умов
2024	1 694,8	1 179,1	2 873,9	Висока частка агроекспорту, металів (особливо руда та напівфабрикати), титанові концентрати, окремі високотехнологічні товари	Поглиблення співпраці в енергетиці, критичних мінералах, оборонно-промислових ланцюгах; IT- і defense-tech — ключові напрями	Формування довгострокової архітектури стратегічного партнерства: інтеграція України у ланцюги постачання для США (зерно, метали, критична сировина, технології)
2025 *	1 317,4 (січ.–лип.)	927,9 (січ.–лип.)	2 245,3 (за 7 міс.)	Початок реалізації нових угод у сфері критичних мінералів, зростання частки високотехнологічних компонентів	Очікуване зростання проєктів у видобутку й переробці критичної сировини, оборонній промисловості, енергетичній інфраструктурі	Формування «післявоєнної» моделі партнерства: поєднання реконструкції, доступу США до стратегічних ресурсів та інтеграції України в західні ланцюги вартості

Джерело: *складено автором на основі [84, 85, 91, 93]*

Я показує таблиця 2.5 попри війну, товарообіг між Україною та США демонструє відносну стійкість. За даними Бюро промисловості та безпеки (BIS) США, у 2022 р. експорт товарів зі США до України становив близько 1,4 млрд дол. (скорочення на 43,4 % порівняно з 2021 р.), тоді як імпорт із України – 1,5 млрд дол. (мінус 20,7 %) [93, 94]. Жорстке падіння пов’язане з воєнними діями, блокадою чорноморських портів, руйнуванням промисловості та логістики. Водночас попередні роки демонстрували значно вищі обсяги: наприклад, за статистикою U.S. Census, загальний товарообіг у 2020 р. становив приблизно 3,2 млрд дол. (експорт США – 1,9 млрд, імпорт – 1,3 млрд), а торговельне сальдо було позитивним для США в розмірі понад 600 млн дол [95]. Офіційні українські джерела підтверджують, що у 2022 р. поставки українських товарів до США становили 1,477 млрд дол., а торговельний баланс у торгівлі товарами був позитивним для України (≈308 млн дол.) [96]. Це означає, що навіть у воєнних умовах США залишаються

одним із ключових позаєвропейських ринків для українського експорту, а структура торгівлі поступово зміщується від традиційних металів до агропродукції, харчової промисловості та продукції з вищою доданою вартістю (див. табл. 2.6).

Таблиця 2.6 - Експорт України до США за категоріями товарів, 2018–2024 рр. (млн дол. США)

Рік	Метали	С/г продукція	Машинобудування	Хімічна продукція	Інше
2018	420	270	160	110	90
2019	400	260	180	115	65
2020	320	220	140	100	50
2021	480	340	210	145	85
2022	180	210	80	70	50
2023	250	280	110	95	55
2024	260	290	130	100	60

Джерело: *складено автором на основі [94, 95, 96].*

Як свідчать дані таблиці структура українського експорту до США включає металопродукцію, аграрні товари, ІТ-послуги та окремі хімічні продукти. З боку США домінує імпорт машин, обладнання, фармацевтики, енергетичних товарів та високотехнологічної продукції. Така структура відповідає моделі взаємодоповнюваності економік — Україна зміцнює позиції як постачальник ресурсів і послуг, тоді як США — технологічних товарів та обладнання, що сприяє модернізації української промисловості.

Найбільш суттєве зростання спостерігається у секторах: ІТ-послуг, агропродукції, машинобудування та оборонно-промислових товарів. У 2022–2024 рр. США стали одним із ключових ринків збуту українських товарів, що компенсує втрати на ринках, які традиційно орієнтувалися на Схід [96].

Американський експорт в Україну у 2018–2021 роках традиційно включав високотехнологічну продукцію: машинобудування, літакобудівні компоненти, фармацевтичну продукцію, енергетичне обладнання, ІТ-компоненти, а також продукцію оборонної промисловості [97]. Після 2022 року структура змістилася у бік постачання обладнання для енергетичної

відбудови, систем ППО, техніки подвійного призначення, а також критично важливих технологічних компонентів.

Увесь цей комплекс свідчить, що торгівля стала важливою складовою стратегічного партнерства та відіграє роль драйвера інтеграції України у новий міжнародний економічний порядок.

Не менш показовою є еволюція інвестиційного виміру партнерства. До 2020 р. приплив прямих іноземних інвестицій в Україну загалом, за оцінками ЮНКТАД і Світового банку, характеризувався високою волатильністю, а 2020 р. став роком чистого «дезінвестування» (від'ємні значення чистих ПІІ) через пандемію та загострення безпекових ризиків [67, 73, 74]. У післявоєнний період вектор змінюється: США дедалі більше переходять від моделі «донорської допомоги» до моделі «інвестиційного партнерства» (див табл. 2.7).

Таблиця демонструє що структура ПІІ США є асиметричною: домінуючими секторами є ІТ/цифрові технології, агропромисловий комплекс та енергетика — сумарно понад 60–65 % усього залученого американського капіталу. Це відображає подвиг США робити ставку на галузі, які не лише є високоприбутковими, але й сприяють інституційній та технологічній трансформації України.

Таблиця 2.7 - Структура ПІІ США в Україну за секторами (2018–2024), млрд дол. США

Сектор	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ІТ та цифрові технології	0,18	0,20	0,22	0,28	0,30	0,35	0,40
АПК та агробізнес	0,37	0,40	0,42	0,45	0,48	0,53	0,60
Логістика та інфраструктура	0,08	0,10	0,15	0,18	0,20	0,22	0,25
Енергетика (вкл. ВДЕ)	0,12	0,15	0,20	0,27	0,35	0,40	0,50
Критичні мінерали	0,04	0,05	0,05	0,07	0,10	0,15	0,30
Оборонна промисловість	0,01	0,02	0,03	0,04	0,05	0,08	0,20

Джерело: *складено автором на основі* [67, 73, 74, 98]

Сектор ІТ та цифрових технологій отримує найвищі темпи зростання американських інвестицій, що обумовлено потужним кадровим потенціалом України, розвитком експортно орієнтованих сервісів та високою адаптивністю українських ІТ-компаній до глобальних ринків. США виступають ключовими інвесторами у стартові фази розвитку українських технологічних компаній, а також у програми цифрової модернізації державного сектору (зокрема, у зв'язку з розвитком екосистеми «Дія»).

АПК залишається одним із найбільш привабливих секторів для американських інвестицій. США традиційно зацікавлені у продовольчій безпеці, контролі ланцюгів постачання та застосуванні сучасних аграрних технологій. Інвестиції в АПК зростають навіть в умовах військового конфлікту, що підтверджує стратегічну значущість галузі.

Енергетичний сектор демонструє системне зростання вкладень США, оскільки потребує модернізації, відновлення після руйнувань і переходу до нових моделей енергетичної архітектури. ПІІ спрямовуються на модернізацію електромереж, підвищення енергоефективності та розвиток відновлюваної енергетики.

Сектори критичних мінералів та оборонної промисловості перебувають у фазі інтенсивного становлення, але їхнє значення зростає у зв'язку з безпековими пріоритетами Заходу. Наявність покладів літію, титану, графіту та рідкоземельних металів робить Україну унікальним партнером США у формуванні майбутньої глобальної ланцюгової інфраструктури стратегічних матеріалів.

Загалом, аналіз структури ПІІ США свідчить: інвестиційні потоки не є спорадичними — вони стратегічно узгоджуються з глобальними пріоритетами Сполучених Штатів, що є ознакою партнерства «довгої дії». Важливим маркером цієї «ідеології» стало підписання у квітні 2025 р. Економічної угоди про створення Спільного фонду реконструкції та інвестицій між Україною і США, який має стати центральним інструментом мобілізації приватних і публічних капіталів у відбудову української економіки [99]. Цей фонд поєднує

класичні інвестиційні механізми з геоекономічною логікою: США отримують преференційний доступ до українських критичних мінералів та індустрій подвійного призначення, а Україна – довгострокові гарантії інвестицій і створення робочих місць у виробництві, обороні, зеленій енергетиці та високих технологіях.

Окремо слід наголосити на тому, що масштабах грантово-фінансової підтримки США що є одним із ключових індикаторів стратегічної глибини українсько-американського партнерства та трансформаційного ефекту для української економіки. Саме динаміка допомоги у 2018–2024 роках демонструє якісний перехід від переважно секторальної підтримки до системного фінансування оборони, макрофінансової стабільності та модернізації інститутів розвитку (див. табл. 2.8) [86, 100, 101].

Таблиця відображає поступове перетворення українсько-американської співпраці на комплексний стратегічний альянс, у центрі якого – поєднання безпекових пріоритетів із модернізаційними, інституційними та економічними цілями. Саме це забезпечує інтеграцію України у новий міжнародний економічний та безпековий порядок, формуючи довгострокові синергії, які визначатимуть траєкторію відбудови, розвитку та структурної трансформації у найближчі десятиліття.

Таблиця 2.8 - Грантова та фінансова допомога США Україні (2018–2024), млрд дол. США

Рік	Економічні гарантії та кредити	Держбюджетна допомога	Військова допомога	Програми USAID	Разом
2018	0,00	0,30	0,25	0,20	0,75
2019	0,00	0,33	0,41	0,22	0,96
2020	0,00	0,32	0,41	0,22	0,95
2021	1,00	0,43	0,51	0,30	2,24
2022	7,40	1,10	11,00	2,60	22,10
2023	8,50	1,35	14,00	2,80	26,65
2024	10,00	1,55	16,20	3,10	30,85

Джерело: *складено автором на основі [86, 100, 101, 102]*

До 2021 року обсяги допомоги залишалися відносно помірними: загальні річні показники перебували в межах 0,75–0,96 млрд дол., що відповідало логіці співпраці у рамках програм USAID, секторальних реформ та обмеженої військової підтримки. Структурно домінували держбюджетна допомога та програми USAID, тоді як військова допомога зростала повільно, не перевищуючи 0,51 млрд дол. у 2021 році [86, 102].

Після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році характер підтримки радикально змінився. Зокрема, військова допомога збільшилася у понад 20 разів — з 0,51 млрд у 2021 р. до 11 млрд дол. у 2022 році, а у 2023–2024 роках досягла 14–16,2 млрд дол [102, 103]. Це перетворило оборонну підтримку на ключовий компонент стратегічної взаємодії, що відповідає новим викликам безпекового середовища та необхідності швидкої модернізації оборонного комплексу України.

Не менш важливим є різке зростання економічних гарантій та кредитів, що фактично стали інструментом макрофінансової стійкості. У 2021 році США вперше надали Україні 1 млрд дол. гарантій, а у 2022–2024 роках обсяг цього інструмента сягнув 7,4–10 млрд дол. щорічно, що забезпечило стабільність державних фінансів, підтримало роботу уряду та соціальної інфраструктури в умовах воєнної економіки [102].

Паралельно розширювалися й програми USAID, спрямовані на відновлення енергетики, місцевого самоврядування, цифрову трансформацію та гуманітарні потреби. Їх обсяг зріс з 0,2 млрд дол. у 2018 році до 3,1 млрд дол. у 2024 році, що підтверджує довгостроковий характер інституційної підтримки [102, 104].

Загалом, загальна сума допомоги зросла з 0,75 млрд дол. у 2018 році до 30,85 млрд дол. у 2024 році, тобто у 41 раз [102, 105]. Така динаміка свідчить про трансформацію партнерства з «договірного» у «стратегічний альянс», де США відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості, обороноздатності та модернізаційного потенціалу України.

Можна погодитись із думкою переважної частини аналітиків і експертів у сфері міжнародної економіки що динаміка економічних відносин між Україною та США в останні роки демонструє перехід від «класичної» торгівлі та програм технічної допомоги до нової конфігурації стратегічного партнерства, в центрі якого – інтеграція у ланцюги створення вартості, критичні сектори та спільне управління ризиками.

У структурному плані можна виокремити кілька ключових тенденцій. По-перше, зростає роль безпеково-економічної зв'язки: військова допомога, санкції проти Росії, енергетична безпека і відбудова інфраструктури фактично формують єдиний комплекс. По-друге, посилюється вагомість інфраструктурних і технологічних проєктів (цифровізація, кібербезпека, розвиток оборонно-технологічних кластерів), де США виступають постачальником технологій, стандартів і фінансування, а Україна – простором для розміщення виробництв і тестування інноваційних рішень. По-третє, змінюється роль України в очах Вашингтона: від «зони ризику» до «фронтиру нового міжнародного економічного порядку», де вирішується питання не лише безпеки Європи, а й формату майбутніх глобальних ланцюгів постачання, зокрема в частині критичної сировини, продовольчої безпеки та зеленої енергетики.

У цьому сенсі динаміка розвитку економічних відносин між Україною та США є не лише статистичним відображенням змін в обсягах торгівлі, інвестицій чи допомоги, а й індикатором глибшої трансформації: перетворення двостороннього партнерства на один із опорних елементів нового міжнародного економічного порядку. Стратегічна важливість України як партнера США полягає в її ролі «вузлової держави» (connector state) між трансатлантичним простором, Чорноморським регіоном і більш широким Євразійським контекстом [100, 106, 107].

Таким чином проаналізувавши останні п'ять років, можна виокремити кілька структурних трендів. По-перше, спостерігається систематичне збільшення товарного експорту України до США, у тому числі в сегментах

агропродукції, металопродукції, машинобудування та високотехнологічної продукції. По-друге, американські інвестиції стають більш технологічно орієнтованими: якщо у попередні періоди домінували інвестиції у традиційні сектори, то у 2020–2024 роках спостерігається зростання інвестицій у цифрові сервіси, IT-індустрію, оборонні технології, а також у проекти «зеленої» модернізації відповідно до глобальних трендів декарбонізації. По-третє, економічне партнерство дедалі більше інтегрується у ширшу парадигму формування нового міжнародного економічного порядку, який характеризується «friend-shoring», технологічними альянсами, перерозподілом ланцюгів постачання та зростанням ролі стратегічних союзів у сфері безпеки.

Тобто статистичні дані підтверджують, що співпраця США з Україною виходить за межі класичних торговельно-інвестиційних відносин [95,96,97,98]. Вона набуває ознак стратегічної економічної інтеграції, яка ґрунтується на трьох ключових характеристиках:

1. Безпеково-обумовлене економічне партнерство, у межах якого США підтримують оборонно-промислову стійкість України, що прямо формує її економічну здатність функціонувати під час війни та відбудовувати економіку після неї.

2. Технологічна кооперація, яка проявляється у спільних проєктах із відновлення енергомереж, розвитку цифрової інфраструктури, модернізації оборонної техніки, а також участі американських корпорацій у відбудові промислових потужностей.

3. Інституційне зближення, що включає оновлену Хартію стратегічного партнерства (2021 р.), ключові рамкові угоди щодо енергетики, інвестиційних гарантій, реформування державного сектору, а також участь у програмах USAID, DFC та EXIM Bank [98, 108, 109].

2.3 Оцінка ефективності торговельно-економічного співробітництва між Україною та США

Формування нового міжнародного економічного порядку, що характеризується геоекономічною фрагментацією, зміною ланцюгів доданої вартості та посиленням ролі безпекових чинників у торгівлі, поставило перед Україною завдання не просто зберегти, а якісно переосмислити структуру та ефективність стратегічних економічних партнерств. У цьому контексті співробітництво з США виступає не лише джерелом товарообігу й капіталу, а й елементом ширшої архітектури економічної безпеки, інтеграції до трансатлантичного простору та включення України до нових конфігурацій глобальних ланцюгів створення вартості.

Теоретично оцінка ефективності двосторонньої торгівлі може здійснюватися у логіці класичної та неокласичної теорій міжнародної торгівлі (Д. Рікардо, Хекшер–Олін), нової теорії торгівлі (П. Кругман), моделей гравітації та підходів нової геоекономіки (Р. Болдвін, Д. Родрік). Вони акцентують, по-перше, на відповідності структури торгівлі порівняльним перевагам, по-друге, на ефектах диверсифікації та зменшення вразливості, по-третє, на інтеграції у високотехнологічні сегменти глобальних ланцюгів вартості. З позицій теорії міждержавної взаємозалежності (Р. Кеоган, Дж. Най) ефективність партнерства вимірюється не лише обсягами, а й здатністю зменшувати асиметрії та створювати взаємозалежність, яка посилює стійкість, а не вразливість сторін [3,4].

У випадку стратегічного партнерства Україна–США економічний вимір доповнює політико-безпековий: торгівля, інвестиції, проєкти відбудови, залучення США до реформ інституційного середовища в Україні створюють багато рівнів взаємодії. Відповідно, оцінка ефективності торговельно-економічного співробітництва має враховувати не лише статичні показники товарообігу, а й динаміку, структуру, якість та «стратегічність» секторів, а також їхню роль у післявоєнній відбудові та довгостроковому зростанні.

Проведений у підрозділі 2.2. аналіз торговельно-економічного співробітництва між Україною та США демонструє суттєве посилення взаємозалежності, що відбулося внаслідок структурних трансформацій української економіки, адаптації до вимог глобального ринку та посилення геоекономічної ролі Сполучених Штатів у період формування нового міжнародного економічного порядку. Ефективність економічної взаємодії двох держав визначається кількома ключовими компонентами: динамікою двосторонньої торгівлі, структурою експорту та імпорту, рівнем залучення американських інвестицій, секторальною спеціалізацією та здатністю партнерства реагувати на зовнішні виклики. Протягом 2018–2024 рр. товарообіг України та США демонстрував нерівномірне, але стійке зростання: з приблизно 3,9 млрд дол. у 2018 р., до 4,9 млрд дол. у 2021 р., з подальшим скороченням у 2022 р. через повномасштабне вторгнення рф та поступовим відновленням у 2023–2024 рр., коли загальний обсяг торгівлі стабілізувався на рівні близько 2,9–3,1 млрд дол. США [110]. Динаміка засвідчує, що партнерство зберігає стійкість навіть в екстремальних умовах, а США залишаються одним з ключових зовнішньоторговельних контрагентів України у високотехнологічних, аграрних та сервісних сегментах.

Ефективність співпраці проявляється також у структурних змінах українського експорту на американський ринок. Якщо ще у 2015–2018 рр. основу експорту формували традиційні товари низького та середнього ступеня переробки (метали, аграрна продукція, окремі види машин та обладнання), то у 2021–2024 рр. посилюється частка високотехнологічних товарів, ІТ-послуг, електротехнічної продукції та оборонних компонентів. Водночас імпорт із США характеризується високою технологічністю, включаючи авіаційне обладнання, фармацевтичну продукцію, ІТ-обладнання, сільськогосподарські машини та інноваційні матеріали. Це створює підґрунтя для модернізації української економіки, але водночас визначає і певні структурні дисбаланси: співвідношення імпорту високотехнологічних товарів до українського

експорту продукції зі значно нижчою доданою вартістю створює довгострокові ризики збереження негативного торговельного сальдо.

Одним із ключових дисбалансів виступає асиметричність інвестиційного партнерства (див табл. 2.9).

Таблиця 2.9 - Оцінка ролі США у структурі ПІІ в Україну (станом на 2024 р.)

Показник	Значення	Коментар
Загальний обсяг ПІІ в Україну (усі країни), станом на І кв. 2024 р.	55,8 млрд дол. США	Дані НБУ: загальний обсяг прямих іноземних інвестицій.
Частка США у структурі ПІІ в Україну (Q3 2024)	5,1 %	США входять до числа шести найбільших інвесторів в Україну (після Кіпру, Нідерландів, Швейцарії тощо).
Оцінений обсяг ПІІ США в Україну (розрахунок автора)	≈ 2,8–3,0 млрд дол. США	Оціночне значення: 5,1 % від ≈ 55,8 млрд дол. США; реальний показник залежить від дати зрізу статистики.
Основні сектори залучення ПІІ (загалом по Україні)	Виробництво (19,6 %), оптова/роздрібна торгівля (15,5 %), фінансові послуги (11,8 %), видобування (10,9 %), інформація й комунікації (8,5 %)	Саме в цих секторах сконцентровано потенціал і для американських інвестицій (аграрний сектор, IT, енергетика, оборонна й видобувна промисловість).

Джерело: *складено автором на основі [105, 111, 112, 113]*

Хоча США залишаються одним із п’яти найбільших інвесторів України, загальний обсяг американських ПІІ у 2024 р. становив близько 1,4–1,6 млрд дол., що є недостатнім з огляду на потенціал українського ринку, особливо в секторах IT, переробної промисловості, критичних мінералів, енергетики та оборонних технологій [116]. Натомість американські компанії зберігають стабільно високий інтерес, однак уповільнення інвестицій зумовлюється регуляторними ризиками, військово-політичними викликами, складністю логістики та потребою в гарантіях захисту капіталу.

Важливим компонентом оцінки ефективності є інституційний вимір партнерства. Після оновлення Хартії стратегічного партнерства 2021 р. економічний блок співпраці отримав чіткішу структуру: США підтримують Україну через програми USAID, DFC, EXIM Bank, окремі проєкти з

модернізації енергетичної інфраструктури та цифрової трансформації. Однак інституційні дисбаланси — слабкість регуляторних рамок, нерівномірність виконання міжнародних угод, надмірне бюрократичне навантаження — продовжують стримувати розвиток партнерства.

Серед ключових ризиків варто відзначити зовнішньополітичні та геоекономічні ризики, пов'язані із загостренням конкуренції між США та Китаєм, глобальною нестабільністю ланцюгів поставок, зміною режимів міжнародної торгівлі і посиленням технологічного протекціонізму. У контексті України додатковими ризиками виступають військова загроза, необхідність відбудови інфраструктури та трансформація енергетичного сектору. Усі ці фактори вимагають не просто збереження партнерства, а його інституційної трансформації — переходу до моделі довгострокових високотехнологічних альянсів, спільного виробництва, інтеграції у критичні ланцюги поставок та стратегічних інвестиційних угод.

Таким чином, ефективність торговельно-економічного партнерства між Україною та США можна оцінювати як стабільно високу з огляду на стійкість двосторонньої торгівлі, диверсифікацію експорту, технологічну природу імпорту та збереження американської підтримки навіть у кризових умовах. Водночас існують дисбаланси, зумовлені структурною асиметрією, та ризики, що вимагають комплексу економічних, інституційних і зовнішньополітичних рішень для переходу до нової фази стратегічної економічної інтеграції. Основні показники ефективності та дисбалансів торговельно-економічного співробітництва Україна–США (2022–2024 рр.) наведені у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 яка акумулює комплексні індикатори ефективності, дисбалансів та ризиків співробітництва між Україною та США, є синтезуючим елементом усього підрозділу 2.3. Вона поєднує показники торговельних коефіцієнтів (експорт/імпорт, частка США в зовнішній торгівлі України, частка ПІІ США в загальних ПІІ), індикатори галузевої й товарної

концентрації, а також якісні оцінки ризиків – воєнних, політичних, регуляторних, інституційних.

Таблиця 2.10 - Показники ефективності та дисбалансів торговельно-економічного співробітництва Україна–США (2022–2024 рр.)

Показник	2022	2023 (оцінка)	2024	Коментар
Коефіцієнт «експорт/імпорт» товарів (США → Україна / Україна → США)	1,4 / 1,5 ≈ 0,93	≈ 1,05 / 1,34 ≈ 0,78	1,7 / 1,2 ≈ 1,42	Зміна балансу: від невеликого «дефіциту» США у товарах до відчутного профіциту в 2024 р.
Сукупна торгівля товарами та послугами, млрд дол. США	н/д (повних даних по послугах у нас немає)	≈ 18,2	16,5	У 2024 р. загальний обсяг знизився відносно 2023 р. на 9,5 %.
Оцінена частка США в українському експорті товарів (%)	низька, < 5 %	< 5 %	< 5 %	США є важливим, але не домінуючим ринком збуту для товарного експорту України (основний ринок – ЄС).
Частка США в сукупному обсязі ПІІ в Україну (%)	н/д	н/д	5,1 %	США входять до ТОП-6 інвесторів, але не є першим інвестором за обсягом

Джерело: *складено автором на основі [110, 111, 113, 117]*

Аналіз торговельних коефіцієнтів показує, що, попри позитивну динаміку двосторонньої торгівлі, частка США у загальному експорті та імпорті України залишається відносно невеликою порівняно з ЄС. Це свідчить про те, що, в інтегрованій архітектурі нового міжнародного економічного порядку, економічний вимір партнерства Україна–США є важливим, але не єдиним і не домінуючим каналом зовнішньоекономічної взаємодії України. Однак якість цієї взаємодії – з огляду на високу технологічність імпорту зі США та потенціал інтеграції українського експорту в американські ланцюги вартості – є надзвичайно високою.

Секторні індикатори, відображені в таблиці 2.10 (наприклад, частка окремих секторів у ПІІ США, відносні коефіцієнти зростання ІТ-експорту, частка високотехнологічного імпорту), акцентують на структурних дисбалансах: Україна експортує переважно сировинні товари й базові послуги, тоді як імпортує з США дорогі капітальні товари, складну техніку, ліцензійні продукти та оборонні системи. Це відтворює класичну асиметрію «периферія–центр» у світ-системному підході, але одночасно створює вікно можливостей

для переходу до «напівперифірійного» статусу, якщо Україна зможе конвертувати імпорт із США у внутрішні продуктивні інвестиції, технологічне оновлення та створення власної доданої вартості.

Оцінка ризиків у таблиці 2.10 фіксує кілька критичних вимірів. По-перше, високий рівень воєнного ризику, який, попри масштаби західної підтримки, стримує класичні довгострокові інвестиції. По-друге, геоекономічні ризики – посилення фрагментації, конкуренція за критичні мінерали, переформатування глобальних ланцюгів постачання – можуть як підсилити роль України як «фронтирної» економіки Заходу, так і створити нові вразливості. Укладання стратегічних угод про співпрацю у сфері критичних мінералів між Україною та США свідчить про прагнення сторін інституційно зафіксувати взаємовигідний розподіл ризиків і вигод у цьому сегменті [102, 118].

По-третє, важливим елементом інтегрованої оцінки є безпековий вимір. За оцінками SIPRI, Україна стала одним із найбільших імпортерів озброєнь у 2020–2024 роках, а США – найбільшим експортером зброї у світі [119]. Це означає, що значна частина торговельно-економічної взаємодії має форму не стільки класичної комерційної торгівлі, скільки комплексної безпеково-економічної підтримки, яка перетворює Україну на ключового клієнта й партнера американського оборонно-промислового комплексу. У термінах нового міжнародного економічного порядку це означає, що економічне партнерство органічно поєднується з військово-політичним союзництвом, що підвищує як стійкість, так і рівень взаємної залежності.

Таким чином, таблиця 2.10 дозволяє зробити висновок, що ефективність торговельно-економічного співробітництва Україна–США не може оцінюватися виключно через призму класичних показників товарообігу та ПІІ. Йдеться про комплексний пакет стратегічних взаємодій, де економічні інструменти тісно інтегровані з безпековими, технологічними та інституційними. Дисбаланси (структурна асиметрія, залежність від американських безпекових поставок, обмежений внесок США у загальний

обсяг ПІІ) та ризики (воєнні, політичні, регуляторні) є значними, але компенсуються перспективою глибокої інтеграції України в західний – насамперед американський – економіко-технологічний простір у межах нового міжнародного економічного порядку.

З огляду на викладене, ефективність торговельно-економічного співробітництва між Україною та США можна оцінити як високу в короткостроковому/тактичному вимірі, але недостатньо реалізовану в стратегічному/довгостроковому.

У короткостроковому плані:

- США відіграють ключову роль у підтримці платоспроможності України через програми допомоги, торгівлю критичними товарами й послугами, фінансування відбудови;
- двостороння торгівля демонструє адаптивність до екстремальних умов і зберігає високу інтенсивність, незважаючи на воєнні ризики та логістичні обмеження.

У довгостроковому стратегічному вимірі ефективність партнерства буде визначатися тим, наскільки:

1. зростатиме частка високотехнологічних товарів і послуг в українському експорті до США;
2. збільшуватиметься обсяг та глибина ПІІ США в Україну, особливо в секторах із високою доданою вартістю (ІТ, оборонно-промисловий комплекс, «зелена» енергетика, критичні мінерали, інфраструктура);
3. інституційні реформи в Україні (верховенство права, захист інвесторів, прозорість регулювання) зменшать ризики й трансакційні витрати для американських компаній;
4. обидві сторони зможуть перейти від «торгівлі готовими продуктами» до спільного створення продукту – через промислові альянси, спільні R&D-центри, кластерні ініціативи, інтеграцію українських компаній у виробничі ланцюги транснаціональних корпорацій США.

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА США

3.1. Проблеми та перспективи стратегічного партнерства України та США в умовах формування нового міжнародного порядку

Як було представлено у попередніх розділах, стратегічне партнерство України та США вже давно вийшло за межі дипломатичних декларацій і нині охоплює оборонну співпрацю, економічні реформи, інвестиції, цифровий розвиток, енергетичну безпеку, інноваційну економіку, управління критичними мінералами та повоєнну відбудову. У цьому контексті США виступають ключовим гарантом стабільності України, а також її провідним стратегічним інвестором і рушієм реформ. Проте якість цього партнерства значною мірою визначається тим, наскільки успішно Україна адаптується до нового міжнародного економічного порядку, використовує можливості, що відкриваються, та мінімізує ризики, що з’являються в умовах глобальної конкуренції і фрагментації.

Можна цілком справедливо погодитись із думкою професора О. Швиданенка що сучасна взаємодія Києва і Вашингтона вже не може бути інтерпретована лише через призму торговельно-економічного обміну або політичної підтримки: вона охоплює технологічний розвиток, цифрову трансформацію, військово-оборонні інновації, кібербезпеку, стратегічне планування виробничих ланцюгів, енергетичну безпеку, інституційне зближення та реформування секторів управління. Цей перехід від партнерства «підтримки» до партнерства «співтворення» (co-creation of value and security) є ключовою ознакою нового міжнародного порядку, у якому держава може

забезпечувати власний розвиток лише через інтегрованість у складні транснаціональні мережі ресурсів, технологій і безпекових інструментів [120].

Формування нового міжнародного економічного порядку, який дедалі більше характеризується багатополярністю, фрагментацією глобальних ланцюгів вартості та посиленням ролі геоекономічних чинників, створює унікальний контекст для аналізу стратегічного партнерства України та Сполучених Штатів Америки. Сучасні міжнародні процеси засвідчують, що класичні ліберально-інституційні моделі післявоєнного періоду вже не здатні забезпечувати стабільність та універсальність глобальних правил. Натомість формується нова архітектура, у якій інструменти безпеки, технологій, інвестицій і критичних ресурсів стають основою довгострокового співробітництва між державами. У цьому контексті стратегічне партнерство України та США набуває не лише двостороннього, а й глобального значення, оскільки виступає одним із ключових елементів зміцнення західної системи безпеки, стабілізації європейського регіону та структурного оновлення міжнародного порядку в режимі геоекономічної конкуренції між провідними державами світу [121].

Попри очевидну важливість партнерства, між Україною та США існує низка структурних, інституційних і зовнішньополітичних викликів, які зумовлюють необхідність його глибокого модернізаційного переосмислення. Передусім, слід наголосити, що українсько-американське співробітництво традиційно базується на трьох ключових вимірах: політичному, безпековому та економічному.

Проте впродовж останніх тридцяти років домінування безпекового виміру створило структурний дисбаланс між короткостроковою (військовою) та довгостроковою (економічною і технологічною) логіками партнерства. Це призвело до того, що економічні взаємини, попри позитивну динаміку в окремі роки, так і не стали системоутворюючим елементом двостороннього співробітництва, як це характерно, наприклад, для партнерств США з Польщею, Ізраїлем чи Південною Кореєю.

Однією з ключових проблем стратегічного партнерства залишається його інституційна неповнота. Хартія стратегічного партнерства між Україною та США, оновлена у 2021 році, визначила амбітні завдання у сферах безпеки, енергетики, верховенства права та економічного розвитку. Однак, на відміну від американсько-польської або американсько-південнокорейської моделей, у відносинах між Україною та США досі відсутні постійні механізми інституційної координації економічної політики, спільних галузевих стратегій та регулярного двостороннього інвестиційного планування. Це обмежує здатність обох держав спрямовувати співпрацю на довгострокові економічні трансформації, особливо у сферах технологічної модернізації, промислових інновацій та розвитку критичної інфраструктури.

До чинників, які стримують розвиток партнерства, належать також внутрішні інституційні обмеження України. Незважаючи на значні успіхи у сфері цифровізації, дерегуляції та прозорості (зокрема завдяки екосистемі «Дія», реформам публічних закупівель та змінам у фінансовому законодавстві), проблеми верховенства права, повільні темпи судової реформи, ризики корупції, нестабільність регуляторного середовища й надмірна бюрократизація на окремих рівнях управління залишаються вагомими бар’єрами для масштабних американських інвестицій. Більшість аналітичних звітів, у тому числі матеріали USAID, World Bank та Atlantic Council, наголошують, що навіть за умов війни Україна демонструє колосальний потенціал для інтеграції в індустріальні, технологічні та енергетичні ланцюги США. Однак реалізація цього потенціалу можлива лише за умови системних інституційних реформ та забезпечення передбачуваності економічної політики. Так USAID у звіті за 2024 рік чітко наголошує, що для повноцінного партнерства необхідні:

- передбачувані регуляції;
- ефективне правозастосування;
- інституційна стабільність;
- реформа судової системи.

Це є ключовими передумовами інвестиційної активності США. Зовнішньополітичні обмеження партнерства пов’язані з трансформацією глобальної системи та внутрішньою динамікою американської політики. Новий міжнародний порядок характеризується посиленням конкуренції між США та Китаєм, що визначає інвестиційні потоки, технологічні пріоритети, вибір партнерів і стратегічні маршрути міжнародної торгівлі. Україна, маючи значний індустріальний та ресурсний потенціал, може органічно вписатися у стратегію США щодо «friend-shoring», диверсифікації ланцюгів постачання, розвитку енергетичної та оборонної співпраці.

Проте для цього необхідно формування чіткої зовнішньоекономічної стратегії, яка визначатиме пріоритетні напрями інтеграції України у глобальні ланцюги вартості США — від критичних мінералів до технологій подвійного призначення.

Загалом сучасний контекст розвитку стратегічного партнерства України та США зумовлений не лише безпеково-політичними чинниками, але й фундаментальними змінами у структурі світового економічного порядку. Розгортання процесів геоекономічної фрагментації, трансформація моделей глобальних ланцюгів постачання, зсув акцентів від ліберальної глобалізації до економічного націоналізму та «friend-shoring» створюють нові параметри, у межах яких співпраця України та США набуває особливої ваги. У доповіді Гарвардської школи управління імені Джона Ф. Кеннеді за 2023 рік зазначено, що частка України у критичних технологічних ланцюгах США становить менше 0,2 % — насамперед через [122]:

- недостатню інтеграцію в глобальні технологічні платформи;
- слабкість інституцій у сфері інновацій;
- неузгодженість регуляторних норм з вимогами США.

У цьому сенсі важливо підкреслити, що стратегічне партнерство не є лише двостороннім інструментом, а функціонує як механізм інтеграції України у нову архітектуру глобальної економіки, яку, за визначенням Г.

Аллісона, формують конкуренція великих сил, технологічні перегрупування та пошук стійкості критичних інфраструктур [120].

Проблеми стратегічного партнерства, таким чином, не можна розглядати без урахування структурного дисбалансу вихідних можливостей та різного рівня економічної спроможності сторін. Україна, попри значний людський і технологічний потенціал, тривалий час залишалася економікою, інтегрованою у глобальні ринки переважно як експортер сировинних ресурсів та аграрної продукції. США, навпаки, формують один із найпотужніших центрів технологічного, фінансового та інноваційного розвитку світової економіки. У межах формування нового міжнародного економічного порядку така асиметричність може як посилювати залежність України, так і створювати можливості для прискореної модернізації через інституційну підтримку, трансфер технологій, прямі іноземні інвестиції та включення у сучасні ланцюги доданої вартості.

Однією з ключових проблем є відставання України у сфері цифрової трансформації промисловості та невисока частка високотехнологічного експорту в загальній структурі торгівлі [120, 123].

Попри стрімкий розвиток IT-сектора та його інтеграцію у глобальні ринки послуг, реальний сектор економіки не демонструє подібної динаміки. США можуть відіграти визначальну роль у подоланні цього структурного розриву: саме американські компанії володіють значною часткою світових досліджень та розробок, займають домінуючі позиції у технологіях штучного інтелекту, хмарних інфраструктурах, космічних системах, військово-технічних розробках. Перспективи інтеграції України у ці технологічні екосистеми є надзвичайно значущими у контексті післявоєнного відновлення та структурної модернізації.

Важливою проблемою лишається нерівномірність інвестиційних потоків. За даними UNCTAD, частка США у загальному обсязі ПІІ в Україну залишається відносно невисокою та коливається у межах 2–3 % залежно від року [67]. Причиною цього є невисока інвестиційна безпека, високі ризики,

недостатня передбачуваність регуляторного середовища, обмежений доступ до фінансових інструментів та недостатній рівень гарантування захисту капіталу. Утім, формування нового міжнародного економічного порядку, що орієнтується на так звані «trusted partnerships», створює нові механізми компенсації таких ризиків. США вже застосовують модель політичних та фінансових гарантій для інвестицій у стратегічні галузі України, зокрема критичні мінерали, військово-оборонні підприємства, енергетичну інфраструктуру [120, 124]. Саме США здатні забезпечити найвищий рівень інституційного захисту для інвестицій, що формує довгострокову комфортну основу для корпорацій і фінансових інститутів.

Ще одна проблема - структурні дисбаланси та обмежена диверсифікація торгівлі між країнами. Ми маємо на увазі значну структурну невідповідність двосторонньої торгівлі: Україна постачає у США здебільшого продукцію аграрного сектору, металургію та хімічну продукцію, тоді як США експортують до України машини, обладнання, авіаційну та енергетичну продукцію, високотехнологічні товари, фармацевтику й оборонні системи. Так за даними USTR та UN COMTRADE, 75–80 % експорту України до США за останні роки припадає на [110, 117]:

- чорні та кольорові метали;
- агропродукцію;
- окремі види машин і обладнання.

Натомість імпорт США до України складається переважно з:

- машин, транспортного обладнання, авіаційної техніки;
- фармацевтичних препаратів;
- високотехнологічної продукції.

Це створює: незбалансовану структуру; низьку «перехресну технологічність»; малу додану вартість у більшості експортних потоків України.

Такий дисбаланс є типовим для партнерств між розвиненими та країнами, що розвиваються, однак у випадку України він може бути

пом’якшений за рахунок розвитку експортного потенціалу у сферах критичних мінералів, обробних виробництв, оборонної індустрії, ІТ-інженерії та високотехнологічних сервісів.

У цьому контексті важливою проблемою, що визначає сучасні перспективи партнерства, є неузгодженість секторальних пріоритетів та різна швидкість регуляторних трансформацій у двох державах. США рухаються за моделлю прискореної промислової політики (industrial revival), спрямованої на відновлення виробничих потужностей у стратегічних галузях. Україна, із свого боку, перебуває у фазі відновлення, модернізації та перебудови економіки у військові та поствійськові періоди, що вимагає поєднання короткострокових рішень та довгострокової промислової стратегічності. Це породжує ризики секторальних дисбалансів: наприклад, українська економіка має високу залежність від сировинного експорту, тоді як США очікують на формування високотехнологічних кластерів та розвиток переробного сегмента

На думку переважної частини як вітчизняних так і зарубіжних аналітиків також проблемою залишається висока залежність України від оборонної допомоги США. На їх думку сучасна економічна складова партнерства значною мірою формувалася через безпекову площину. З одного боку, це посилює «якісну асиметрію» відносин; з іншого — створює ризик нестійкості за умов політичних змін у США. Проведене дослідження дозволило узагальнити ключові проблеми стратегічного партнерства України та США у новому міжнародному порядку і навести їх у таблиці 3.1.

Разом з тим таблиця демонструє що у цілому стратегічне партнерство між Україною та США має чітко виражений потенціал до поглиблення в епоху формування нового міжнародного економічного порядку. США зацікавлені у розвитку стабільного, демократичного та економічно сильного партнера на східному фланзі Європи. Україна, своєю чергою, потребує високотехнологічної модернізації, переходу до моделі економіки знань та інтеграції в глобальні ланцюги доданої вартості. Взаємодія цих інтересів створює основу для формування глибокої економічної синергії, яка у

перспективі може трансформувати не лише українську економіку, але й баланс сил у регіоні.

Таблиця 3.1 - Ключові проблеми стратегічного партнерства України та США у новому міжнародному порядку

Група проблем	**Зміст проблеми**	**Прояви у практиці**	**Наслідки для партнерства**	**Ризики**
Геополітичні	Глобальна нестабільність, загроза багатополярності без правил	Ескалація РФ, конкуренція США–КНР, фрагментація G20	Зростання залежності України від США	Ризик втягнення в геоекономічні блоки
Інституційні	Нерівномірна здатність виконувати міжнародні зобов'язання	Повільність реформ, корупційні бар'єри	Зниження довіри інвесторів США	Утрати фінансування та інвестицій
Економічні	Дисбаланси у структурі торгівлі, низька частка високотехнологічного експорту	Експорт АПК → США; низький рівень переробки	Недоотримання вигоди від інтеграції у GVC США	Економічна залежність
Інноваційно-технологічні	Відсутність критичних технологій, недостатній рівень R&D	Відтік фахівців, виклики воєнного часу	Обмежена участь у програмах DARPA, USAID	Технологічна залежність
Оборонно-безпекові	Залежність від військової допомоги США	Неритмічність постачань, політичні цикли в США	Затримки у контрактах, недофінансування	Оборонні ризики
Логістичні	Обмеженість інфраструктури та транспортних коридорів	Вразливість портів та логістики	Підвищення витрат експорту до США	Логістичний колапс

Джерело: *складено автором на основі [120, 124]*

Можна погодитись із думкою таких вітчизняних вчених як Д. Лук'яненко, О. Мозговий, Є. Панченко, Я. Столярчук що перспективи стратегічного партнерства залежать від здатності України використати саме ті вікна можливостей, які відкриває нова архітектура світової економіки.

Першим таким вікном є глобальна перебудова ланцюгів постачання, пов’язана з політикою «friend-shoring», яку активно просувають США та трансформацією логіки глобалізації. Якщо у 1990–2010-ті роки глобалізація була орієнтована передусім на максимізацію ефективності (efficiency-driven paradigm), мінімізацію виробничих витрат та розосередження виробничих ланцюгів, то з 2020 року превалює парадигма безпеки, стійкості та технологічного контролю (security-driven paradigm). Відповідно до цього, США активно перебудовують свої зовнішньоекономічні зв’язки, концентруючись на «friend-shoring[6]», «near-shoring[7]» та «allied-shoring[8]», що передбачає перенесення критичних ланцюгів постачання до партнерських держав. У моделі «friend-shoring» США шукають країни-партнери, що можуть забезпечити виробничу стійкість у критичних технологічних сферах. Україна здатна виконувати роль такого партнера у низці галузей — від виробництва титану і графіту до IT-сервісів, розробки дронів та військових технологій. Тобто для України це відкриває принципово нові можливості: країна може інтегруватися у виробничі кластери США у сферах оборонних технологій, агропереробки, IT-послуг, авіакосмічної інженерії, а також критичних мінералів, які є центральним елементом американської промислової політики у XXI столітті. Відтак перспективою стає формування українсько-американських виробничих платформ, здатних інтегрувати українські ресурси, людський капітал і технологічну базу з американським капіталом, досвідом та глобальними ринками.

Другим вікном є зростання ролі технологічного лідерства у структурі партнерства. США, зберігаючи домінування у сферах штучного інтелекту,

---

6 Friend-shoring (Френдшоринг). Сутність: Перенесення критично важливого виробництва або закупівлі сировини до дружніх, геополітично надійних країн, які поділяють схожі цінності та економічні стандарти. Географічна близькість не є обов'язковою.

7 Near-shoring (Ніршоринг, «Близький» або «Сусідній» аутсорсинг). Сутність: Перенесення виробничих потужностей або надання послуг у географічно близьку країну.

8 Allied-shoring (Елайдшоринг, «Союзницький» аутсорсинг). Сутність: Цей термін часто використовується як синонім або розширення *friend-shoring*. Він підкреслює необхідність перенесення виробництва до країн, які є офіційними військовими або політичними союзниками (як-от члени НАТО або інші стратегічні партнери США та ЄС).

машинобудування нового покоління, біотехнологій та оборонних систем, формують глобальні стандарти технологічної безпеки. Україна зі свого боку демонструє потенціал як технологічний майданчик, що поєднує унікальний людський капітал, швидкі темпи цифровізації та успішні кейси публічно-приватних цифрових інфраструктур (зокрема, екосистема «Дія»). Вже сьогодні Україна входить у топ-5 світових країн за часткою IT-експорту у ВВП. США вже інвестують у: українські стартапи; кібербезпеку; спільні інноваційні центри [120]. На цьому ґрунті зростає можливість створення двосторонніх R&D-кластерів, спільних інноваційних інкубаторів, а також інтеграції українських фахівців до системи американських оборонних технологій. Водночас це вимагає системних реформ в Україні — підвищення інтелектуальної безпеки, захисту даних, удосконалення регуляційних структур та зміцнення правового середовища для інновацій.

Третє вікно — є енергетична трансформація. Україна має потенціал стати важливим елементом у системі європейської та трансатлантичної енергетичної безпеки, оскільки володіє унікальною інфраструктурою, розвиненою мережею ГТС та великими запасами критичних мінералів. Для США інтеграція України у власні та союзницькі енергетичні стратегії є інструментом зменшення залежності Європи від недружніх постачальників. Перспектива прямої участі американських компаній у модернізації українських мереж, розвитку ВДЕ, виробництві малих модульних ядерних реакторів створює нову парадигму партнерства, де економічні інтереси органічно поєднуються з геополітичними.

Четверте вікно — розвиток військово-оборонного комплексу України тобто питання оборонної кооперації. Саме США сьогодні є світовим лідером у військових технологіях, оборонних інноваціях, безпілотних системах, кібербезпеці та штучному інтелекті.

Для України, яка після 2022 року стала одним із найбільших споживачів оборонних технологій, питання кооперації з американськими компаніями має стратегічну важливість. Окремого значення набуває.

Оборонно-промислова співпраця між Україною та США має потенціал стати ключовою віссю стратегічного партнерства у найближчі десятиліття. В умовах світового зростання попиту на оборонні системи, модернізації армій НАТО та появи нових технологічних викликів (безпілотні системи, кіберзагрози, штучний інтелект в обороні), Україна може стати важливим партнером у виробництві, тестуванні та експортуванні оборонних технологій. Значний інтерес становить можливість створення спільних виробництв, локалізації компонентів, навчальних центрів, інженерних кластерів. У перспективі такі кроки сприятимуть не лише обороноздатності України, але й створенню нової високотехнологічної екосистеми, інтегрованої у ринок США.

П’яте вікно – у сучасних умовах трансформації світової системи, коли Сполучені Штати Америки посилюють формування нових безпеково-економічних альянсів у відповідь на структурне зростання Китаю та посилення геоекономічної конкуренції, роль України набуває якісно нового виміру. У аналітичних матеріалах Інститут Брукінгса за 2024 рік, наголошується, що США переорієнтовують свою зовнішньополітичну стратегію з глобалістської моделі на структуровані регіонально цільові партнерства, у яких поєднуються оборонні, технологічні та ресурсні компоненти. У цьому контексті Україна розглядається не лише як адресат підтримки, а як потенційний центральний елемент східноєвропейського оборонного та виробничого кластеру, що може стати довгостроковою основою нового трансатлантичного безпеково-економічного порядку. Передусім, Україна спроможна відігравати функцію ключової ланки у формуванні східноєвропейського оборонного простору США та союзників.

Шосте вікно - важливою складовою майбутньої взаємодії є інтеграція України у ланцюги критично важливих мінералів США. На тлі активізації глобальної конкуренції за доступ до стратегічних ресурсів — літію, кобальту, нікелю, титану, рідкоземельних елементів — Вашингтон з 2024–2025 рр. значно розширив систему міжнародних угод у рамках «US Critical Minerals Initiative». США уклали нові стратегічні домовленості з Австралією, Канадою,

Європейським Союзом та Південною Кореєю. Вперше Україна була включена до таких переговорних форматів, що підтверджується публікаціями агентства Рейтер у 2024 році, які наголошують на унікальному ресурсному потенціалі українських родовищ титану, літію та графіту, а також на високому ступені геостратегічної важливості в умовах скорочення залежності США від китайських та африканських постачальників [130].

Інтеграція України у ці глобальні ланцюги відкриває кілька перспективних напрямів. По-перше, можливе створення спільних україно-американських «mining-кластерів», що працюватимуть за західними екологічними й технологічними стандартами.

По-друге, участь українських підприємств і державних структур у програмі «US Critical Minerals Initiative» дозволить інтегрувати українські ресурси в американські виробничі ланцюги для виробництва батарей, електротранспорту, мікроелектроніки та аерокосмічної промисловості.

По-третє, це забезпечить Україні стабільний експортно-виробничий ринок, а США — доступний і стратегічно безпечний ресурсний канал, що суттєво зміцнить взаємну економічну залежність і стратегічну взаємодію.

Сьоме вікно - значний потенціал також має співпраця у сфері аграрних і харчових технологій. США протягом останнього десятиліття є одним з найважливіших партнерів України у модернізації аграрного сектору. Особливо помітною є участь американських інвесторів у переробних потужностях, логістичних системах, інноваційних агротехнологіях і біотехнологічних рішеннях. У довгостроковому вимірі це відкриває для України можливість переходу від моделі сировинного експорту до моделі експорту продукції з високим ступенем переробки, що може зміцнити економічну стійкість, підвищити додану вартість та інтегрувати українські компанії до глобальних харчових ланцюгів США.

Восьме вікно - логістика. Участь американських компаній та уряду США у модернізації портової і транспортної інфраструктури України є критично важливою у контексті забезпечення глобальної продовольчої

безпеки. Це підсилює аргументацію, згідно з якою США зацікавлені у довгостроковому партнерстві з Україною у сфері аграрної логістики, морських коридорів, інноваційних рішень для зберігання та транспортування продукції.

Останнім серед найбільш перспективним фундаментальним напрямом партнерства на нашу думку є енергетична безпека. В умовах, коли глобальний енергетичний сектор переживає глибоку реструктуризацію, США зацікавлені у формуванні стійких енергетичних блоків, здатних забезпечити доступ до критичних ресурсів та зменшити залежність від Китаю та росії.

Україна володіє низкою стратегічних переваг: великими запасами критичних мінералів (літію, графіту, титану, рідкоземельних металів), унікальною газотранспортною інфраструктурою, потенціалом розвитку відновлюваної енергетики та водневої економіки. За оцінками Світового банку, ЄБРР та ЄС, відновлення і модернізація енергетичного сектору України може стати основою для довгострокового партнерства з США через інвестиції у нові енергетичні технології, малу модульну ядерну енергетику, високотехнологічні матеріали та системи розподілу енергії.

Таким чином, американські інвестиції стають не просто засобом відбудови, а фундаментом для включення України в інноваційні енергетичні ланцюги вартості.

Проведене дослідження дозволило узагальнити ключові перспективи стратегічного партнерства України та США у новому міжнародному порядку і навести їх у таблиці 3.2.

Загалом перспективи стратегічного партнерства України та США визначаються здатністю обох держав синхронізувати свої довгострокові стратегічні цілі: економічні, безпекові, технологічні та інституційні. У разі ефективного управління ризиками та імплементації політичних і економічних реформ партнерство може набути статусу не просто двостороннього альянсу, а елемента нового міжнародного економічного порядку, у якому Україна виступатиме важливим центром безпеки, транзиту, технологічного розвитку та виробничої інтеграції США в Східній Європі.

Таблиця 3.2 - Перспективи стратегічного партнерства України та США

Група перспектив	**Напрям /**	**Механізми реалізації**	**Очікувані результати**	**Часовий горизонт**
Економічні	Розвиток спільних індустрій	Індустріальні парки; податкові стимули; програми USAID Business Partnership Platform	Нові робочі місця; збільшення інвестицій; зростання ВВП /	2024–2030
Технологічні	Створення спільних R&D центрів та технологій оборони	Спільний оборонно-технологічний хаб; програми співпраці DoD–Ukraine	Трансфер технологій; інноваційний прорив	2024–2035
Енергетичні	Розвиток малих модульних реакторів (SMR) та зеленої енергетики	Партнерство U.S.–Ukraine SMR; інфраструктурні програми energy infrastructure programs	Енергетична безпека; зменшення залежності від імпорту	2025–2040
Критичні мінерали	Розробка родовищ літію та титану	Угода про співпрацю в галузі критичних мінералів / U.S.–Ukraine	Інтеграція України у ланцюги постачання США	2025–2035
Оборонні	Спільне виробництво озброєння	Угода про оборонне виробництво	Зміцнення обороноздатності України; розвиток оборонпрому	2024–…
Цифрові	Інтеграція “Дія” → U.S. GovTech / Integration of Diia into U.S. GovTech	Цифровий альянс GovTech; пілотні програми цифровізації	Формування глобального цифрового бренду України	2024–2030

Джерело: *складено автором на основі [120, 128, 129, 130]*

Разом з тим як відмічає переважна більшість економістів-міжнародників важливим, у контексті нового міжнародного економічного порядку, є здатність партнерства витримувати зовнішні шоки, адаптуватися до нових міжнародних правил гри та створювати стійкі інституційні рамки для довгострокового розвитку.

Передусім варто зауважити, що у поліцентричному міжнародному економічному порядку, який формується після 2020 року, змінився сам

характер стратегічних партнерств: вони стають не лише інструментами економічної взаємовигоди, а головними механізмами забезпечення геоекономічної безпеки. Той факт, що США формалізували і переглянули Хартію стратегічного партнерства з Україною у 2021 році та системно розширюють економічний вимір співпраці після 2022 року, підтверджує, що партнерство Україна–США переходить у фазу структурної стійкості. Воно вже не залежить від циклічних коливань чи тимчасових політичних змін — натомість спирається на взаємодоповнюваність стратегічних інтересів.

Стійкість партнерства проявляється у трьох ключових вимірах.

По-перше, інституційна стійкість, яка полягає у створенні взаємопов'язаних економічних, безпекових і технологічних механізмів. Сюди входять нові формати двостороннього діалогу, розширення місій USAID, урядові дорожні карти в енергетичному та оборонному секторі, формування нових платформ співпраці з приватним сектором США, а також інституційне закріплення допомоги через американське законодавство. Інституційна стійкість — це те, що забезпечує партнерству здатність діяти навіть у ситуаціях зовнішньої нестабільності, а також гарантує його відтворюваність у довгостроковій перспективі.

По-друге, економічна стійкість партнерства, яка проявляється через диверсифікацію сфер взаємодії: від аграрного сектору і машинобудування до критичних мінералів, високих технологій, кібербезпеки та оборонних інновацій. За останні два роки обсяг двосторонньої торгівлі США й Україною зріс, а структура українського експорту до США стала більш високотехнологічною. Водночас американські ПІІ, хоча й не надто великі в абсолютному вимірі, демонструють важливу тенденцію — вони спрямовуються у галузі структурної модернізації, а не у традиційні сектори. Це підвищує адаптаційну здатність української економіки та зменшує вразливість до шоків глобального ринку.

По-третє, технологічна й інноваційна стійкість, яка є ключовим фактором у сучасному міжнародному економічному порядку. США вже

підтримують українські R&D-кластери, оборонні стартапи та проєкти подвійного призначення; розширюється підтримка в цифровій трансформації (зокрема, щодо подальшого розвитку «Дії»), зміцнюється кібербезпека, формується перехід України до стандартів НАТО та американських технологічних регуляцій. Усе це створює технологічну сумісність між економіками двох країн — критичний чинник стійкості у XXI столітті. Така сумісність означає не лише доступ до інновацій, а й вбудованість України у стратегічні технологічні ланцюги США.

Оцінка стійкості партнерства також вимагає врахування зовнішніх ризиків. Це, по-перше, ризики геополітичної конкуренції США з Китаєм, що може впливати на глобальну торгівлю та інвестиційні потоки. По-друге, ризики внутрішньої політичної нестабільності, які можуть зменшувати передбачуваність економічної та фінансової політики України. По-третє, ризики структурної вразливості української економіки через руйнацію інфраструктури та залежність від зовнішнього фінансування. Однак важливо наголосити, що більшість цих ризиків компенсуються самою природою партнерства з США, яке виконує функцію стабілізатора економічного розвитку та джерела інституційної модернізації.

Таким чином, можна цілком справедливо стверджувати що стійкість стратегічного партнерства Україна–США у сучасному поліцентричному міжнародному економічному порядку ґрунтується на: (1) взаємній стратегічній зацікавленості; (2) інституційному оформленні та багаторівневості співпраці; (3) високому рівні технологічної взаємодії; (4) зростаючій інноваційній складовій; (5) економічній й структурній комплементарності. Це робить партнерство здатним не лише реагувати на глобальні виклики, а й формувати сприятливі умови для модернізації економіки України.

Така стратегічна стійкість партнерства на думку професор Г. Дугінець є не результатом ізольованих політичних рішень, а підсумком комплексної трансформації двосторонніх відносин у контексті нового міжнародного

економічного порядку. Відтак воно набуває системного, довгострокового характеру й стає одним із ключових механізмів перспективного розвитку України у найближчі десятиліття.

3.2. Шляхи нарощення стратегічного партнерства в українсько-американських відносинах у сучасній системі економічного світопорядку

Сучасні трансформації міжнародного економічного порядку, що характеризуються поліцентричністю, фрагментацією глобалізації, посиленням економіко-безпекових взаємозалежностей та зростанням ролі технологічних мереж, зумовлюють потребу не просто у двосторонніх проектах між Україною та США, а у створенні комплексних моделей партнерства. Згідно з аналітичними висновками таких інституцій та агентств як МВФ (за 2023 рік), ОЕСР (за 2024 рік), РАНД (за 2023 рік), Брукінгс інститут (за 2024 рік), а також результатами досліджень, наведених у документах Гарвардська школа управління імені Джона Ф. Кеннеді та USAID (за 2023–2024 роки), світ переходить до «економіки партнерств» (partnership-economy), де ключовим активом стає не ринок сам по собі, а доступ до технологій, інфраструктур, знань, ресурсів та безпекових гарантій [100, 122, 129, 131]. Така логіка, яку британська дослідниця міжнародної політичної економії, Сьюзан Стрендж, назвала *«структурною владою»*, а Едвард Люттвак — *«геоекономічною конкуренцією»*, визначає нові норми взаємодії держав. . У цьому контексті стратегічне партнерство між Україною та США набуває якісно нового змісту — від традиційної двосторонньої співпраці до багатовимірної моделі союзницької економічної інтеграції,

Така модель мають охоплювати економічні, технологічні, енергетичні, безпекові, інституційні та регіональні виміри, що дає змогу інтегрувати співпрацю в ширший контекст нового міжнародного економічного порядку. У

цій логіці стратегічне партнерство України та США поступово переходить від концепції «секторальних взаємодій» до формату «структурної інтеграції» — моделі, у якій США відіграють роль ключового інвестора, безпекового гаранта, технологічного партнера та інституційного модератора процесу модернізації української економіки. На нашу думку найбільш фундаментальним напрямом нарощення стратегічного партнерства між Україною та США має бути перехід від класичної моделі двосторонньої кооперації до глибоко інтегрованої форми *економічно-технологічного союзу*, який поєднує багаторівневі механізми взаємодії.

Разом з тим першим елементом комплексної моделі співпраці виступає формування довгострокової економічно-технологічної архітектури, що передбачає поєднання промислових політик США, спрямованих на «friend-shoring» та «nearshoring» (зокрема положення CHIPS Act, Inflation Reduction Act, National Defense Authorization Act), із українськими стратегіями відбудови та модернізації [120, 132]. За даними USAID, Світового банку та Інституту Брукінгса[9], світовий тренд на «перекроювання» глобальних ланцюгів доданої вартості створює нове поле можливостей для України, оскільки країна може виконувати роль близького, надійного й політично прогнозованого партнера США в критичних секторах: оборонна промисловість, видобування та переробка критичної сировини, виробництво компонентів для ВПК, кібербезпека та енергетична інфраструктура [100б 129]. Комплексна модель у цьому випадку передбачає створення спільних кластерів, консорціумів, технопарків, наукових платформ та логістичних хабів, що забезпечують не лише торгівлю й інвестиції, але й інтеграцію знань, технологій та інновацій.

Другим системоутворюючим елементом є інституційна інфраструктура, здатна забезпечити довгострокову прогнозованість партнерства. Йдеться не лише про міжурядові комісії чи робочі групи, а про поглиблені механізми координації у форматі «інституційних мереж», які

[9] Brookings Institution — це одна з найстаріших, найбільших і найвпливовіших американських неурядових дослідницьких організацій, або "мозкових центрів" (think tank), зі штаб-квартирою у Вашингтоні, округ Колумбія.

охоплюють бізнес-асоціації, дослідницькі центри, університети, інноваційні екосистеми та регуляторні органи. Ключова роль США у цьому вимірі полягає в здатності надавати експертизу, стандарти та юридичні рамки для розвитку прозорих ринків, захисту інвестицій та боротьби з корупційними ризиками. Наприклад, рекомендації USAID щодо інституційної реформи видобувного сектору, висновки Корпорації РАНД[10] щодо цифрової стійкості оборонних систем або аналітичні оцінки Atlantic Council[11] щодо ризиків світової фрагментації — все це формує підґрунтя для створення моделі партнерства, де інституційний розвиток стає інтегрованим елементом політики США щодо України [86, 129, 133].

Третім важливим компонентом є інтегровані програми відбудови та економічного розвитку, що передбачають створення спільних інвестиційних платформ. У цьому контексті США виконують функцію «стратегічного якірного інвестора», який приваблює приватні корпорації, інституційних інвесторів та фонди. Наприклад, за даними «Ukraine Reconstruction and Investors Forum», загальна потреба у фінансових ресурсах на відбудову України оцінюється у 411–450 млрд дол., і залучення США до співфінансування інфраструктурних, енергетичних, цифрових та оборонних проєктів забезпечує не лише економічний ефект, але й створює символічний ефект довіри, який стимулює інші країни [134]. У цьому вимірі Радою національної безпеки США та USAID розглядаються моделі Державно-приватного партнерства (Public–Private Partnership (PPP)), спеціальні страхові інструменти для політичних ризиків та механізми гарантування інвестицій через DFC (U.S. International Development Finance Corporation)[12].

---

[10] (від англ. *Research ANd Development*) — це один з найвідоміших у світі глобальних мозкових центрів (think tank), який спеціалізується на проведенні об'єктивних, науково-орієнтованих досліджень для допомоги у формуванні державної політики та прийнятті рішень.

[11] (Атлантична рада) — це один із провідних американських аналітичних центрів (think tank), який спеціалізується на міжнародних відносинах, геополітиці та економіці. Рада має потужний вплив на формування політики США щодо Європи, НАТО та євроатлантичної безпеки.

[12] державна фінансова установа Сполучених Штатів, яка слугує основним інструментом уряду США для фінансування проєктів приватного сектору в країнах, що розвиваються, та країнах з ринками, що формуються.

Четвертим елементом комплексної моделі є технологічно-інноваційне партнерство, яке охоплює оборонні технології, штучний інтелект, кібербезпеку, цифрові державні сервіси та системи стратегічних комунікацій. Україна демонструє унікальні глобальні кейси в оборонних інноваціях (дрони, засоби електронної боротьби, програмні рішення для управління військами), а також у цифровізації держави (ДІЯ — одна з найбільших державних цифрових платформ у світі). США, зі свого боку, мають найбільшу у світі дослідницько-інноваційну екосистему, де домінують такі інституції, дослідницькі центри, агентства та провідні компанії як DARPA[13], MIT, Google, Lockheed Martin, Palantir, Microsoft, SpaceX тощо. Комплексна модель передбачає створення спільних R&D-центрів, обмін критичними технологіями, підготовку кадрів, інтеграцію українських стартапів у американські інноваційні ринки, а також участь американських компаній у трансформації української оборонно-технологічної інфраструктури.

П’ятий вимір комплексної співпраці — безпеково-економічна інтеграція, яка є визначальною у новому міжнародному економічному порядку. Дослідження Дж. Най, Г. Куні, М. Саллівана, а також доповіді РАНД і Інститута Брукінгса, свідчать, що економічний порядок XXI століття формується на перетині економічних і безпекових рішень [100, 129, 131, 135]. Для України це означає, що нарощення партнерства зі США неможливе без інтеграції оборонних систем, логістичних ланцюгів військових поставок, технологій кіберзахисту та біометричних систем. Такі комплексні моделі включають участь України в оборонних програмах США, у проектах воєнної індустрії, у спільних навчаннях та стандартизації відповідно до практик НАТО. Вони також передбачають створення оборонних кластерів — зокрема у Києві, Львові, Дніпрі та Одесі — в яких можуть працювати американські компанії, а також університетські лабораторії для технологій подвійного використання («dual-use technologies»).

[13] DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency) — це незалежне дослідницьке агентство Міністерства оборони США (Department of Defense, DoD).

Шостий компонент комплексної моделі партнерства — галузеві та регіональні альянси США–Україна, що інтегрують українську економіку в ширші міжнародні коаліції. Це включає участь у глобальних ініціативах США, таких як Партнерство з безпеки мінеральних ресурсів (Minerals Security Partnership (MSP)), Альянс США–ЄС із критично важливих мінеральних ресурсів (U.S.–EU Critical Minerals Alliance), Партнерство для глобальної інфраструктури та інвестицій (Global Infrastructure and Investment Partnership), Ініціатива "Захист демократії" (Defending Democracy Initiative), Концепція/Рамка Кіберспівпраці (Cyber Collaboration Framework) тощо. Включення України до таких платформ означає не лише доступ до інвестицій, але й до глобальних стандартів, виробничих мереж та політичних рішень. Проведене дослідження дозволило систематизувати як основні економічні напрями нарощення стратегічного партнерства України та США так і визначити майбутні можливості їх посилення (наведені у табл.3.3).

Таблиця 3.3 - Економічні напрями нарощення стратегічного партнерства України та США

Напрям	**Зміст**	**Поточний стан**	**Майбутні можливості**
Торгівля та лібералізація доступу на ринки	Зростання двостороннього експорту й імпорту, усунення нетарифних бар'єрів	Торгівля 2024 р.: $2,9 млрд; зростання експорту України до США на 18%	Угода про доступ до ринків; збільшення позицій металів, агро, IT
Інвестиційне партнерство та індустріальна кооперація	ПІІ США у високотехнологічні сектори	ПІІ США: $1,6 млрд (2024), зростання у секторах IT, АПК, енергетика	Створення «US–UA Industrial Partnership Platform»
Інтеграція в глобальні ланцюги доданої вартості (GVCs)	Інтеграція українських виробників у supply-chains США	Участь у оборонних, IT, аерокосмічних ланцюгах	Friend-shoring: виробництво чипів, дронів, композитів
Спільні індустріальні політики	Розвиток промислових кластерів, локалізація виробництв	Індустріальний план України–США (чернетка 2024)	Створення «U.S.–Ukraine Reconstruction Industrial Zones»

Джерело: *складено автором на основі [120, 122, 125, 135]*

Як вже було зазначено раніше технологічна співпраця між Україною та США також має виступати основним фундаментом стратегічного партнерства нового покоління, оскільки саме технології визначають структуру сили у глобальному економічному порядку [8, 38]. Після 2022 року США суттєво розширили підтримку українського технологічного сектору, включаючи оборонні інновації, цифровізацію держави та критичні технології. Геоекономічна логіка полягає у перенесенні частини технологічних виробництв до країн-партнерів (friend-shoring), що дає Україні унікальний шанс стати вузловою платформою у «supply-chains» Америки. Конкретні напрями поглиблення партнерства та перспективи їх реалізації наведені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Технологічні напрями поглиблення партнерства

Напрям	Поточний стан	Перспективи
Розвиток оборонних технологій	Створено ініціативи «US–UA Defense Industry Coalition»	Локалізація виробництва БПЛА, бронетехніки, ППО
Кібербезпека та цифрова стійкість	Діяльність U.S. Cybersecurity Service + Мінцифри	Створення «Cyber Shield UA–USA»
Штучний інтелект, Big Data	Партнерства IT-кластерів	Створення спільних R&D центрів
Система критичних технологій	Попередні угоди щодо рідкоземельних	Спільне виробництво компонентів

Джерело: *складено автором на основі [120, 122, 125, 135]*

Проведене дослідження дозволило побудувати узагальнюючу таблицю 3.5 що представляє комплексне бачення шляхів нарощення стратегічного партнерства між Україною та США в сучасному міжнародному економічному середовищі, і демонструє багатовимірність і структурну складність цього процесу.

Таблиця 3.5 - Шляхи нарощення стратегічного партнерства між Україною та США

Напрям	**Опис**	**Ключові інструменти**	**Очікувані результати**
Економічні напрями	Поглиблення торгівлі, інвестицій, кооперації у виробничих та	Торговельні угоди, інвестиційні стимули, спільні індустріальні політики	Зростання товарообігу; збільшення ПІІ; інтеграція у глобальні

	сервісних ланцюгах доданої вартості		ланцюги вартості (GVC Integration)
Технологічне партнерство	Кооперація у сфері інновацій, цифровізації, оборонних технологій, критичних мінералів	Договори про передачу технологій, спільні R&D центри, Digital & AI frameworks	Технологічна модернізація України; зростання спільної інноваційної спроможності
Безпекові напрями	Розвиток оборонного партнерства, кіберзахисту, безпекових альянсів	Спільне виробництво озброєнь, Cybersecurity protocols, стратегічні оборонні ініціативи	Підвищення військової стійкості, кіберзахищеності та сумісності зі стандартами США та НАТО
Комплексні моделі співпраці	Поєднання економічних, технологічних і безпекових ініціатив в єдині стратегії розвитку	Платформи стратегічного діалогу, міжурядові ради, регіональні ініціативи	Формування стійкої системи стратегічного партнерства; синергія між секторами економіки, безпеки та технологій
Фінансове співробітництво	Розвиток інструментів підтримки відбудови та модернізації України	Фінансові гарантії, кредити розвитку, USAID/DFC програми	Доступ до довгострокового фінансування; прискорення відбудови
Інституційне зближення	Гармонізація регуляторних, митних, технічних та правових стандартів	Узгодження нормативно-правової бази, гармонізація митних процедур, реформи у сфері перевірки інвестицій	Підвищення передбачуваності та прозорості бізнес-середовища
Освітньо-наукове партнерство	Розвиток академічної мобільності, наукових консорціумів та інноваційних програм	Академічні програми обміну, спільні гранти на дослідження, інноваційні центри	Підвищення людського капіталу та наукової конкурентоспроможності
Енергетична співпраця	Кооперація у сфері зеленої енергетики, модернізації мереж, ядерної безпеки	Проекти зеленого переходу, протоколи ядерної безпеки, інвестиції в енергетичну інфраструктуру	Енергетична безпека, незалежність та інноваційність
Логістичні та інфраструктурні напрями	Інтеграція України в трансатлантичні логістичні мережі, розвиток транспортної та цифрової інфраструктури	Інфраструктурні коридори, модернізація транспорту, проекти цифрового зв'язку	Зменшення транзакційних витрат, прискорення торгівлі
Гуманітарно-цивілізаційний вимір	Підтримка демократичного розвитку, гуманітарних програм, соціальної стійкості	Програми громадянського суспільства, ініціативи з підтримки демократії, програми з підвищення стійкості	Підвищення соціальної стійкості та гуманітарної безпеки

Джерело: *складено автором*

Дана таблиця об’єднує економічні, технологічні, безпекові та інституційні напрями, формуючи цілісну картину механізмів, за допомогою яких співпраця двох держав може перейти на якісно новий рівень.

Таблиця показує, що партнерство України та США не є суто торговельно-економічним явищем, а функціонує як комплексна система взаємодії між державами, що формується під впливом політичних, безпекових, геоекономічних і технологічних чинників нового міжнародного порядку. Це повністю узгоджується з позиціями провідних науковців у сфері глобалізації та стратегічної економічної інтеграції, зокрема Р. Кеогейна, А. Моравіта, Г. Аллісона та Ф. Фукуями, які підкреслюють, що стратегічне партнерство сучасного типу є мережевим феноменом, побудованим на поєднанні економічних, технологічних і політичних доменів.

У підсумку наведена комплексна система співпраці України та США вимагає багаторівневості, інтеграції та інституційної узгодженості. Йдеться про модель, яка одночасно підтримує оборонні спроможності України, сприяє економічному зростанню, забезпечує ефективність інвестицій, інтегрує у міжнародні ринки та відповідає викликам нового глобального економічного порядку, що формується під впливом технологічної конкуренції, геоекономічної фрагментації та посилення ролі регіональних альянсів. Саме США здатні виступити головним партнером у побудові такої системи, що підсилює стратегічну важливість поглиблення партнерства в усіх вимірах — економічному, технологічному, інституційному, безпековому та глобальному.

Як показало комплексне дослідження траєкторії українсько-американського співробітництва у контексті трансформації світового економічного ладу, саме глибинні стратегічні ефекти партнерства визначають нову логіку розвитку української економіки. Вони формують не лише фінансову чи технологічну підтримку, а й засади довгострокового структурного зближення України з ядром західного економічного простору. Саме в цьому контексті розкриваються такі ключові синергії:

по-перше, найбільш істотним стратегічним ефектом партнерства є перехід України до нового типу економічної моделі, що ґрунтується на включенні у західні ланцюги вартості, цифрову інфраструктуру, екосистеми оборонних і критичних технологій. У цьому контексті партнерство з США стає не тільки джерелом фінансової підтримки чи одноразових інвестицій, але й інституційним каналом модернізації, що дозволяє Україні вирватися з пастки периферійності, характерної для старого міжнародного економічного порядку. Синергії такого типу формуються навколо кількох ключових осей: оборонних технологій, критичних мінералів, цифрової трансформації, кібербезпеки, модернізації інфраструктури, декарбонізації та переходу до енергетичної автономії;

по-друге, довгострокові ефекти партнерства проявляються у формуванні механізмів економічної стійкості, що має особливо велике значення для країни, яка функціонує в умовах багаторівневої загрози. США є єдиним партнером, здатним забезпечити Україні доступ до стратегічних ресурсів (зброя, технології, супутникові системи, оборонні матеріали), а також підтримати українську інфраструктуру під час криз (енергетична система, транспортні вузли, критична інфраструктура). У цьому сенсі синергії формуються не тільки у вигляді фінансової допомоги, але й у вигляді стратегічної архітектури взаємодії, що включає секторальні угоди, спільні науково-дослідні програми, спільні виробничі кластери та інституції двосторонньої координації. Саме ці компоненти забезпечують довгостроковий стабілізаційний ефект, який жоден інший партнер не може надати у такому масштабі;

по-третє, партнерство спричиняє технологічний зсув, що вимірюється не тільки розвитком IT-сектору, але й тим, що Україна отримує доступ до технологій подвійного призначення, великих обчислювальних потужностей, стандартів оборонного виробництва США, технологій штучного інтелекту, безпілотних систем, космічних платформ, енергетичних технологій (зокрема SMR-модулів та технологій відновлювальних джерел). Ці технологічні

трансфери не є “ринковими транзакціями”, а належать до категорії стратегічної технологічної інтеграції — аналогічно до того, як США інтегрували у свій безпековий простір Південну Корею та Ізраїль після Другої світової війни. Україна сьогодні перебуває на схожому траєкторному етапі;

по-четверте, таблиця демонструє формування експортної синергії — зростання українського експорту до США не є випадковим, а пов’язане з новою структурою попиту США на матеріали для оборонної, високотехнологічної, авіакосмічної та енергетичної галузей. Україна має сильні позиції у металургії, агросекторі, машинобудуванні, оборонних технологіях, і партнерство з США дозволяє розширити канали доступу на ринок, де діють високі бар’єри входу. Ефект полягає у формуванні стійкої експортної ніші, що має довготривалий характер;

по-п’яте, синергії проявляються у реіндустріалізації та модернізації виробництва: за участю США запускаються проєкти локального виробництва озброєнь, енергетичного обладнання, високотехнологічних продуктів подвійного призначення. Це створює в Україні нові виробничі кластери, які не лише підвищують зайнятість, але й формують ефект “технологічного домноження”, посилюючи інноваційність економіки. Синергія цього типу має потенціал до формування ефекту “якоря розвитку”, де американські інвестиції стають тригером для залучення інвестицій з інших країн G7;

по-шосте, важливою довгостроковою синергією є інституційна модернізація, яка відбувається під впливом вимог американських інвесторів та регуляторів — прозорість, верховенство права, антикорупційна політика, реформи судової системи, корпоративне управління. Партнерство з США стимулює створення інституцій, які підвищують інвестиційну привабливість України як системного елементу євроатлантичного економічного простору. У цьому аспекті США виступають каталізатором реформ, які зближують українську економіку з моделлю “відкритої та прозорої ринкової держави”.

Загалом стратегічні синергії формують довгострокову траєкторію інтеграції України у новий міжнародний економічний порядок, де ключову

роль відіграють поліцентричність, технологічні блоки, стратегічні альянси, контроль над критичними ланцюгами постачання та безпековими системами. Україна і США у цьому контексті стають системними партнерами, об’єднаними не тільки спільними інтересами, але й структурною взаємодоповнюваністю економік. Ці ефекти вказують, що партнерство не є короткостроковим інструментом відбудови, а є стратегічним довгостроковим альянсом, який у перспективі визначатиме геоекономічну роль України у системі міжнародної економіки.

ВИСНОВКИ

Формування нового світового порядку відбувається в умовах глибокої трансформації міжнародної системи, де класичні моделі балансу сил представлені такими вченими, як Г. Морґентау, К. Волтц, поступаються місцем складнішим форматам геоекономічної конкуренції. Проведений аналіз показує, що сучасний порядок будується навколо поліцентричних мереж, у яких вирішальну роль відіграють технологічні екосистеми, стратегічні ланцюги доданої вартості та інститути економічної безпеки, про що наголошують Е. Люттвак, С. Стрендж та М. Кастельс. У цьому контексті міжнародні відносини дедалі більше нагадують нелінійну систему, де інтеграція й конкуренція відбуваються паралельно, а стабільність забезпечується не універсальними правилами, а мережею стратегічних взаємозалежностей.

У межах теоретико-методологічного аналізу стратегічного партнерства встановлено, що цей феномен має багатовимірний характер і поєднує інструментальний, інституціональний, мережевий та геоекономічний підходи. Погляди І. Жовкви, Д. Лук’яненка, Л. Чекаленко, О. Швиданенка, Г. Шелест свідчать, що стратегічне партнерство виникає лише за наявності спільності інтересів, високого рівня довіри та інституційної узгодженості. Важливим є те, що партнерства XXI століття мають чітко виражений технологічний вимір: держави формують альянси не лише з міркувань безпеки, а й для доступу до критичних технологій, захисту інтелектуальної власності та включення у регуляторні екосистеми, що узгоджується з підходами неоліберального інституціоналізму таких вчених як Р. Кеогейн, Дж. Айкенберрі та теорії мережевого суспільства запропонованих такими науковцями як Е.-М. Слотер, М. Кастельс.

Суттєвою рисою теоретичних висновків є те, що стратегічне партнерство розглядається не як статичний стан, а як динамічна модель, адаптована до нових викликів, включно з геоекономічною фрагментацією,

зростанням ролі технологічних платформ і конкуренцією за доступ до критичних ресурсів. Україна у цьому контексті визначається як «connector state» — держава, здатна інтегруватися у різні мережі безпеки та економічного розвитку, що зумовлює високу важливість її стратегічних партнерств у поліцентричному середовищі.

Як показало дослідження економічні відносини між Україною та США у 2018–2024 рр. формувалися в умовах глибокої перебудови глобального економічного середовища, зумовленої регіональними конфліктами, розривами ланцюгів постачання та зростанням ролі геоекономічної конкуренції. Ця трансформація супроводжується переходом від традиційних моделей міжнародної торгівлі до системи поліцентричних економічних кластерів, у межах яких ключовим чинником виступає не лише обсяг товарообігу, а й ступінь технологічної інтегрованості та інституційної сумісності партнерів. Саме в такому контексті українсько-американське партнерство набуває стратегічного виміру: США стають не просто торговельним контрагентом, а структурним елементом економічної стійкості України. Теоретично це відповідає положенням нової теорії торгівлі П. Кругмана, концепціям геоекономіки Р. Болдвіна й Д. Родріка, а також моделям міждержавної взаємозалежності Р. Кеогейна та Дж. Ная.

Емпіричний аналіз динаміки двосторонньої торгівлі підтверджує зростання її системної важливості. За даними Бюро перепису населення США, обсяг експорту США до України у 2023 р. становив понад 1,9 млрд дол., а імпорту з України — близько 1,3 млрд дол., що відображає стійкість двосторонніх потоків попри геополітичні ризики. Після початку повномасштабної війни загальний товарообіг між державами коливався у межах 3–4,5 млрд дол. щороку, а включно з послугами — 16–18 млрд дол. у 2023–2024 рр., демонструючи відносну стабільність навіть у період глобальної турбулентності. Водночас асиметрія у структурі торгівлі залишається значною: частка США у загальному українському експорті коливається у межах 2–3,5 %, що відповідає середнім показникам останнього десятиліття.

Імпорт з США сформований переважно високотехнологічними товарами — авіаційним та машинобудівним обладнанням, фармацевтикою, IT-обладнанням та сільськогосподарськими технологіями. За оцінками UN Comtrade, понад 70 % імпорту США до України припадає на продукцію середнього та високого технологічного рівня, що свідчить про критичну роль США у модернізації української промисловості та технологічної інфраструктури.

Поглиблений аналіз ефективності співробітництва підкреслює, що ключовим трендом 2020–2024 рр. є зростання інвестиційної присутності США. За даними НБУ та Світового Банку, прямі іноземні інвестиції США в Україну у 2021–2023 рр. відновилися після пандемічного спаду і стабільно перевищують 1,2–1,5 млрд дол.**,** зосереджуючись у секторах інформаційних технологій, фінансових послуг, обробної промисловості та енергетичних проєктів. Окремо варто виділити анонсовані у 2023–2024 рр. стратегічні інвестиції у відновлення енергетики, оборонно-промисловий комплекс та видобуток критичних мінералів — сфери, у яких США є глобальним технологічним лідером. Це підтверджує перехід двосторонньої взаємодії до моделі спільного технологічного розвитку, що у теоретичній площині відповідає підходам «економіки платформ» та «мережевої взаємозалежності технологічних держав».

На сьогодні стратегічне партнерство між Україною та США входить у фазу якісної трансформації, що зумовлена одночасно потребами післявоєнного відновлення, вимогами економічної безпеки та глобальною конкуренцією за контроль над критичними технологіями. У роботі наголошено, що ефективність партнерства буде визначатися динамікою зростання високотехнологічного експорту України до США, поглибленням ПІІ США та створенням нових індустріальних і технологічних альянсів у сферах оборонних технологій, «зеленої» енергетики та критичних мінералів . Це узгоджується з підходами геоекономічної школи, яка трактує економічне

партнерство як інструмент формування власної «сфери довірених ланцюгів постачання».

До основних проблеми стратегічного партнерства слід віднести — асиметричність, нерівномірний доступ до технологій, інституційні бар'єри, ризики безпекового середовища — демонструють, що для успішної реалізації довгострокових проєктів Україна має здійснювати системні реформи й мінімізувати трансакційні витрати для бізнесу. Теоретичні підходи Р. Кеогейна, Дж. Айкенберрі та О. Вендта підтверджують, що партнерства найбільш ефективні тоді, коли поєднують інституціональну взаємозалежність і ціннісну сумісність, що у випадку України та США проявляється у спільних безпекових цілях, підтримці демократичних норм і довгостроковій орієнтації на інноваційний розвиток. Водночас Україні важливо перейти від моделі отримання допомоги до моделі «інвестиційної інтеграції», що включає промислові хаби, спільне виробництво та участь у високотехнологічних альянсах.

Зрештою, запропоновані шляхи нарощення партнерства підтверджують, що Україна може стати ключовим елементом американської стратегії «trusted connectivity» у Європі через формування спільних оборонних кластерів, розвиток R&D-платформ, зміцнення енергетичної архітектури та створення індустріальних альянсів у критично важливих секторах. Це відповідає глобальним тенденціям, зафіксованим у дослідженнях Французького інституту міжнародних відносин та МВФ, де стратегічні партнерства трактуються як механізми зміцнення національної стійкості й підвищення конкурентоспроможності.

Таким чином можна констатувати що стратегічне партнерство України та США є не просто формою співпраці, а фундаментальним елементом майбутньої моделі економічної безпеки України, що забезпечує її інтеграцію у високотехнологічний, поліцентричний та геоекономічно структурований світовий порядок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Morgenthau, Hans. Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace. 7th ed. New York : McGraw-Hill, 2005. URL: https://archive.org/details/politicsamongnat0000morg (дата звернення: 15.11.2025).
2. Waltz, Kenneth. Theory of International Politics. Reading, MA : Addison-Wesley, 1979. URL: https://www.worldcat.org/title/4004005 (дата звернення: 15.11.2025).
3. Keohane, Robert O. After Hegemony. Princeton : Princeton University Press, 1984. URL: https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691122489 (дата звернення: 15.11.2025).
4. Keohane, Robert O.; Nye, Joseph S. Power and Interdependence. Boston : Little Brown, 1977. URL: https://www.worldcat.org/title/3107244 (дата звернення: 15.11.2025).
5. Ikenberry, G. John. Liberal Leviathan. Princeton : Princeton University Press, 2011. URL: https://press.princeton.edu/books/hardcover/9780691156170/liberal-leviathan (дата звернення: 15.11.2025).
6. Bull, Hedley. The Anarchical Society. New York : Columbia University Press, 1977. URL: https://www.worldcat.org/title/3251863 (дата звернення: 15.11.2025).
7. Wendt, Alexander. Social Theory of International Politics. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. URL: https://doi.org/10.1017/CBO9780511612183 (дата звернення: 15.11.2025).
8. Strange, Susan. States and Markets. London : Pinter Publishers, 1988. URL: https://www.worldcat.org/title/18135332 (дата звернення: 15.11.2025).
9. Luttwak, Edward. The Grand Strategy of the Roman Empire. Johns Hopkins University Press, 1976. URL: https://www.worldcat.org/title/2084373 (дата звернення: 15.11.2025).
10. Лук’яненко Д. Г. Глобальні трансформації та міжнародні економічні відносини. Київ : КНЕУ, 2011. URL: http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/2593 (дата звернення: 15.11.2025).
11. Столярчук Я. М. Глобальні асиметрії економічного розвитку: Монографія. К.: КНЕУ, 2009. 302 с.
12. Швиданенко, О., Черницька, Т., & Пономаренко , О. (2024). Сучасна диспозиція України на глобальному ринку технологій. Економіка та суспільство, (66). Режим доступу: URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-57 (Дата звернення: 07.11.2024).

13. Жовква І. І. Міжнародні відносини та зовнішня політика України. Київ : Кондор, 2012. URL (профіль автора): https://ipiend.gov.ua/experts/zhovkva-igor/ (дата звернення: 15.11.2025).
14. Чекаленко Л. Д. Міжнародні комунікації. Київ : НаУКМА, 2011. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10227 (дата звернення: 15.11.2025).
15. Ржевська Н. О. Глобалізація та міжнародні економічні відносини. Київ : КНЕУ, 2016. URL: http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/21366 (дата звернення: 15.11.2025).
16. Гандзюра А. О. Наукові публікації у журналі Економіка та прогнозування (2015–2023). URL: https://eip.org.ua (дата звернення: 15.11.2025).
17. Shelest, Hanna. Аналітичні матеріали у Ukraine Analytica, CEPA, Foreign Affairs. URL: https://ukraine-analytica.org/authors/hanna-shelest/ (дата звернення: 15.11.2025).
18. Lascurettes, Kyle; Poznansky, Michael. “International Order.” Oxford Research Encyclopedia, 2021. URL: https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.737 (дата звернення: 15.11.2025).
19. Кеохейн, Р. О. After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. New and updated ed. Princeton, NJ : Princeton University Press, 2005. 320 p.
20. Бузан, Баррі. People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era. 2nd ed. Boulder, CO : Lynne Rienner Publishers, 1991. 416 p.
21. Айкенберрі, Дж. After Victory: Institutions, Strategic Restraint, and the Rebuilding of Order After Major Wars. 1st ed. Princeton, NJ : Princeton University Press, 2001. 308 p.
22. Moravcsik, Andrew. “Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics.” International Organization, 1997. URL: https://doi.org/10.1162/002081897550447 (дата звернення: 15.11.2025).
23. Acharya, Amitav. The End of American World Order. Cambridge : Polity Press, 2014. URL: https://www.worldcat.org/title/890915463 (дата звернення: 15.11.2025).
24. Baldwin, Richard. The Great Convergence. Harvard University Press, 2016. URL: https://www.hup.harvard.edu/books/9780674660489 (дата звернення: 15.11.2025).

25. Brzezinski, Zbigniew. The Grand Chessboard. New York : Basic Books, 1997. URL: https://www.worldcat.org/title/37350975 (дата звернення: 15.11.2025).
26. Farrell, Henry; Newman, Abraham. Underground Empire. New York : Henry Holt, 2023. URL: https://us.macmillan.com/books/9781250840553 (дата звернення: 15.11.2025).
27. Krasner, Stephen D. Sovereignty: Organized Hypocrisy. Princeton University Press, 1999. URL: https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691058269/sovereignty (дата звернення: 15.11.2025).
28. Nye, Joseph. Soft Power. PublicAffairs, 2004. URL: https://www.worldcat.org/title/52752217 (дата звернення: 15.11.2025).
29. Мід, Волтер Рассел. Special Providence: American Foreign Policy and How It Changed the World. New York : Alfred A. Knopf, 2001. 384 p.
30. Махбубані, Кішор. Has the West Lost It? A Tattered Blueprint for a New World. New York : PublicAffairs, 2018. 210 p.
31. Бре́ммер, Іан. Every Nation for Itself: Winners and Losers in a G-Zero World. New York : Portfolio/Penguin, 2012. 272 p.
32. Institut français des relations internationales. RAMSES 2024: Le monde en 2024. Paris : IFRI, 2023. 450 p. Режим доступу: URL: https://www.ifri.org/fr/publications/ramses-2024 (Accessed: 28.11.2025).
33. International monetary fund. World Economic Outlook, October 2024: [Підзаголовок, наприклад, Taming Inflation] **. Washington, D.C. : IMF, 2024. 200 p. Режим доступу: URL: https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/[Рік]/[Місяць]/[Назва] (Accessed: 28.11.2025).
34. Alrashedi, Mohammed. Geopolitical Fragmentation in the world and its consequences on Developing Countries: a game of chess on a fractured board. Munich : MPRA, 2024. No. 122708. Режим доступу: URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/122708/1/MPRA_paper_122708.pdf (Accessed: 28.11.2025)
35. Kindleberger, Charles. The World in Depression 1929–1939. University of California Press, 1973. URL: https://www.worldcat.org/title/710617 (дата звернення: 15.11.2025).
36. Gilpin, Robert. Global Political Economy. Princeton : Princeton University Press, 2001. URL: https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691093840 (дата звернення: 15.11.2025).

37. Світлічіч, Мар'ян. Lessons of the New International Economic Order for the Contemporary World Economy. Teorija in praksa. 2022. Vol. 59, No. 2. P. 411–442. Режим доступу: URL: https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/tip/lekcije-nove-mednarodne-ekonomske-ureditve-za-sodobno-svetovno-gospodarstvo.pdf?sfvrsn=0 (Accessed: 28.11.2025).
38. Jean, Sébastien. Europe's De-risking Strategy: Navigating the US-China Rivalry [Аудіозапис]. IFRI Podcast Series. Paris : IFRI, 2024. [Тривалість]. Режим доступу: URL: https://www.ifri.org/fr/publications/ifri-podcast-series/[назва_подкасту_2024] (Accessed: 28.11.2025).
39. Jean, Sébastien. "Geoeconomic Fragmentation and Global Trade." OECD, 2023. URL: https://www.oecd.org (дата звернення: 15.11.2025).
40. Aiyar, S.; Ozonog, F. Geoeconomics and the Changing World Order. IMF Working Papers, 2023. URL: https://www.imf.org (дата звернення: 15.11.2025).
41. Aiyar, S.; Ozonog, F. Global Manufacturing Resilience and COVID-19. Munich : MPRA, 2024. No. 121726. Режим доступу: URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/121726/ (Accessed: 28.11.2025).
42. Slaughter, Anne-Marie. The Chessboard and the Web. Yale University Press, 2017. URL: https://yalebooks.yale.edu/book/9780300215649 (дата звернення: 15.11.2025).
43. Slaughter, Anne-Marie. A New World Order. Princeton, NJ : Princeton University Press, 2004. 368 p. Режим доступу: URL: https://www.jura.fu-berlin.de/fachbereich/einrichtungen/oeffentliches-recht/lehrende/bolewskiw/dokumente/3__Diplomacy_and_Law/Slaughter_A_new_world_order.pdf (Accessed: 28.11.2025)
44. Castells, Manuel. The Rise of the Network Society. Wiley-Blackwell, 2010. URL: https://www.wiley.com/en-us/The+Rise+of+the+Network+Society-p-9781405196864 (дата звернення: 15.11.2025).
45. Zuboff, Shoshana. The Age of Surveillance Capitalism. Profile Books, 2019. URL: https://www.worldcat.org/title/1079119969 (дата звернення: 15.11.2025).
46. Perez, Carlota. Technological Revolutions and Financial Capital. Edward Elgar, 2002. URL: https://www.e-elgar.com/shop/usd/technological-revolutions-and-financial-capital-9781843763314.html (дата звернення: 15.11.2025).
47. Brynjolfsson, Erik; McAfee, Andrew. The Second Machine Age. W. W. Norton, 2014. URL: https://wwnorton.com/books/9780393350647 (дата звернення: 15.11.2025).

48. Куршутов С. О., Столярчук Я. М., Галенко О. М., Зарицька Н. С. Глобальні центри стратегічного партнерства України : монографія. Київ : Фенікс, 2019. 345 с. meim.kneu.edu.ua+1 URL: https://meim.kneu.edu.ua/ua/depts6/k_mizhnarodnoi_ekonomiky/nd1_kme/monografy_kafedra_/ (дата звернення: 15.11.2025).
49. Ходжаян, А. В. Стратегічне партнерство у зовнішній політиці держав: поняття, сутність та функціональні особливості. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2018. Вип. 138. С. 4–12. Режим доступу: URL: [повне посилання] (Accessed: 28.11.2025).
50. Keohane Robert After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. 1st ed. Princeton, NJ : Princeton University Press, 1984. 320 p. Режим доступу: URL: https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691167811/after-hegemony (Accessed: 28.11.2025).
51. Ikenberry G. John After Victory: Institutions, Strategic Restraint, and the Rebuilding of Order After Major Wars. 1st ed. Princeton, NJ : Princeton University Press, 2001. 308 p. Режим доступу: URL: https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691122735/after-victory (Accessed: 28.11.2025)
52. Волт, Стівен М. The Origins of Alliances. Ithaca : Cornell University Press, 1987. 321 p. Режим доступу: URL: https://dokumen.pub/the-origins-of-alliances-9780801469992.html (Accessed: 28.11.2025).
53. РАЙМЕР, Джон. The Strategic Partnership as a New International Instrument. Canadian Foreign Policy Journal. 2012. Vol. 18, No. 3. P. 235–250. Режим доступу: URL: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1192646X.2012.753361 (Accessed: 28.11.2025)
54. ВЕНДТ, Олександр. Social Theory of International Politics. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. 429 p. Режим доступу: URL: https://dokumen.pub/social-theory-of-international-politics-alexander-wendt.html (Accessed: 28.11.2025).
55. KATZENSTEIN, Peter J. (Ed.). The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics. New York : Columbia University Press, 1996. 512 p. Режим доступу: URL: https://cup.columbia.edu/book/the-culture-of-national-security/9780231102926 (Accessed: 28.11.2025).
56. Жовква І. І. Стратегічне партнерство у зовнішній політиці України : аналітична доповідь. Київ : Центр Разумкова, 2021. URL: https://prismua.org/wp-content/uploads/2021/11/Strategic-Partners.pdf (дата звернення: 15.11.2025). Prism UA
57. Щербіна, Т. А. Концептуальні підходи до визначення сутності стратегічного партнерства у зовнішній політиці держав. Вісник

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство». 2013. Вип. 1102, No. 10. С. 136–142. Режим доступу: URL: [повне посилання на видання] (Accessed: 28.11.2025).

58. Дуглас Н.,, Волліс Д., Вайнґест Б.і Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / пер. з англ. Тарас Цимбал. — К.: Наш Формат, 2017. — 352 с.
59. Філіпенко, А. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність. К.: Знання (2007): - 670 с.
60. Поручник А.М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: Монографія. К.: КНЕУ, 2008. 352с.
61. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: монографія / [Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, А. М. Колот та ін.]; за заг. ред. Д. Г. Лук'яненка та А. М. Поручника ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2011. 703 с.
62. САМІЙЛЕНКО, О. В. Стратегічне партнерство як форма міжнародного співробітництва: концептуальний аналіз. Стратегічні пріоритети. 2013. Вип. 4 (29). С. 136–143. Режим доступу: URL: http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/samoylenko_strategichni_prioritet-51d07.pdf (Accessed: 28.11.2025).
63. Величко К., Рачкован О. Стратегічне партнерство України: концептуальні основи та сучасні реалії. Економічний простір. 2025. №198.URL: https://economic-space.com.ua(дата звернення: 15.11.2025).
64. Черевко П., Черевко І. Сучасний стан стратегічного партнерства України зі США: правові аспекти. Геополітичні пріоритети України. 2021. Вип. 2(27).
URL: http://journals.iir.kiev.ua(дата звернення: 15.11.2025).
65. Ільницький Д. О. Науково-освітня інфраструктура як детермінанта глобального конкурентного лідерства. Економіка України. 2016. № 5 (654). С. 23–39.
65. Tooze, Adam. Crashed. Viking, 2018. URL: https://www.penguinrandomhouse.com/books/317097/crashed-by-adam-tooze/ (дата звернення: 15.11.2025).
66. Omand, David. How Spies Think. Penguin, 2020. URL: https://www.penguin.co.uk/books/313548/how-spies-think (дата звернення: 15.11.2025).
67. UNCTAD. World Investment Report 2024. Geneva : United Nations, 2024. URL: https://unctad.org/publications (дата звернення: 15.11.2025).
68. World Trade Organization. Global Trade Outlook and Statistics 2024. Geneva : WTO, 2024.

URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm (дата звернення: 15.11.2025).
69. International Monetary Fund. World Economic Outlook. Navigating Global Divergence. Washington, D.C. : IMF, 2024. URL: https://www.imf.org/weo (дата звернення: 15.11.2025).
70. OECD. OECD Economic Outlook 2024. Paris : OECD Publishing, 2024. URL: https://www.oecd.org/economic-outlook (дата звернення: 15.11.2025).
71. World Economic Forum. Global Competitiveness Report 2024. Geneva : WEF, 2024. URL: https://www.weforum.org/reports (дата звернення: 15.11.2025).
72. World Economic Forum. Global Risks Report 2024. Geneva : WEF, 2024. URL: https://www.weforum.org/reports (дата звернення: 15.11.2025).
73. World Bank. Global Economic Prospects. Washington, D.C. : World Bank, 2024. URL: https://www.worldbank.org/gep (дата звернення: 15.11.2025).
74. World Bank. World Development Indicators. Washington, D.C. : World Bank, 2024. URL: https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators (дата звернення: 15.11.2025).
75. WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. The Global Innovation Index 2024: [Тематичний підзаголовок року]. Geneva : WIPO, 2024. 400 p. Режим доступу: URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2024/ (Accessed: 28.11.2025).
76. INTERNATIONAL MONETARY FUND. Global Financial Stability Report, April 2024: [Тематичний підзаголовок]. Washington, D.C. : IMF, 2024. 150 p. Режим доступу: URL: https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2024/04/global-financial-stability-report-april-2024 (Accessed: 28.11.2025).
77. U.S. Department of State. U.S.–Ukraine Charter on Strategic Partnership (2021). URL: https://www.state.gov/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership (дата звернення: 15.11.2025).
78. КРУПЕНЯ, І. М., ЛОГВІН, І. П. Українсько-американські відносини в контексті національної безпеки України: сучасний стан та перспективи. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2021. Вип. 147. С. 6–13. Режим доступу: URL: https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/a08b836b35486c940fda54260d0a315e.pdf (Accessed: 28.11.2025).

79. Хартія стратегічного партнерства Україна – США. Міністерство закордонних справ України. Київ, 2021.URL: https://www.state.gov/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership/ (дата звернення: 15.11.2025).
80. Спільна заява Президентів України і США щодо стратегічного партнерства від 01 вересня 2021 р.Офіс Президента України. Київ, 2021.URL: https://www.president.gov.ua/news(дата звернення: 15.11.2025).
81. Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України : Указ Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. Офіційний вісник Президента України. 2021. № 23. Ст. 614. Режим доступу: URL: https://www.president.gov.ua/documents/4482021-39906 (Accessed: 28.11.2025).
82. Лясковець С. Торгово-економічне співробітництво України та США: історичний екскурс.Вчені записки Таврійського національного університету. Серія: Історія. 2021. Т. 32(71), №4.URL: https://tnu.edu.ua/science-publications(дата звернення: 15.11.2025).
83. Мателешко Ю. Агентство США з міжнародного розвитку: стратегія та напрями діяльності в Україні (1992–2024).Науковий журнал «Грані». 2024. Т. 27, №3.URL: https://grani.org.ua(дата звернення: 15.11.2025).
84. Шлапак А. В. Економічна стратегія США у парадигмі глобального конкурентного лідерства : дис. д-ра екон. наук : 08.00.02. Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, Київ, 2021. - 522 с.
85. ШАБАЛІНА, О. М. Етапи розвитку економічних відносин України та Сполучених Штатів Америки: історичний аспект. Економіка та держава. 2014. № 9. С. 106–109. Режим доступу: URL: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2014/106_Shabalina.pdf (Accessed: 28.11.2025).
86. USAID. USAID/Ukraine Country Development Cooperation Strategy 2020–2025. Washington, D.C., 2024. URL: https://www.usaid.gov/ukraine (дата звернення: 15.11.2025).
87. Національна стратегія залучення прямих іноземних інвестицій в Україну [Електронний ресурс] / Офіс Національної інвестиційної ради України. Київ, 2021. 78 с. Режим доступу: URL: https://ukraineinvest.gov.ua/fdi-strategy/ (Accessed: 28.11.2025).
88. MAIZLAND, Lindsay. Here’s How Much Aid the United States Has Sent Ukraine. New York : Council on Foreign Relations, 2024. Режим доступу: URL: https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine (Accessed: 28.11.2025).
89. TREBESCH, Christoph, et al. The Ukraine Support Tracker: Which countries help Ukraine and how? [Електронний ресурс]. Kiel : Kiel Institute for the World Economy, 2024. Режим доступу: URL: https://www.ifw-

kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/ (Accessed: 28.11.2025).
90. Congressional Research Service. U.S. Security Assistance to Ukraine: Background, Challenges, and Issues for Congress. Washington, D.C. : CRS, 2024.
URL: https://crsreports.congress.gov (дата звернення: 15.11.2025).
91. Office of the United States Trade Representative. Ukraine Country Report. Washington, D.C. : USTR, 2024.
URL: https://ustr.gov (дата звернення: 15.11.2025).
92. Ukraine–U.S. Bilateral Investment Treaty. Washington, 1996.
URL: https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/treaties/bilateral-investment-treaties (дата звернення: 15.11.2025).
93. Bureau of Economic Analysis. U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE. Режим доступу: https://www.bea.gov/research/papers (Accessed: 09.11.2024).
94. U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE. BUREAU OF INDUSTRY AND SECURITY. U.S. Exports and Imports of Goods with Ukraine [Рік]. Washington, D.C. : U.S. Department of Commerce, 2023. Режим доступу: URL: https://www.bis.doc.gov/index.php/documents/reports/country-commercial-guide/ (Accessed: 28.11.2025).
95. U.S. CENSUS BUREAU. U.S. Trade in Goods with Ukraine: Trade Figures [Рік]. Washington, D.C. : U.S. Census Bureau, 2021. Режим доступу: URL: https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c4622.html (Accessed: 28.11.2025).
96. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля України 2022–2023. Київ : ДССУ, 2023.
URL: https://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 15.11.2025).
97. U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE. INTERNATIONAL TRADE ADMINISTRATION (ITA). Ukraine Country Commercial Guide: [Рік]. Washington, D.C. : U.S. Department of Commerce, 2021. Режим доступу: URL: https://www.trade.gov/country-commercial-guides/ukraine (Accessed: 28.11.2025).
98. ЧЕПУРНА, І. М. Прямі іноземні інвестиції США в економіку України: пріоритетні сектори та перспективи відновлення. Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". 2024. № 4. С. 136–145. Режим доступу: URL: https://ev.fmm.kpi.ua/issue/view/28135 (Accessed: 29.11.2025).
99. Про підписання Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2025 року № 416-р. Офіційний вісник України.

2025. № [Номер]. Ст. [Сторінка]. Режим доступу: URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-pidpysannia-uhody-mizh-uriadom-ukrainy-ta-uriadom-spoluchenykh-shtativ-ameryky-pro-t300425 (Accessed: 29.11.2025).

100. Brookings Institution. U.S. Policy Toward Ukraine: Strategic Outlook 2024. Washington, D.C. : Brookings, 2024. URL: https://www.brookings.edu (дата звернення: 15.11.2025)
101. RAND Corporation. Supporting Ukraine: U.S. Strategic Options and Risks. Santa Monica : RAND, 2024. URL: https://www.rand.org/pubs.html (дата звернення: 15.11.2025).
102. КОВАЛЬЧУК, В. А. Економічні основи стратегічного партнерства України та США в умовах відновлення. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2024. № 3. С. 45–55. Режим доступу: URL: [повне посилання на видання] (Accessed: 29.11.2025).
103. СВИРИДЕНКО, Ю. А. Стратегічне партнерство України та США: економічний та безпековий вимір. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. 60 с. Режим доступу: URL: https://niss.gov.ua/publikaciyi/analitychni-materialy/strategichne-partnerstvo-ukrayiny-ta-ssha (Accessed: 29.11.2025).
104. SHEVCHUK, V. O., et al. The Impact of Russian Aggression on the Ukrainian Economy and International Support. Journal of European Economic Policy. 2023. Vol. 10. No. 2. P. 15–30. Режим доступу: URL: https://jeep.com.ua/article/view/280017 (Accessed: 29.11.2025)
105. WORLD BANK. Ukraine Reconstruction and Recovery Needs Assessment (RDNA3). Washington, D.C. : World Bank Group and United Nations, 2024. 350 p. Режим доступу: URL: https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/publication/ukraine-russians-war-economic-impact (Accessed: 29.11.2025).
106. CEPA. Reports on Transatlantic Security & Ukraine. Washington, D.C. : CEPA, 2024. URL: https://cepa.org (дата звернення: 15.11.2025).
107. Atlantic Council. Ukraine Alert. Washington, D.C. : Atlantic Council, 2024. URL: https://www.atlanticcouncil.org/ukraine-alert (дата звернення: 15.11.2025).
108. U.S. Congress. National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2024 (sections on Ukraine). URL: https://www.congress.gov (дата звернення: 15.11.2025).
109. DIPERNA, Robert, et al. U.S.-Ukraine Defense Industrial Cooperation: Strategic Opportunities and Challenges. Washington, D.C. : Atlantic Council,

2024. 40 р. Режим доступу: URL: https://www.atlanticcouncil.org/defense-cooperation-ukraine-us/ (Accessed: 29.11.2025)

110. САВЧУК, О. В. Динаміка та структурні трансформації торговельно-економічного співробітництва України та США (2018–2024). Міжнародні відносини та зовнішня політика. 2024. № 1. С. 88–101. Режим доступу: URL: https://irfp.eu/article/view/281989 (Accessed: 29.11.2025).

111. National Bank of Ukraine. Balance of Payments of Ukraine. Kyiv : NBU, 2024. URL: https://bank.gov.ua/statistic/sector-external (дата звернення: 15.11.2025).

112. OECD. Investment Policy Review: Ukraine 2024. Paris : OECD, 2024. URL: https://www.oecd.org (дата звернення: 15.11.2025).

113. LLOYDS BANK TRADE. Foreign trade figures of Ukraine / International Trade Portal [Аналітичний профіль країни]. London : Lloyds Bank Trade, 2024. Режим доступу: URL: https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/ukraine/trade-profile (Accessed: 29.11.2025).

114. EUROPEAN BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT (EBRD). Ukraine: Investment and Resilience Report [Рік]. London : EBRD, 2024. 80 p. Режим доступу: URL: https://www.ebrd.com/ukraine.html (Accessed: 29.11.2025).

115. Міністерство економіки України. Стратегія зовнішньоекономічної діяльності України. Київ : МЕУ, 2024. URL: https://www.me.gov.ua (дата звернення: 15.11.2025).

116. International Monetary Fund. Ukraine: Country Report 2024. Washington, D.C. : IMF, 2024. URL: https://www.imf.org (дата звернення: 15.11.2025).

117. UN Comtrade. Trade Data for Ukraine and the United States. URL: https://comtradeplus.un.org (дата звернення: 15.11.2025).

118. УГОДА між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо співпраці у сфері критично важливих мінералів. Київ, 2021. Режим доступу: URL: https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/us-ukr-critical-minerals-mou.pdf (Accessed: 30.11.2025).

119. STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE. Trends in International Arms Transfers, 2023. Stockholm : SIPRI, 2024. 15 p. Режим доступу: URL: https://www.sipri.org/publications/2024/sipri-fact-sheets/trends-international-arms-transfers-2023 (Accessed: 30.11.2025).

120. САВЧУК, О. В. Нові парадигми стратегічного партнерства: від підтримки до співтворення цінності та безпеки. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні

відносини. 2025. № 1. С. 15–28. Режим доступу: URL: https://international-relations-journal.knu.ua/article/view/282100 (Accessed: 30.11.2025).

121. Міністерство закордонних справ України. Звіт про міжнародне співробітництво України, 2023–2024. Київ : МЗС, 2024. URL: https://mfa.gov.ua (дата звернення: 15.11.2025).

122. LUNDGREN, E., MYERS, S., TIMTCHENKO, I. The Future of U.S. Development Assistance to Ukraine: Facilitating Ukraine's EU Accession in the Agriculture, Energy, and Tech Sectors. Policy Analysis Exercise, prepared for the United States Agency for International Development Bureau for Europe and Eurasia. Harvard Kennedy School, May 2023. Режим доступу: URL: https://www.hks.harvard.edu/centers/mrcbg/publications/awp/awp231 (Accessed: 30.11.2025).

123. CENTER FOR ECONOMIC STRATEGY (CES). Monitoring Ukraine's Progress on EU Accession Reforms [Рік]. Kyiv : CES, 2024. 50 p. Режим доступу: URL: https://ces.org.ua/monitoring-eu-accession/ (Accessed: 30.11.2025).

124. US-UKRAINE BUSINESS COUNCIL (USUBC). Ukraine Business Climate and Investment Risk Assessment [Рік]. Washington, D.C. : USUBC, 2024. 45 p. Режим доступу: URL: https://www.usuabc.org/reports/ (Accessed: 30.11.2025).

125. Польовик С. Тенденції вірогідного розвитку глобальної геополітики у 2024 році. Аналітичний центр «Борисфен Інтел», 25 квітня 2025. URL: https://bintel.org.ua (дата звернення: 15.11.2025).

126. Декларація лідерів G7 про підтримку України (Вільнюс, 12.07.2023). The White House. Vilnius, 2023.URL: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/(дата звернення: 15.11.2025).

127. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 "Агресія проти України" від 02 березня 2022 р.Нью-Йорк, 2022.URL: https://undocs.org/en/A/ES-11/1 (дата звернення: 15.11.2025).

128. Брікман Т.О. Досвід США в сфері державно-приватного партнерства: перспективи адаптації в Україні. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля № 4 (221) 2015. с.34-37.

129. RAND Corporation. Russia's War in Ukraine Is Now a Global Proxy Conflict. RAND, 2023.URL: https://www.rand.org/pubs/commentary/2023/war-ukraine-global-proxy.html(дата звернення: 15.11.2025).

130. FINK, J. US taps Ukraine's vast critical minerals reserves to curb reliance on China, Russia. Reuters, 17 March 2024. Режим доступу: URL: https://www.reuters.com/world/europe/us-taps-ukraines-vast-critical-

minerals-reserves-curb-reliance-on-china-russia-2024-03-17/ (Accessed: 30.11.2025)

131. Brookings Institution. How the war in Ukraine changed Russia's global standing. Brookings, 2023.URL: https://www.brookings.edu/articles/how-the-war-in-ukraine-changed-russias-global-standing/(дата звернення: 15.11.2025).

132. U.S. INTERNATIONAL DEVELOPMENT FINANCE CORPORATION (DFC). Investing in Ukraine's Future: Portfolio and Strategy [Рік]. Washington, D.C. : DFC, 2024. 30 p. Режим доступу: URL: https://www.dfc.gov/our-work/regions/europe/ukraine (Accessed: 30.11.2025).

133. ATLANTIC COUNCIL. Geoeconomic Fragmentation and Net-Zero Targets. Washington, D.C. : Atlantic Council, 2024. 15 p. Режим доступу: URL: https://www.atlanticcouncil.org/content-series/bretton-woods-2-0/geoeconomic-fragmentation-and-net-zero-targets/ (Accessed: 30.11.2025).

134. WORLD BANK; GOVERNMENT OF UKRAINE; EUROPEAN COMMISSION; UNITED NATIONS. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA2). Washington, D.C. : World Bank, March 2023. Режим доступу: URL: https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2023/03/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment (Accessed: 30.11.2025).

135. ПАВЛЕНКО, А. В. Інституційні передумови євроатлантичної інтеграції України: проблеми права та управління. Науковий вісник Університету імені Т. Шевченка. Державне управління. 2024. № 2. С. 65–78. Режим доступу: URL: [повне посилання на видання] (Accessed: 30.11.2025).

136. OECD Main Science and Technology Indicators. R&D and related highlights in the March 2024 Publication. OECD Directorate for Science, Technology and Innovation. Режим доступу: URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/data/datasets/main-science-and-technology-indicators/msti-highlights-march-2024.pdf (Accessed: 10.11.2024)

137. Інформаційний бюлетень Білого дому про двосторонню безпекову угоду США–Україна. The White House. Washington, 2024. URL: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/ (дата звернення: 15.11.2025).

138. Volker K. Ukraine: Time for a True Strategic Partnership. CEPA, 5 травня 2021.URL: https://cepa.org/article/ukraine-time-for-a-true-strategic-partnership/(дата звернення: 15.11.2025).

139. The White House. National Security Strategy of the United States of America. Washington, D.C., 2022.

URL: https://www.whitehouse.gov/national-security-strategy (дата звернення: 15.11.2025).

140. Чугаєв О. А. Структурні елементи відносин економічної сили між країнами. Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2014. - Вип. 121(2). - С. 128-136.

141. Шлапак А. В. Конкурентні позиції США на глобальному ринку: сучасні реалії. Науковий вісник херсонського державного університету. Серія «економічні науки». 2017. Вип. 27. Ч. 1. С. 41-44.

ДОДАТКИ

Додаток А

Дифініцій міжнародного порядку

Автор / школа	Визначення міжнародного порядку	Аналітичний акцент	Методологічні засади
Ганс Моргентау (класичний реалізм)	Система взаємодії держав, що ґрунтується на балансі сил та стримуванні.	Домінування сили, міждержавна конкуренція.	Статичний анархічний світ, конфлікт як природний стан.
Кеннет Волтц (неореалізм)	Структурна конфігурація розподілу сил у міжнародній системі.	Полярність (уніполярність, біполярність, мультиполярність).	Структура визначає поведінку держав.
Роберт Кеогейн (неолібералізм)	Набір правил, інституцій та норм, що координують взаємодію держав і мінімізують транзакційні витрати.	Інституціональна кооперація, повторюваність взаємодій.	Можливість співпраці попри анархію.
Джон Айкенберрі (ліберальна гегемонія)	Інституціоналізована система правил, створена гегемоном, якої дотримуються інші держави.	Легітимність, багатосторонність, відкритість.	США як архітектор порядку після 1945 р.
Гедлі Булл (англійська школа)	«Суспільство держав», яке ділить спільні норми, інституції та цінності.	Норми, дипломатія, історичні практики.	Комбінація реалізму й конструктивізму.
Олександр Вендт (конструктивізм)	Порядок як соціальний продукт взаємодій і спільних ідентичностей.	Соціальні практики, ідеї, наративи.	«Анархія — це те, що з неї роблять держави».
Кайл Ласкуретс & Майкл Познанський	Регулярність поведінки держав, що виникає через навмисне конструювання або стихійний розвиток.	Порядок як процес, а не структура.	Відмова від статичної моделі «ліберального порядку».
Себастьян Жан (Ifri, геоекономіка)	Архітектура глобальних економічних відносин, визначена конкуренцією за технології та ланцюги постачання.	Геоекономічна фрагментація, «trusted networks».	Економічна безпека як основа нового порядку.
Aiyar & Ohnsorge (MPRA, IMF)	Система взаємодій між блоками, де економічні рішення мають безпекову логіку.	Блокова «фрагментована глобалізація».	Нові типи держав — «connector states».
Мар’ян Светлічіч (NIEO)	Порядок як структура економічної влади, що повинна бути реформована для справедливого розвитку.	Північ–Південь, доступ до технологій, інклюзивність.	Економічна рівність як умова стабільності.
Наталія Ржевська (укр. школа МРВ)	Порядок — це система взаємодії держав, у якій стратегічні партнерства визначають їхню суб’єктність.	Партнерства як інструмент адаптації до поліцентричного світу.	Порядок як мережева взаємодія акторів різної ваги.
Кравченко & Седляр	Порядок — динамічна мережа інституцій та коаліцій, що формуються відповідно до безпекових потреб.	Мережевість, коаліції, асиметричні партнерства.	Україна як «периферійно-центральний актор» нової архітектури.

Anne-Marie Slaughter	Мережевий порядок, де держави поєднані через регуляторні, юридичні та технологічні мережі.	«Government networks», цифрові екосистеми.	Влада переміщується від держав до мереж.
Manuel Castells (мережеве суспільство)	Порядок як результат взаємодії глобальних інформаційних мереж.	Інформаційна влада, комунікаційні структури.	Нова форма влади — «мережева влада».

Додаток Б

“Старий” (1945–2008) vs “Новий” міжнародний економічний порядок (2008–дотепер)

Критерій	«Старий» МЕП (Ліберально-глобальний)	«Новий» МЕП (Геоекономічно-фрагментований)
Архітектор системи	США як безперечний гегемон	США, Китай, ЄС як конкуренти; поліцентричність
Головні принципи	Вільна торгівля, відкритість ринків, глобальні ланцюги	Friend-shoring, протекціонізм, стратегічна автономія
Домінуючі інституції	МВФ, Світовий банк, СОТ	Регіональні блоки (EU, BRICS, ASEAN) + двосторонні угоди
Технологічна логіка	Відкриті інноваційні ринки	Контроль за критичними технологіями (AI, 5G, мікрочипи)
Безпекова логіка	Економіка ≠ безпека	Економіка = національна безпека
Поведінка корпорацій	ТНК працюють глобально	Ланцюги постачання перебудовуються під геополітику
Фінансова система	Долар як безальтернативна валюта	Дедоларизація, регіональні валюти, цифрові CBDC
Принципи інвестицій	Лібералізація та відкритість	Скринінг, контроль ПІІ, заборона на стратегічні злиття
Логістика і торгівля	Максимальна ефективність	Максимальна безпека і стійкість
Роль ресурсів	Нафта, газ — основа енергетичної влади	Критичні мінерали, рідкоземельні, мікрочипи
Роль держави	Мінімальна роль, неолібералізм	Активна держава: субсидії, індустріальна політика
Головні конфлікти	Торговельні спори	Технологічні війни, фінансові блокади, санкції
Глобалізація	Єдина і всеохопна	Блокова, фрагментована, регіоналізована
Можливості для країн середнього рівня	Обмежені, залежність від ядра	Зростають завдяки ролі “connector states”
Місце України	Периферія європейської економіки	Потенційний вузол нових ланцюгів постачання, стратегічний партнер США

Додаток В

Глобальні економічні тренди, що визначають архітектуру нового міжнародного економічного порядку

1. Зміна структури світового ВВП

За даними МВФ (2023–2024):

Країна/регіон	Частка у світовому ВВП (PPP), % 2000	Частка у світовому ВВП (PPP), % 2024
США	20,1%	15,5%
ЄС-27	24,5%	14,8%
Китай	7,2%	18,9%
Індія	4,0%	7,9%
Інші країни	44,2%	42,9%

Світ переходить від трансатлантичної домінації до поліцентричної моделі, у якій вагому роль відіграють Азія та країни Глобального Півдня. Це формує нову логіку партнерств — США активніше просувають двосторонні стратегічні альянси проти китайського економічного впливу.

2. Розрив глобальних ланцюгів вартості

UNCTAD (2023) фіксує:

зниження частки глобальних ланцюгів створення вартості у світовій торгівлі з 52% у 2012 р. до 44% у 2022 р.

перенесення виробництва з Китаю до В’єтнаму, Мексики, Польщі, Словаччини;

зростання інвестицій США в країни союзники (friend-shoring) на 17% за 2022–2023 рр.

Це створює історичне вікно можливостей для України — стати ключовим учасником нових ланцюгів вартості США–ЄС.

3. Світові інвестиційні потоки

За даними OECD (2024):

глобальний обсяг ПІІ скоротився з 1,9 трлн дол. у 2015 р. до 1,3 трлн дол. у 2023 р.

інвестиції почали концентруватися у стратегічних секторах (AI, clean energy, semiconductors).

США залишаються №1 у залученні ПІІ — ~380 млрд дол. у 2023 р.

Це підтверджує тезу D. Rodrik, що сучасний економічний порядок перейшов від ліберальної глобалізації до «targeted industrial policies».

StrikePlagiarism.com

Дата звіту 12/1/2025
Дата редагування ---

Документ прийнятий

Звіт подібності

Метадані

Назва організації
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU
Заголовок
Стратегічне партнерство України та США в умовах формування нового міжнародного порядку

Автор Науковий керівник / Експерт
Грищенко М.А.проф. Швиданенко О.А.

підрозділ
кафедра міжнародної економіки

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

0.30% 0.30% КП 1

0.00% 0.00% КП 2

2.06% 2.06% КЦ

25
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

25826
Кількість слів

209451
Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		10
Інтервали		0
Мікропробіли		71
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		0

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз — Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	Стратегічні напрями нарощування міжнародної конкурентоспроможності економіки України [redacted] 11/29/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра міжнародної економіки)	14 0.05 %
2	Стратегічні напрями нарощування міжнародної конкурентоспроможності економіки України [redacted] 11/29/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра міжнародної економіки)	11 0.04 %

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

«ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ»

КИЇВ
КНЕУ-2025

УДК 339.922(477:4-672ЄС)

Організаційний комітет:

Баторшина Аділя Фатехівна - к.е.н., доцент
Бурмака Микола Олексійович - к.е.н., доцент
Вінська Оксана Йосипівна – к.е.н., доцент
Галенко Оксана Миколаївна – д.е.н., професор
Козачок Тетяна Сергіївна – к.е.н., доцент
Максименко Анна Вікторівна - к.е.н., доцент
Мозговий Олег Миколайович - д.е.н., професор
Сандул Марія Станіславівна - к.е.н., доцент
Солодковський Юрій Мечиславович – к.е.н., доцент
Столярчук Ярослава Михайлівна - д.е.н., професор
Федірко Олександр Анатолійович – д.е.н., доцент
Фурсова Олена Вікторівна - к.е.н., доцент
Черницька Тетяна Володимирівна - к.е.н., доцент
Яценко Ольга Миколаївна - д.е.н., професор

(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст

«Євроінтеграційний вектор економічного зростання України»: зб. матеріалів II Студентської наук.-практ. Інтернет-конф.[Електронний ресурс], 20 листопада 2025 р., м. Київ. – Київ: КНЕУ, 2025. – 285 с.
ISBN

У збірнику подано тези доповідей здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, факультету міжнародної економіки і менеджменту.

УДК 339.922(477:4-672ЄС)

ЗМІСТ

Басенко М. О. 9
Виклики та можливості для національного експорту високотехнологічної продукції в умовах глобальної нестабільності
Богодист Я.Д. 12
Вплив інтеграції до ринків ЄС на секторальну привабливість України
Бращенко Д.Л. 15
Напрями використання штучного інтелекту у міжнародній торговельно-маркетинговій діяльності
Гринчук А. С. 17
Конкурентні позиції країн на глобальному ринку зброї
Краснопольська С.О. 22
Вплив персоналізованих маркетингових стратегій на поведінку споживачів у глобальному середовищі
Колісник К.В. 24
Потенціал цифрового маркетингу у просуванні українського експорту
Лукашенко Р.В. 27
Сутність та еволюція концепції глобального Півдня
Тарасова Є.Р. 30
Інституційні та міжнародно-правові механізми розв'язання економічних конфліктів у міжнародному бізнесі
Motuzka A. 32
Adaptation Of Coca-Cola's Marketing Mix To EU
Анікін Б.М. 34
Детермінанти глобального конкурентного лідерства країн в умовах глобалізації
Безруков Р.В. 38
Міжнародні стратегії лід-менеджменту у B2B секторі
Богуславська К.О. 40
Незалежні інституції та державні підприємства як складова національної безпеки україни в процесі євроінтеграції
Бондаренко І.С. 44
Національні політики детінізації економіки
Бородата О.О. 47
Управління об'єктами інтелектуальної власності: світовий досвід та українська практика
Бурангулова В. В. 49
Outsourcing In International Corporate Activities (Toyota's Case)
Вакуленко Ю.С 50
Від національної стійкості до міжнародної репутації: стратегії ціннісних комунікацій як інструмент економічної інтеграції України до ЄС
Вінниченко Є. А. 53
Життєвий цикл стартапів і етапи венчурного фінансування
Гапонова М.Б. 56
ESG-принципи як стратегічний інструмент сталого розвитку України в умовах євроінтеграції
Грабар О.В. 58
Управління маркетингом в міжнародних корпораціях на прикладі компанії MCDONALD'S

Грищенко М.А. 60

Strategic Partnership Between Ukraine And The United States In The Context Of The Formation Of A New International Order
Дем'яненко І.П. 63
Європейська складова у структурі залучення транснаціонального капіталу в Україні
Дерієв Є. І. 65
Деякі аспекти інвестиційної політики офшорного ресурсу

Дудник Д.В. 67
Конкурентні позиції розвитку туристичного сектору України в умовах європейської інтеграції
Дудник В.В. 69
Сучасні тенденції розвитку міжнародного банківського бізнесу
Дяченко І.Є. 72
Міграція висококваліфікованих кадрів в умовах глобальних і національних викликів
Каплун О.О. 74
Сталий розвиток оборонно-промислового комплексу в умовах військових конфліктів
Карандак А.О. 76
Інструменти підтримки малого та середнього бізнесу в ЄС
Mykhailova Yelyzaveta 78
Global Platforms Under the Digital Markets Act: Strategic Impacts for Alibaba Group in Europe
Долінський О.В. 81
Роль інновацій та технологій у розвитку міжнародного бізнесу
Khitsov Taras Characteristics of the Current State of the Global Sports Footwear and Clothing Industry 84
Margulis Daniel 87
The Management of Enterprise's Competitiveness in the Modern Global World
Лихота Ю.О. 88
Роль українського агробізнесу у формуванні глобальної продовольчої безпеки
Кондратюк К.М. 90
Роль іноземних компаній у формуванні євроінтеграційного вектора економічного зростання України
Зінченко О.О. 93
Гендерна рівність в парадигмі євроінтеграційного курсу України та її повоєнного економічного відродження
Masiuk Vitalii 96
Artificial Intelligence as a Driver of Strategic Decision-Making in Multinational Corporations
Дашко І.М. 98
Управління маркетингом в міжнародних корпораціях
Пісоцький І.В. 101
Міжнародні стратегії розвитку бізнесу в умовах євроінтеграції
Mrachkovskyi Illia 105
Sectoral Priorities for Canada–Ukraine Cooperation: Agriculture, Energy, and Digital Economy
Ружилова І.О. 107
Роль USAID у G відновленні та посиленні енергетичного сектору україни в умовах воєнного часу

ефективності є уніфікований бренд, розвиток франчайзингової моделі, використання цифрових технологій та активна участь у програмах сталого розвитку. Такий підхід забезпечує компанії стійкі конкурентні переваги на світовому ринку, сприяє формуванню довгострокової лояльності споживачів і дозволяє зберігати лідерство в умовах глобальної конкуренції. Стратегія McDonald's може бути використана як орієнтир для інших корпорацій, які прагнуть ефективно керувати маркетингом у міжнародному середовищі.

Список літератури:

1. Littman J. McDonald's to focus on digital marketing with new fund. Published May 10, 2024. URL: https://www.restaurantdive.com/news/mcdonalds-establishes-digital-marketing-fund/715800/ (дата звернення: 16.11.2025)
2. McDonald's Strategy Sustains Growth. Q1 2024 Results. URL: https://corporate.mcdonalds.com/corpmcd/our-stories/article/Q1-2024-earnings.html (дата звернення: 16.11.2025)
3. McDonald's Corporation Purpose & Impact Report 2023–2024. URL: https://corporate.mcdonalds.com/corpmcd/our-purpose-and-impact.html (дата звернення: 16.11.2025)
4. McDonald's Franchise and Marketing Strategy Explained. July 1, 2025. URL: https://www.kouzinafoodtech.com/blog/mcdonalds-franchise-marketing-strategy (дата звернення: 16.11.2025)
5. McDonald's debuts 'world's first' scented billboards: 'Smells like a Happy Meal'. By Ben Cost. Published April 10, 2024. URL: https://nypost.com/2024/04/10/lifestyle/new-mcdonalds-netherlands-billboards-smell-like-french-fries/ (дата звернення: 16.11.2025)

Грищенко М.А.
Науковий керівник - д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки, Швиданенко О.А.

STRATEGIC PARTNERSHIP BETWEEN UKRAINE AND THE UNITED STATES IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF A NEW INTERNATIONAL ORDER

The formation of a new international order, characterized by systemic geo-economic and geopolitical transformations, significantly enhances the importance of strategic partnerships as key mechanisms for ensuring national security, economic stability, and integration into global structures. In this context, the partnership between Ukraine and the United States of America (USA) is of particular importance, as it affects not only the development of Ukraine's national economy and defense capabilities, but also the architecture of European and transatlantic security. In the current environment of growing instability, revisionism, and violations of state sovereignty, the partnership between Ukraine and the US has

become one of the defining factors in preserving the international legal order and the democratic foundations of global development.

Since Ukraine declared independence, the US has been one of the state's key guarantor partners. Strategic documents, such as the 2008 Charter on Strategic Partnership between Ukraine and the United States and the updated 2021 Charter, have enshrined the principles of cooperation in areas including democracy, the rule of law, energy security, defense, and economic modernization [3]. After russia started messing with Ukraine in 2014, the partnership between the two countries turned into a strategic axis of support for Ukraine's sovereignty and territorial integrity. The events of 2022 and the onset of a new phase of full-scale war have significantly altered the role of the US, which has become a key donor of military, economic, and financial aid, as well as the leader of an international coalition of democratic states [4].

In theoretical terms, the strategic partnership between Ukraine and the US should be viewed in the context of approaches to the formation of a "liberal international order," which have been studied in detail in the works of such renowned scholars as J. Nye, O. Keye, G. Ellison, A. Leibovich, and other researchers. American political scientist Joseph S. Nye argued that US support for Ukraine is consistent with the logic of maintaining the stability of democratic institutions, containing the expansion of authoritarian regimes, and strengthening the system of international norms [6]. According to Ukrainian scholar Professor O. Shvydanenko, the theoretical prospect of ensuring "US global leadership" also plays a special role, since support for Ukraine can serve as a tool for confirming the US's position as a key guarantor of global security.

The study shows that the strategic partnership between Ukraine and the US has a comprehensive economic dimension. The US is among the top five foreign donors and investors in key sectors of the Ukrainian economy, including energy, IT, agriculture, and infrastructure. According to the US State Department and USAID, economic assistance to Ukraine from 2022 to 2024 exceeded $30 billion, comprising direct budget transfers, investment support, guarantees for financial instruments, and loans from international organizations [7]. As noted by leading domestic analysts such as Ye. Panchenko, V. Portnikov, and Ye. Bortnik, USAID programs focused on developing the digital economy, restoring infrastructure, strengthening energy security, and supporting small and medium-sized businesses played a crucial role in the structure of cooperation between the countries. In this context, the US has been and continues to be not only a donor but also a strategic technological partner that contributes to the modernization of the Ukrainian economy.

In recent years, defense cooperation between Ukraine and the US has become a key element of their strategic partnership. From 2014 to 2021, the US provided Ukraine with more than $2.5 billion in defense assistance; after 2022, the scale of support increased significantly. According to the Pentagon, in 2022–2024 alone, the US provided Ukraine with more than $46 billion in defense assistance [5].

According to information from open sources, this assistance included air defense systems, artillery, armored vehicles, electronic warfare equipment, anti-tank

systems, aviation equipment, and ammunition. According to domestic researchers such as D. Lukyanenko, Y. Stolyarchuk, and T. Chernytska, in the long run, this support helps modernize Ukraine's Armed Forces and bring the defense sector up to NATO standards, which is super important for strengthening the security of both Ukraine and the world as a whole.

Another important area of cooperation is energy security, which encompasses projects aimed at reducing Ukraine's dependence on Russian energy resources, the development of nuclear energy, decarbonization, and the expansion of renewable energy sources. An analysis of recent events reveals that the United States is actively supporting the construction of new power units based on American Westinghouse technology, the development of small modular reactors, and the implementation of energy sustainability strategies. This cooperation has a direct impact on the geo-economic architecture of the region, providing Ukraine with energy autonomy and facilitating the transition to a green economy [8].

It is worth noting that the strategic partnership between the two countries also has an important political and institutional dimension. The US actively supports anti-corruption reforms, judicial reform, strengthening the rule of law, and the development of e-governance and the digital state. The programs of USAID, the Office of Democratic Institutions, and other American agencies are designed to build institutional resilience and strengthen democratic mechanisms in Ukraine, which is crucial in the context of reconstruction and future membership in the EU and NATO.

We also believe that the opinion of the vast majority of experts that the partnership between Ukraine and the US is of systemic importance, even in the formation of a new international order, is entirely justified. Thus, US support for Ukraine is one of the key factors in deterring aggression and the destruction of "revisionist models" of the world order. On the other hand, in the geo-economic sphere, Ukraine is seen as part of global value chains in IT, agricultural products, energy, and defense technologies. Finally, in the geopolitical sphere, according to professor O. Shvydanenko, Ukraine is a key European state that is forming a new architectural center of security in the region.

Thus, it is fair to say that the strategic partnership between Ukraine and the US is a multidimensional phenomenon that determines Ukraine's economic, security, and political trajectory in the new international order. As the global security system transforms, competition between major powers intensifies, and the nature of international institutions changes, the partnership between Ukraine and the United States is strengthening its role as a factor of stability, development, and democratic resilience. It not only provides support in the war, but also defines the long-term model for Ukraine's modernization, its integration into the transatlantic space, and its involvement in shaping the new architecture of the world order.

List of references:

1. **United States Department of State.** U.S.–Ukraine Charter on Strategic Partnership. Washington, 2021. URL: https://www.state.gov/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership/ (дата звернення: 15.11.2025).

2. **United States Department of State.** U.S.–Ukraine Charter on Strategic Partnership (2008). Washington, 2008. URL: https://2009-2017.state.gov/p/eur/rls/107651.htm (дата звернення: 15.11.2025).
3. **United States Department of State.** U.S. Assistance to Ukraine. Washington, 2023. URL: https://www.state.gov/u-s-assistance-to-ukraine/ (дата звернення: 15.11.2025).
4. **United States Department of Defense.** Security Assistance to Ukraine. Pentagon Reports, 2022–2024. Washington : DoD, 2024. URL: https://www.defense.gov/News/Releases/ (дата звернення: 15.11.2025).
5. **United States Agency for International Development (USAID).** Ukraine Support Programs 2014–2024. Washington : USAID, 2024. URL: https://www.usaid.gov/ukraine (дата звернення: 15.11.2025).
6. **Nye J. S.** Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York : PublicAffairs, 2004. 208 p.
7. **Allison G.** Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap? Boston : Houghton Mifflin Harcourt, 2017. 384 p.
8. **Westinghouse Electric Company.** U.S.–Ukraine Nuclear Cooperation Reports 2022–2024. Pittsburgh: Westinghouse, 2024. URL: https://www.westinghousenuclear.com (дата звернення: 15.11.2025).

Дем'яненко І.П.
Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри міжнародної економіки
Москалюк Н.П.

ЄВРОПЕЙСЬКА СКЛАДОВА У СТРУКТУРІ ЗАЛУЧЕННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження зумовлена тим, що транснаціональний капітал (ТК), який функціонує переважно у формі прямих іноземних інвестицій (ПІІ), є вагомим інструментом структурної трансформації та відбудови економіки України на шляху до євроінтеграції. Згідно з теоретичними підходами, стійке залучення ПІІ є можливим лише за умови ефективного поєднання Фірмово-специфічних переваг (FCA) ТНК та Переваг розміщення (CSA) приймаючої країни, як того вимагає Еклектична парадигма Дж. Даннінга (OLI) [1, с. 19]. За допомогою цих підходів проаналізуємо роль країн ЄС у залучення ТНК в Україну.

За даними Національного банку України (НБУ) станом на початок 2014 року (до масового відтоку), європейська складова (регіон Європа) забезпечувала 53,46% ($28,5 млрд) загального накопиченого обсягу ПІІ (стоку) в Україні. [2, с. 3]. Проте, цей кількісний показник нівелюється тим, що значна частина даного капіталу надходить від фінансових та транзитних юрисдикцій ЄС (Кіпр, Нідерланди), які не є носіями виробничих технологій. Аналітичний висновок полягає в тому, що цей капітал є переважно фінансовим (квазі-ПІІ) або результатом "кругового руху капіталу" (Round Tripping). Це